

1-1-1
KOROŠKI

svžinar

Raztežja občine
med umnimi načrti,
skrbi za revne,
obrazi naših
in minulih dni,
prepleteni
s kulturo,
kulturniškem februarju
za uvod

GLASILO MEŽIŠKE DOLINE

Leto XXIII

Ravne na Koroškem, 29. januarja 1973

Št. 1

Kristali

Vpraševanja o naši prihodnosti

(Nadaljevanje in konec)

SOCIALNE DIMENZIJE RAZVOJA

Značilnosti

— Občina ima zaradi relativno visoke stopnje naravnega prirastka (1 ‰) in zaradi močnega doseljavanja v občino v preteklem desetletju 1—2 ‰) relativno mlado prebivalstvo.

— Del prebivalstva, ki ostaja na agrarnem področju, je v zelo neugodnem starostnem sestavu zlasti zaradi hitre deagrizacije v preteklih dveh desetletjih.

— Hiter razvoj je prinesel obsežno stanovanjsko problematiko, vprašanja varstva otrok in starih ljudi, probleme glede elementarnega srednjega in dopolnilnega izobraževanja, glede zdravstvenega varstva in zdravstvene prosvetljenosti, glede duhovne in fizične kulture.

— Slovenija je spričo nagle industrializacije hitro spremenila svojo socialno strukturo. Nova struktura se še ni utrdila, hkrati pa stara agrarna struktura ni izumrla in to rojeva mnoge socialne konflikte, ki jih izraža zlasti mlada generacija (nezadovoljstvo, nemir, protestne manifestacije itd.) Občina Ravne pa spričo svoje tradicionalne industrijske orientacije opisanih socialnih problemov skoraj da ne registrira.

O obveznem šolanju in štipendijski politiki so se zvrstila naslednja mnenja:

Prevozi otrok v šole iz oddaljenih krajev so cenejši kot nove gradnje podružničnih šol. To pa bi bilo zaradi stanja cest pozimi silno težko izvesti že v bližnji prihodnosti in je verjetno bolj dolgoročna naloga. Seveda pa se pri morebitnem ukinjanju podružnic pojavi vprašanje, ali ne bi s tem marsikateri vasi z zadnjim učiteljem vred vzeli tudi zadnjega intelektualca.

Po vseh krajih, kjer je še nimajo, bi bilo treba začeti sistematično z malo šolo, vendar pa zaradi pomanjkanja prostorov in kadra ta cilj najbrž ne bo povsod dosežen do postavljenega roka. Talente pa brez vsega lahko evidentiramo, če smo le pripravljeni odšteti denar za psihologa, ki bo to delo opravil.

Sicer pa je zelo zmotno mnenje, da so naše osrednje osnovne šole dobro urejene in da lahko zato od njih pričakujemo maksimalne učno-vzgojne uspehe. Večizmenški pouk in prenatrpanost razredov stanehna ovira na poti k izboljšanju stanja. Torej bo treba še graditi in adaptirati šole za otroke, za učitelje pa stanovanja, pri tem pa seveda obravnavati vse občinske centre enako.

Čeprav štipendijska politika v naši občini nasploh ni slaba, ji nekateri vendarle očitajo, da gospodarstvu daje še vedno premalo potrebnih strokovnjakov. Seveda pa je štipendiranje ozko povezano s planiranjem v gospodarstvu in družbi nasploh. Zavedati bi se namreč morali, da bo npr. fant, ki bo vstopil na gimnazijo l. 1973, prišel kot strokovnjak nazaj v kraj l. 1982. Vedeti kolikor toliko jasno, kakšne strokovnjake bomo takrat potrebovali, se zdi zares primarno. Morda celo bolj kot to, ali naj bi imeli v občini enoten štipendijski

sklad ali bi še naprej podjetja sama dajala štipendije.

Posrečeno vprašanje, kako dvigniti intelektualno raven v občini je dobilo dovolj resne odgovore.

Selekcija v vseh šolah je eno tako priporočilo, kulturno udejstvovanje in dopolnilno izobraževanje drugo. Trpek je opomin, da so za dvig srčne kulture »stare«, danes morda smešne strukture naredile veliko: učiteljstvo, razna društva, napredna duhovščina itd. Pomagati bi morali nacionalni programi in zakoni, ki bi zajezili širjenje površne potrošniške miselnosti.

Zanimiv je nadalje predlog, da bi podjetja, občina in politične organizacije izdajale ustrezno občinsko glasilo, ki bi moralo priti v vsako družino. Sicer pa prevladuje predlog, da je treba stremeti k temu, da bi vsaj obvezno osnovnošolsko izobražbo imeli vsi občani, seveda pa bi bilo potrebno še čim širše, primerno stimulirano nadaljnje izobraževanje. Glede na to pa, da vsako znanje (tudi tisto, ki ga dajejo univerze) po 7—10 letih vsaj zarjavi, če že ne zastari, ne bi bil pri dopolnilnem izobraževanju teoretično sploh nihče izvzet.

O srednjem šolstvu v prihodnosti so mnenja dokaj enotna. Srednjega šolstva nikakor ni pametno načrtovati občinsko, ampak kvečjemu regionalno, glede na skupne potrebe. Le dva anketiranca menita, da je srednjih šol že dovolj in ne potrebujemo novih, drugi pa zvečine predlagajo, naj bi Ravne dobile tehniško srednjo šolo metalurške in strojne, morda še gradbeniške usmeritve. Nekaj glasov je tudi za gostinsko šolo.

Pri gimnaziji bi lahko (pač glede na potrebe) občasno odprli oddelek vzgojiteljske smeri za vrtee Koroške regije, morda pa tudi pedagoški oddelek gimnazije. Računati moramo tudi še naprej z oddelki mariborskih višjih šol (tehniške in komercialne) na Ravnah. Vsem takim oddelkom namreč lahko v popoldanskem času nudi prostore gimnazija.

Pa še — predavateljem na strokovnih šolah bi bilo obvezno treba dati poleg strokovne izobrazbe, ki jo seveda imajo, še pedagoško.

O zdravstvu nasploh in o njegovih posameznih panogah se je nabral precj širok spekter mnenj in predlogov. Predvsem je značilno za našo občino delo v težki industriji in rudniku ter življenje v relativno onesnaženem okolju. Pogoste so nezgode pri delu ter invalidske upokojitve, delovne invalide pa le s težavo spet zaposlimo na ustreznih delovnih mestih. Nadalje je slabo organizirano varstvo otrok ter oskrba za stare in onemogle.

Zdravstveni delavci sicer s precejšnjim optimizmom gledajo na stanje stvari, saj na tem področju kljub vsemu nismo pod republiškim poprečjem, dosegli smo pomembne uspehe pri iztrebljanju najhujših nalezljivih bolezni itn. Seveda pa nikakor ne prikrivajo pomanjkljivosti, ki jih ne manjka. Gre za opremo naših zdravstvenih ustanov (modernejša bi bila bolj pri-

vlačna za mlade zdravnike ter seveda koristna za bolnike), problematična so vedno znova stanovanja za zdravstvene delavce, pa tudi strokovna medicinska in laična nega na domu je še vprašanje prihodnosti.

Zdravstvena prosvetljenost posameznika nasploh ni zadovoljiva, tudi bi kazalo misliti na okrepljeno dejavnost v velikih podjetjih (zobozdravstvene ambulante). Mrežo zdravstvenih ustanov bi bilo treba razvijati in krepiti tudi v drugih središčih, ne le na Ravnah, bolj kot zdaj pa sistematično skrbeti za preventivo pri urejanju delovnih mest.

Nasploh je to področje takšno, da ni prav nikoli idealno in tako do kraja urejeno, da ne bi moglo biti še bolje.

Socialna politika, zaposlovanje žensk in gradnja stanovanj sta naslednji kompleks, ki je morda še širši od prejšnjega. Zato je tudi silno raznolik ter za nekoga, ki gleda z enega vidika, vsaj dobro reševan, če že ne dobro rešen, za drugega spet popoln pomanjkljivosti, ki jih nikakor ni mogoče hitro rešiti.

Predvsem imamo malo strokovnih delavcev in zanemarjanje tega področja v preteklosti se bo še dolgo poznalo. Vrsta problemov čaka rešitve:

— socialno šibki občani nimajo možnosti priti do dostojnih stanovanj,

— zaposlovanje žensk in varstvo njihovih otrok se ne rešujeta istočasno,

— kako zagotoviti življenjski minimum socialnim podpirancem.

Je pa širok odmev na pereče probleme istočasno že tudi vsaj delno poroštvo, da jih bomo s časom znali odpraviti.

O kulturi, njeni sedanjosti in prihodnosti se mnenja niti ne razlikujejo tako zelo, kot bi se iz različnih odgovorov dalo sklepati na prvi pogled. Da sta televizija in kino postala močna kulturna činitelja, ni mogoče zanikati, prav tako ne vpliva sodobnega načina življenja in mišljenja na kulturo. Nismo več zadovoljni z vsako amatersko prireditvijo, ker se je poprečni okus izostril.

Da bi pa vse to škodilo razvoju amaterske kulturne dejavnosti, je težko kategorično trditi ali zanikati, saj se ta v nekem kraju zelo razvija, v drugem skoraj zamre, oboje brez vidnih vzrokov. Zato je verjetno razumno dokazovanje tistih, ki pravijo, da kakšnih posebnih kulturnih domov ni treba postavljati. Ne poskrbeti v prihodnosti za adaptacijo ljudskih knjižnic, ki bi s primerno prostorsko ureditvijo lahko vsakemu dolinskemu središču dale kulturne klubske prostore, pa bi se spet reklo, da nimamo posluha za potrebe ljudi.

Bi pa posebno Ravne nujno potrebovale, če že ne doma kulture, potem dom družbenopolitičnih organizacij. Preprosti seštevek sej skupščine občine, konferenc družbenopolitičnih organizacij itn. v kavarni namreč kaže, da je tu potreba največja. Bi pa s pridom v tak dom vključili razstavne prostore likovnega salona, ljudsko knjižnico in prostore za klubske dejavnosti, ki je danes na Ravnah žal ni. Seveda je to prav tako dolgoročnejša naloga kot marsikatera druga.

Se pa pri kulturi bolj kot na prej obravnavanih področjih kaže zaskrbljujoče šablonsko ocenjevanje stanja ter predlaganje novih rešitev, ki izvira iz nepoznavanja

nja domače in slovenske kulturne situacije. Glede na družbeno politični pomen, ki ga kultura danes že ima in se ji v prihodnosti obeta še večji, bodo morali kulturniki takšna stališča razjasniti v dobro skupnosti.

Sport je sicer na zadnjem mestu vpraševanja o socialnih dimenzijah razvoja naše občine, nikakor pa ni zadnji glede na stopnjo razvitosti in pomena, ki mu ga večina anketirancev pripisuje.

O športni dejavnosti mladih ter o investicijah v športne objekte so mnenja naslednja:

— vsaka šola bi obvezno morala imeti tudi telovadnico,

— zunaj Raven je marsikje telesna kultura na slabšem kot pred leti,

— nove športne dvorane bi bile potrebne, še prej telovadnice pri šolah,

— potrebne so investicije za športne objekte in rekreacijo starejših ljudi,

— organizacija društev in klubov naj bi bila regionalna,

— zgraditi vsaj eno štiristezno avtomatično kegljišče, v mežiški bazen napeljati toplo vodo, med Prevaljami in Ravnami pa zgraditi olimpijskega, ogrevanega,

— do l. 1975 zaposliti vsaj šest telesnozvojnih strokovnjakov,

— zgraditi 90 m skakalnico in 45 m plastično skakalnico v Črni,

— urediti sistem žičnic in vlečnic ter progo za smuk z Uršlje gore,

— v občini zgraditi vsaj eno strelišče,

— stremeti bi morali za tem, da bi do l. 1975 v občini dosegli normo 3 m² površine za telesno kulturo na prebivalca, torej krat 24.000 = 72.000 m², od tega 6000 m² pokritih površin (zdaj le 1500 m²).

Vidi se, da športniki natančno vejo, kaj potrebujejo.

REGIONALNE DIMENZIJE RAZVOJA

Značilnosti

— Koroška regija šteje 66.000 prebivalcev. Sodobni način dela in življenja terja, da vse več ljudi prebiva in dela v mestih. Danes imamo večje število manjših mest: Ravne, Slovenj Gradec, Dravograd, Radlje, Mežica, Prevalje, Črna, ki nobeno od njih ne opravlja združenih regionalnih funkcij. Koroška regija nima svojega središča, regionalne funkcije so si razdelili centri občin, predvsem Slovenj Gradec, Ravne in Dravograd.

— Na relaciji od Celovca do Maribora (120 km) torej nimamo večjega urbanskega središča.

— Stanovanjska in komunalna gradnja v občini je alocirana pretežno na obstoječa urbanska središča z dokaj močnim poudarkom na Ravnah.

— Nove površine za industrijo, obrt, trgovino, turizem in dr. so prav porazdeljene na vso dolino in njihova naselja. Poudarek imajo Ravne v coni med Ravnami in Prevaljami.

— Ravne in Prevalje se postopoma zlivajo v eno samo aglomeracijo in v relativno močan regionalni gospodarski center.

— Značilno je, da obstaja nesorazmerje med številom industrijskih in številom (ter strukturo) terciarnih delovnih mest. Urbanizacija je po svojem odstotku visoka

(nad 60 odst.), toda po svoji kvaliteti slabokrvna.

— Občina obsega izrazito gorska področja in ozek dolinski pas. Oba sta v gospodarski zgodovini občine odigrala določeno vlogo. V novejši dobi pa je skoraj vse gospodarske funkcije prevzela dolina, na gorskem področju pa se je pojavil zastoj. Agonija podeželja, ki je prisotna domala po vsej Sloveniji, je v Mežiški dolini dosegla že kritično točko. To dejstvo je v velikem nasprotju z rastočimi potrebami rekreacije, športa, turizma in s skrbjo za ohranitev kulturne pokrajine.

O urbanistični politiki nasploh in urbanističnem programu občine posebej so mnenja zelo deljena. Mnogo je očitkov na račun nedoslednosti in popustljivosti urbanistov. Kritiki je izpostavljen tudi zunanji videz zaselkov, ki so nastali po načrtu — Šance in Fara. Precej je besed tudi o zamujenih priložnostih v preteklosti, ko je zaradi najrazličnejših, tudi lokalističnih pritiskov nastalo marsikaj, kar na tako utesnjenem prostoru, kakršnega predstavlja za gradnjo ozka Mežiška dolina, jemlje nadaljnje možnosti motrnega razvoja ter venomer vsiljuje neke rešitve, o katerih skoraj ni mogoče diskutirati, ki pa mnogokrat niso niti estetske niti posebno funkcionalne.

Pavšalno zadovoljstvo z doseženim se meša z očitki, da je urbanistična politika preveč podrejena lokalističnim konceptom posameznih občin in krajev.

Naslednje vprašanje vsiljuje idejo tkim. »koroškega mesta«, to je središča cele koroške krajine, ki ga ves povojni gospodarski in družbeni razvoj ni uspel izoblikovati. Anketiranci so se pri odgovorih razdelili v glavnem na dve skupini. Eni so prepričani, da bosta združena kraja Ravne in Prevalje glede na svojo velikost in koncentracijo gospodarske moči dala mesto, ki bo postalo središče za vso krajino, drugi pa pravijo, da bo šel razvoj svojo sedanjo, večsrediščno pot naprej. Središče

namreč lahko opravlja tako svojo funkcijo le v primeru, če je tudi upravno središče. To pa bi seveda zahtevalo najprej združenje koroških občin in šele nato izbiranje »glavnega mesta«.

Dosedanje gospodarjenje s skopo odmerjenim prostorom ni bilo deležno dosti pohval. Predvsem je marsikje individualna gradnja zasedla dragoceni prostor. Te površine bi se morale čuvati za gradnjo poslovnih prostorov, trgovin, servisnih hiš itd.

Varstvo kulturne pokrajine in s tem v zvezi »turistifikacija« hribovskih kmetov je med vsemi dosedanjimi temami gotovo najbolj nedolžno področje, na katerem je mogoče razvijati najrazličnejše teorije za prihodnost. Anketiranci so se s tem res poizkusili, vendar je bilo videti, da jim, ki zvečina vse življenje delajo v gospodarskih organizacijah ter so nemalo s svojim delom pomagali to gospodarstvo dvigniti v občinsko moč in veljavo, ta téma v resnici nikoli ni bila kje drugje kot na obrobju pomembnosti.

Saj je treba samo videti našo poprečno hribovsko kmetijo, na vprašanje, kje so mladi, pa zvedeti, da so v dolini, v tovarnah, in potem vedeti, da bi celo malo več kot za en srednjeročni plan za kmete bistveno ugodnejše politike bilo še premalo, da bi se stvari sanirale. Dotlej pa o kakšnem kmečkem turizmu kot količkaj pomembni pridobitveni panogi nobeni modni krilatci na ljubo ne more biti govor.

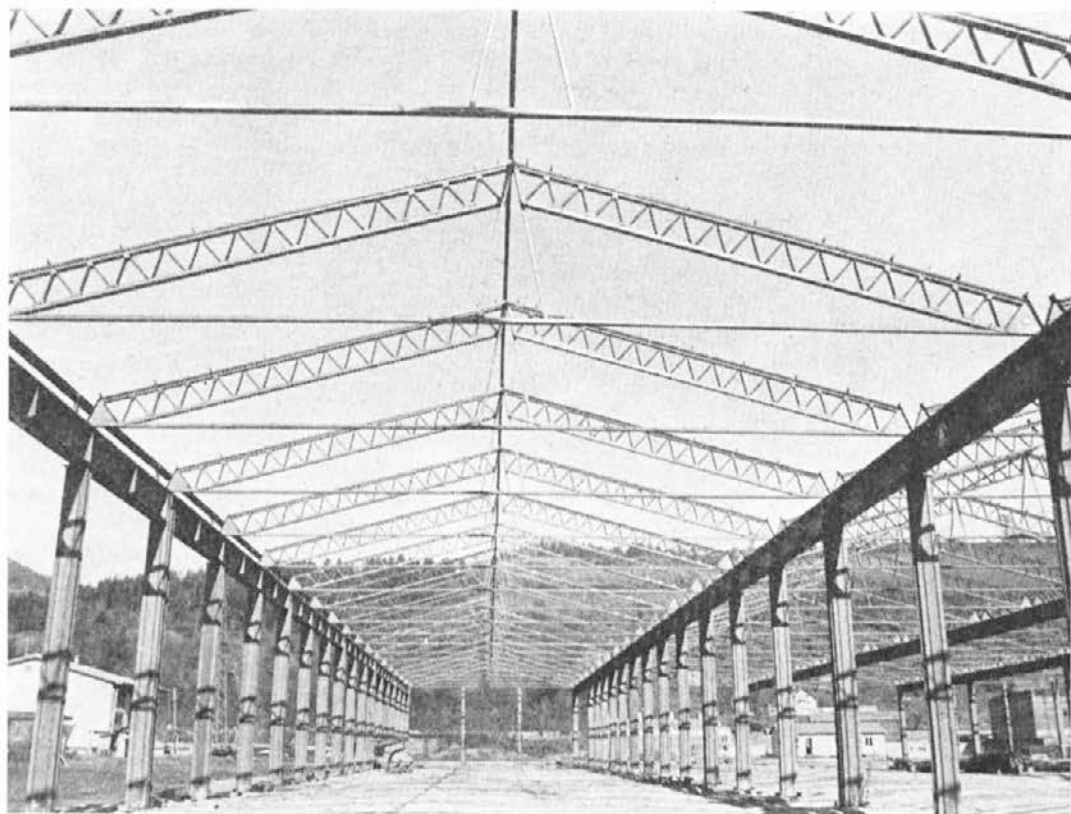
O infrastrukturni politiki (ceste, energetska omrežje, vodno gospodarstvo, PTT itn.) so se nanizali najrazličnejši pogledi.

— Vsaj v petih letih je treba prebiti prehod na Šoštanj in zgornjo Savinjsko dolino.

— Komunikacijski in energetske sistemi so slovenskega in mednarodnega, ne regionalnega pomena.

— Prepočasi se odpiramo navzven.

O zavarovanju zraka, vode in zelenic je kratek povzetek povedanega to, da ukrepi

Konstrukcija

niso možni, ampak nujni. Vsi anketiranci so se tudi povsem v duhu časa izrekli v prid blokovne gradnje.

S tem je torej obdelava ankete zaključena. Trdim, da je brošura, ki jo je izdala skupščina občine Ravne, zelo zanimiv in poučen dokument o nekem času, nekem prostoru in nekih ljudeh, ki živijo v njem, ne glede na to, koliko od povedanega bo prišlo v srednjeročni načrt razvo-

ja in koliko bo realiziranega. Velika večina prevladujočih življenjskih nazorov in obstoječih antagonizmov je v njej, ki so nam v preteklosti in nam tudi danes krepko usmerjajo naš vsakdan.

V njej je naposled tudi odgovor o našem intelektualnem potencialu. Skratka, to brošuro je vredno vzeti v roke.

Marjan Kolar

Skrb za človeka v naši občini

Člani komiteja občinske konference ZKS in člani občinskega sindikalnega sveta Ravne so 21. decembra 1972 razpravljali o uresničevanju skupnega akcijskega programa o zmanjševanju socialnih razlik v naši občini. Kakor nobena seja, ki ni prisiljena obravnavati perečega problema tako dolgo, dokler ne izglasuje take ali drugačne takojšnje odločitve, tudi ta v zelo omejenem času ni mogla storiti mnogo več kot soočiti mnenja diskutantov o témah, ki so se zdele v tem času najpomembnejše od vsega, kar so vsebovali predloženi pismeni referati ter informacije in o katerih bo še govor. Seveda so bila tudi o zelo konkretnih stvareh zabeležena le dokaj splošna stališča in je najbolj razveseljiva ugotovitev, da so člani enotni v svoji volji vztrajati še naprej pri izvedbi svojega akcijskega programa. Niti opozorilo, da v prihodnjem obdobju nikakor ni realno pričakovati več sredstev za reševanje socialne problematike kot doslej, predvsem zaradi nujnih stabilizacijskih ukrepov, ni moglo zmanjšati optimizma in zavzetosti navzočih glede tega, da se bodo socialna vprašanja tudi v prihodnje reševala vsaj v takem tempu in tako uspešno kot doslej.

Na kratko opisano stanje pri nas je takšno, da sicer nimamo primerov ljudi, ki bi prejeli pretirano visoke osebne dohodke, imamo pa jih precej, ki imajo prenizke glede na to, kaj v Sloveniji trenutno pojmujejo z minimalnimi osebnimi dohodki. Delno velja to za posameznike, v večji meri pa za družine. V to kategorijo socialno ogroženih lahko prehodno padejo tudi tisti, ki imajo sicer osebne dohodke na slovenskem poprečju, pa se jim v primeru bolezni po sedaj veljavnih predpisih obračunani dohodek močno zniža.

Naslednja naša značilnost je, da pri osebnih dohodkih zaposlenih sicer približno dosegamo slovensko poprečje, ker pa je pri nas precej družin takšnih, da je v njih zaposlen samo mož, ta dohodek, razdeljen na število družinskih članov, pade precej pod slovensko poprečje. Po ovinku smo torej prišli do ene naših najbolj bolečih točk — do zaposlovanja žensk, za katere v naši občini ni primerne števila delovnih mest, pa zato ne po svoji krivdi predstavljajo velik socialni problem. Glede tega je stanje najslabše v Črni in na Prevaljah ter v njuni okolici.

Pomanjkanje stanovanj je občutno, presenetljiva pa po svoje tudi ugotovitev, da je bilo reševanje te problematike po podjetjih v glavnem prepuščeno stanovanjskim komisijam, medtem ko se delavski sveti več kot načelno niso ukvarjali z njo. Kaže, da se bo na tem področju s

sporazumom o dvigu prispevne stopnje od 4 na 7 odstotkov marsikaj spremenilo na bolje.

Pri otroškem varstvu bomo z zgraditvijo vrtca na Ravnah dosegli ustrezní republiški plan za to področje, nasprotno pa je dokaj neurejeno varstvo ostarelih občanov, ki jih je v naši občini nad 400. Glede načina reševanja tega vprašanja so bila mnenja deljena. Močni argumenti so bili za gradnjo osrednjega doma onemoglih, nasprotno pa za to, naj bi v vsakem stanovanjskem bloku namenili nekaj stanovanj za ostarele ter jim nudili nego na domu.

Vtem ko so navzoči sklenili, da je enotnost akcije nujna tudi v prihodnje in da bodo morali biti v našo nadaljnjo gospodarsko rast trajno vgrajeni socialni elementi, pa skoraj ni bilo diskutanta, ki ne bi pohvalno omenil predloženih pismenih poročil bodisi glede njihove izčrpnosti ali glede natančnosti izdelave. Čeprav jih tu seveda ni mogoče povzemati, ker so preveč obsežna, pa je prav, da prikažemo vsaj njihovo razčlenjenost, saj se marsikdaj niti ne zavedamo, kaj vse zajema področje socialnega in kaj vse je torej lahko (v manjši ali večji meri pa zares nenehno tudi je) socialni problem.

Sem spada družbeno varstvo družin, ki zajema otroški dodatek, družbeno varstvo otrok v vzgojno varstvenih zavodih, zdravstveno varstvo žena, otrok in mladine, šolsko in predšolsko prehrano, počitniško letovanje otrok, rejništvo, posvojitve, skrbništvo za mladoletne, skrb za otroke iz razvezanih družin ter varstvo nezakon- skih otrok.

Drugo pomembno poglavje se ukvarja z vedenjsko in osebnostno motenimi mladoletniki in otroci ter prestopniki, naslednje pa z varstvom razvojno motenih otrok in mladine, to je z mentalno nezadostno razvitimi otroki in mladoletniki in telesnimi invalidi ter z njihovim izobraževanjem in delovnim usposabljanjem.

Družbena skrb za odrasle ni nič manj zahtevno poglavje, saj zajema družbene denarne pomoči, pogrebne stroške nepremožnih, zdravstveno varstvo socialnih podpirancev, oskrbovancev v domovih in užitvalcev priznavalnin, odrasle varovance v domovih, varstvo odraslih oseb v tujih družinah, skrbništvo nad polnoletnimi osebami, varstvo ogroženih ostarelih občanov in stanovanjsko problematiko starih ljudi.

Posebno kategorijo tvorijo vojaški vojni in mirovni invalidi, borci NOV ter borci za severno mejo. Njihovo varstvo, za- varovaje ter priznavalnine so urejene s

posebnimi predpisi. Posebno stanovanjsko vprašanje borcev NOV velja za rešeno.

Nič novega ni, da je socialno razlikovanje prek zelo različnih poprečnih družinskih dohodkov prizadelo tudi otroke revnih staršev. Tudi tu je družba prek TIS posredovala dokaj uspešno in se še naprej trudi, da bi nudila vsaj mladini enake možnosti.

Oskrbeli so oddaljenim otrokom brezplačne avtobusne prevoze v šolo pa tudi varstvo zanje. Celoletna mala šola je razen v dolinskih središčih urejena tudi v Žerjavu, Lešah in Kotljah, skrajšane oblike pa še na Lokovici, v Šentanelu, Koprivni, Podpeci, Javorju in Strojni.

Za otroke iz najrevnejših družin bodo uveljavili nakup učbenikov iz družbenih sredstev, za druge postopno. Velike težave so z zagotovitvijo enakih pogojev izobraževanja mladine v centrih in obrobni krajih. Vrsto šol je treba obnoviti ter dobiti učitelje v oddaljene kraje. Ponovno teče akcija za izvedbo referendumov za dodatna sredstva za izvajanje investicij v šolstvu in varstvu.

Povečati je treba celoten obseg štipendij in kreditov ter jih usmeriti tako, da bodo nadarjenim, a revnim dijakom in študentom omogočeni pogoji za študij. Število štipendistov je naraslo na 120; nad 50 odstotkov je delavskih. Skrbijo za usmerjanje nadarjenih otrok v nadaljevanje študija, enako pa za mladino, ki ni končala osnovne šole.

Ostaja pa tudi vrsta odprtih vprašanj, med katerimi je na prvem mestu investiranje v šolstvo, ne zaradi ustvarjanja idealnih pogojev, temveč zaradi normalizacije stanja. Nato je treba omogočiti otrokom obiskovanje pouka v čimbolj razviti šoli, vsem otrokom pa omogočiti prehrano v šoli pa tudi podaljšano bivanje v šoli z daljnjim ciljem celodnevne bivanja.

To je torej zelo kratek povzetek tega, čemur pravimo socialna problematika. Ob koncu lanskega leta smo na uspelem referendumu izpričali poslušnost za socialni položaj kmeta in solidarnost z njim. Marca ali aprila bomo na referendumu o samoprisključku za gradnjo osnovnih šol in vrtcev ponovno lahko pokazali, koliko hočemo sami prispevati k reševanju dela socialne problematike v domači občini.

M. K.

Tango

O tangu je Clemenceau dejal:

»Pri tangu vidimo samo obraze, ki se dolgočasijo, in zadnjice, ki se zabavajo.«

Diplomacija

»Diplomacija ni nič drugega kot veliko vročega zraka,« je dejal kolega Georgesu Clemenceauju, ko sta se peljala na mirovno konferenco.

»Tudi etiketa ni nič drugega,« se je strinjal Clemenceau.

»Vendar pa je vroč zrak tudi v avtomobilskih zračnicah in poglejte, kako lepo se peljeva!«

Brezupno

Kot ženski psiholog je dejal Guitry, da bi si ženska, ki jo je prevaral Rus in pretepel inženir, naslednjič izbrala za ljubimca ruskega inženirja.

NAŠE KRAJEVNE SKUPNOSTI

Črna na Koroškem

Razvoj naše občine je bil v zadnjih letih uspešen posebno pri reševanju komunalnih problemov.

Mislimo, da je v teh uspehih deloma tudi prispevek krajevnih skupnosti. Pri vsem ugotavljamo, da smo na območju naše krajevne skupnosti v primerjavi z drugimi kraji zaostajali, deloma po naši lastni neaktivnosti, deloma pa po krivdi, ker smo obroben kraj, na katerega se je pred leti pozabilo. Ugotavljamo pa, da se stvari zboljšujejo tudi v našo korist.

Ob vsem tarnanju beležimo vrsto uspehov tako na gospodarskem, kulturnem, telesno kulturnem in ostalih področjih dejavnosti.

Najmočnejše podjetje pri nas je Rudnik Mežica, ki je v letošnjem letu izplavala iz krize. Težave tega podjetja so tudi vzrok, da niso bile uresničene mnoge gospodarsko upravičene možnosti pri nas. Svet krajevne skupnosti je večkrat izražal željo, da začnemo boljše izkoriščati naravne pogoje, ki jih imamo. Navajamo primer: v Javorju so geologi raziskali količine »diabaza«, to je kamenina za podlage pri asfaltiranju cest, cenjena je na 5 milij. ton. Analize so pokazale (tako smo vsaj seznanjeni), da kvaliteta ustreza. Od kod vse vozimo (iz Avstrije) tak kamen, imamo ga pa doma!

Pozitivno je, da je v rudniku aku-industrija napravila korak naprej in se v bodoče planira tovarna plastičnih izdelkov za akumulatorje v Žerjavu.

Vprašanje kvarnih vplivov plinov topilnice vse prepočasi rešujejo, in bo tak odnos lahko za celotno gornjo dolino, vključno Mežico, usoden.

Gozdarstvo je druga najpomembnejša možnost gospodarskega razvoja našega območja. Krajevni skupnosti je uspelo, da smo razvili z gozdnim gospodarstvom dobro sodelovanje. Nesmiselno bi bilo z lokalističnimi stališči ovirati regionalni razvoj, pri tem mislimo industrijo Otiški vrh, vendar na področju predelave lesa je krajevna skupnost na tem, da iz žagarskega obrata Mušenik nastane tovarna finalnih proizvodov.

Zaprto doline je ovira, da življenje ne steče živahneje naprej. Za rešitev tega problema so bila mnoga prizadevanja krajevne skupnosti Črna. Stvari se toliko zboljšujejo, da je cestni sklad SRS začel graditi mostove na cesti Prevalje—Črna in da je pristopil k izvajanju nujnih del na cesti Črna—Šoštanj.

Ko bo dolina povezana z boljšimi cestami z gornjo Savinjsko dolino, bo življenje postalo živahnejše. Odprle se bodo večje možnosti za razvoj turizma.

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec v turizmu na našem koncu odigrava glavno vlogo. Zgrajeni objekti smučarske vlečnice, skakalnice so solidna osnova za naprej. Krajevna skupnost je gostinstvu posvečala mnogo dela, vendar tu zaenkrat še ne beležimo vidnejših rezultatov.

Z razumevanjem in sodelovanjem trgovskih podjetij smo v lanskem in letošnjem letu uredili trgovine tako, da tu ni

prigovorov. Če še zgradimo ali posodobimo trgovine v Žerjavu, bo solidno rešeno vprašanje trgovin na območju naše krajevne skupnosti.

Na področju obrti je krajevna skupnost uspela pridobiti nekaj privatnih obrtnikov, da so odprli svoje delavnice. Seveda je tu še več vprašanj, ki terjajo prizadevanost naše krajevne skupnosti.

Na področju kulture in prosvete so problemi, ki zahtevajo hitro reševanje. Poleg šole v Črni so še šole v Javorju, Koprivni in Podpeci ter v Žerjavu. Povsod se kaže nujna potreba investiranja.

Gradnja vrtcev v Žerjavu in v Črni je iz dneva v dan nujnejša.

Črna nima dvorane, nima urejene telovadnice, nima kopališča, zato je kulturno prosvetna kot telesno kulturna dejavnost ovirana. Z izgradnjo nogometnega igrišča in drugih igrišč ter smučarskih objektov smo športno dejavnost v primerjavi z mnogimi enakimi kraji razgibali in se tu obeta soliden nadaljnji razvoj.

Poleg že navedenih cest republiškega pomena, ki so jih pričeli urejati, pa si je krajevna skupnost na področju komunalne dejavnosti zastavila prvenstveno nalogo izgradnje vodovodov, kanalizacijskega omrežja s čistilnimi napravami in modernizacijo cest IV. reda.

Delo je zastavljeno, priprave so v teku, vse seveda pa v največji meri zavisi od materialnih možnosti krajevne skupnosti, ki pa so skromne, kolikor ne bomo uspeli angažirati vseh virov. Pri tem lahko rečemo, da je razumevanje občinskega sklada za komunalne potrebe.

So izgledi, da bomo pristopili k ureditvi še nekaterih nujnih komunalnih vprašanj, tako k razširitvi pokopališča, k izgradnji mrliške veže, k urejanju zaselkov Lampreče, Rudarjevo in Pristava.

Eno perečih vprašanj, s katerimi se je ukvarjal svet krajevne skupnosti, je stanovanjsko vprašanje.

Naša krajevna skupnost ni soglasna s tem, da vodijo nekatera podjetja enostransko politiko stanovanjske izgradnje, kot da njihovih ljudi na našem območju ni. Centralizirana gradnja za borce NOV in upokojece v Prevaljah je prisiljenje teh, da gredo iz okolja, kjer so živeli in kjer bi želeli ostati, če bi jim nudili stanovanje. V zadnjem času priznavajo to napako tudi naši politični in oblastveni organi v občini. Krajevna skupnost je iz več stališč nekaterih podjetij, pravilneje posameznikov, ki pa imajo položaj in vpliv pri stanovanjski izgradnji, čutila načrtno siromašenje kraja, saj ni za take ukrepe bilo ekonomskih opravičil.

Črna ima kraje, kot so Topla, Bistra, Ludranski vrh, ki bodo ob pravilnem ohranjanju prirodnih lepot dobili svojo ceno in iskanost, zato je krajevni skupnosti mnogo na tem, da obdržimo tu kmetije, da pomagamo pri kmečkem razvoju.

Kar se tiče sodelovanja občanov na območju naše krajevne skupnosti na vseh področjih dejavnosti, imamo pred drugimi prednost, saj je pri nas čutena solidarnost in tovarištvo. Krajevna skupnost načrtuje, da bo šel razvoj hitreje, saj je končno pri vseh političnih forumih občine sprejeto stališče, da mora razvoj potekati enakomerneje po vseh krajih.

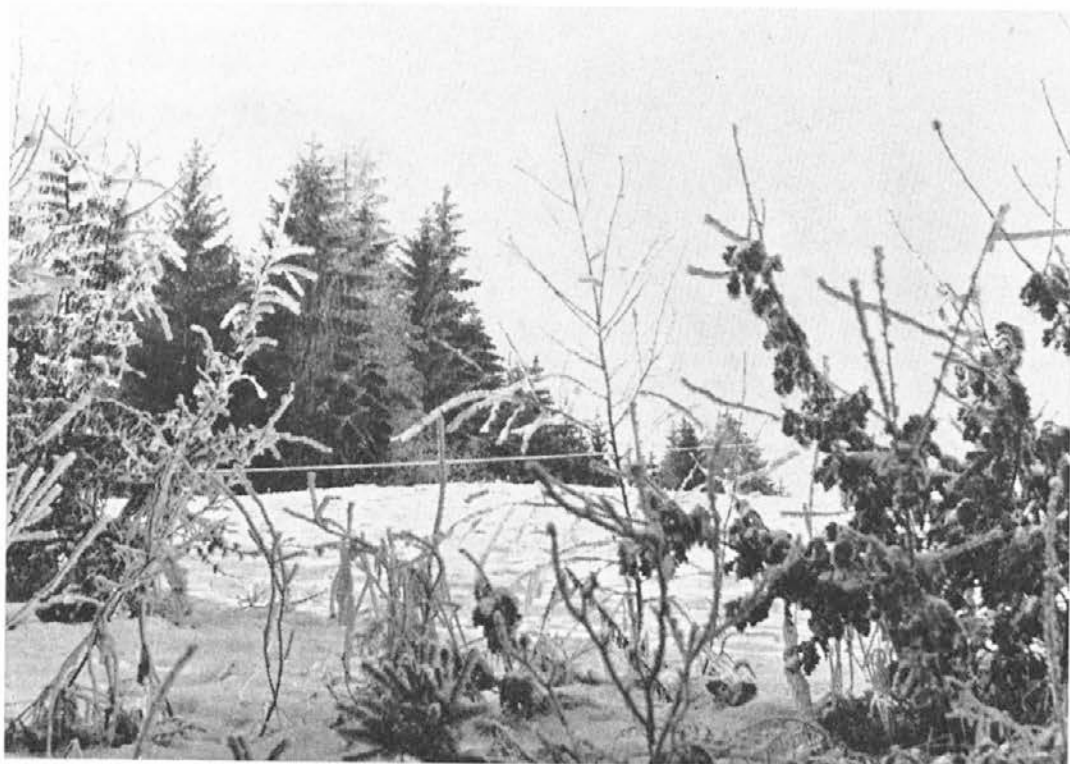
Ivan Hercog

ZA NOVO LETO 1973

Brusil, žagal in oblikoval,
še voščilo bom za vas.
Želje dobre, plemenite,
iz srca izlil bi prav za vas!

Za leto, ki smo ga pričeli,
teče »triindvajseti« letnik,
kdor skup zbira ves Fužinar,
snovi že dosti je imetnik.

Jernej Krof

V mrzlem soncu

Vladimir Macur, dipl. ing.

Obločna peč z najvišjo zmogljivostjo

(Ultra High Power)

Od leta 1945 do 1960 je bilo v Severni Ameriki postavljenih 85 novih elektro obločnih peči kapacitete 12 do 175 ton. Energijo so dobivale od transformatorjev moči 5 do 36 MVA. V naslednjem desetletju so postavili novih 80 obločnih peči in moč največjega transformatorja se je dvignila na 85 MVA za 200 tonsko peč (1). Elektro obločna peč, ki se je smatrala za drago, nizko produktivno sredstvo, se je razvila v visokotonažnega pridelovalca, ne samo za nerjaveča, orodna in druga specialna legirana jekla, ampak je postala zelo fleksibilna naprava za proizvodnjo vseh vrst jekla.

Koncept povečanega dovajanja energije obločni peči je bil vpeljan v Northwestern Steel and Wire Co., Sterling, 111 leta 1963. Dve 140-tonski peči, premera 6,7 m, sta se napajali s transformatorjema moči 50 MVA in sta proizvedli do 2000 ton jekla na dan. Proizvodnja se je podvojila, ko so povečali moč transformatorja na 80 MVA. Koristi zaradi povečane moči transformatorja sta na različnih konferencah dokazovala C. G. Robinson iz Northwesterna in W. E. Schwabe iz Union Carbide Corp. (2, 3).

O karakteristikah UHP peči, prednostih in bodočih ciljih smo slišali tudi na predavanju jeklarjev »O vlogi elektro obločnih peči pri proizvodnji surovega železa v Jugoslaviji«, ki je bilo 15. in 16. novembra v Ljubljani (2).

Peč največje zmogljivosti UHP pomeni zbir nekoliko pogojev, ki v kombinaciji omogočijo največjo produktivnost. Značilni so naslednji pogoji:

1. Specifična moč, ki je v mejah 300 — 600 KW/t. Slika 1 prikazuje specifično moč peči največje zmogljivosti UHP v primerjavi s pečjo velike moči HP in navadno pečjo RP.

2. Faktor izkoristka električne energije, tj. razmerje poprečne moči proti največji moči mora biti večje od 0,7. Največja moč se potrebuje pri taljenju.

3. Koeficient izkoristka časa izdelave šarže mora biti večji od 0,7.

4. Med celotnim vodenjem šarže držati proporcionalni odnos med napetostjo in dolžino obloka.

5. Doseči ravnotežje moči vseh treh oblokov. Zaradi nesimetričnega položaja pečnega transformatorja glede na tri elektrode v peči je induktivni upor posameznih dovodov k elektrodom različen in bo tudi električni učinek različen. Posledica je, da se obloga pri elektrodi z najdaljšim oblokom najbolj obrabi (vroča faza). Indeks obrabe obloge je izrednega pomena. Ta je obratno proporcionalen kvadratu dolžine med steno peči in sredino obloka. Narejen je matematični model preračunavanja vpliva električnih parametrov na indeks obrabe. Delo opravlja kompjuter. Na ta način je dosežena visoka vzdržnost obloge peči.

Da bi UHP peč dosegla vse te pogoje in še mnogo drugih, je bilo narejeno mnogo tehničnih izboljšav. Poglavitno je bilo doseči kratek stabilni oblok z veliko jakostjo toka pri $\cos \psi$ pod 0,7. Produktivnost je močno odvisna od velikosti peči, zato so v literaturi največ prikazani podatki 150-tonskih peči in večjih. Ker se je razvoj UHP peči pričel pri firmi »Northwestern Steel and Wire Co«, pogledjmo, kakšne rezultate sta dali 140-tonski peči z močjo transformatorja 80 MVA oziroma 570 KVA/t:

1. Zaradi zaščite obloge sta peči delali s kratkim električnim oblokom faktorja moči 0,69 in delovno energijo 55 MW.

2. S specifično močjo 600—700 KVA/t so šaržo raztalili v 60 minutah.

3. Poprečna dnevna produkcija peči je 1100 ton.

4. Poraba energije je 455 kWh/t.

5. Poraba elektrod 3,70 kg/t.

6. Vzdržnost obloge je bila 170 šarž.

Iz tabele so razvidni dosežki ostalih UHP peči v Severni Ameriki (4):

Kapaciteta t	Produkcija t dan	Poraba energije kWh/t	Poraba elektrod kg/t	Vzdržnost sten peči
50	480	542	5,50	300
62	640	485	5,34	280
70	800	505	5,30	100
140	1100	455	3,70	170
140/180	1250	490	5,40	140

Firma North Western Wire & Steel že gradi 360-tonsko obločno peč. Premer peči 9,8 m. Transformator bo imel 160 MVA. Izdelala bo 130—160 ton/h oziroma prek milijon ton na leto (4). Peči s tako produktivnostjo lahko primerjamo samo z LD konvertorjem.

Lepe uspehe daje tudi peč, ki jo je naredila firma »Brown Boveri« in »Krup« (3). 60-tonska peč je postavljena v Švici. Transformator ima moč 40 MVA. Šarža s 55 tonami je raztaljena v 60 minutah in porabi 418 kWh/t. Poraba elektrod 4,5 do 5 kg/t. Faktor izkoristka električne energije je 0,76. Izkoristek časa je 0,70. Stena vzdrži 140—160 šarž in obok z visokim odstotkom glinice vzdrži 250—300 šarž.

Razumljivo je, da je danes v svetu cela vrsta elektrojeklarn v gradnji ali v fazi planiranja. Upravičeno lahko trdimo, da je UHP obločna peč prinesla s svojimi izboljšavami, boljšim izkoristkom časa, predvsem pa s svojo produktivnostjo nove možnosti v proizvodnji jekla. Naslednje desetletje obeta kontinuirano ali polkontinuirano zalaganje obločnih peči z metaliziranimi peletmi ali zdrobljenim starim železom. Peč se bo približala skrajno visoki produktivnosti z minimalno ceno za tono tekočega jekla.

Delež elektro jekla v skupni proizvodnji kaže tendenco stalnega naraščanja kljub različnemu razvoju v posameznih državah. Predvideva se, da bo proizvodnja jekla v prihodnosti bazirala na dveh agregatih, in sicer:

60—70 odst. jekla bo proizvedeno v kisikovih konvertorjih in

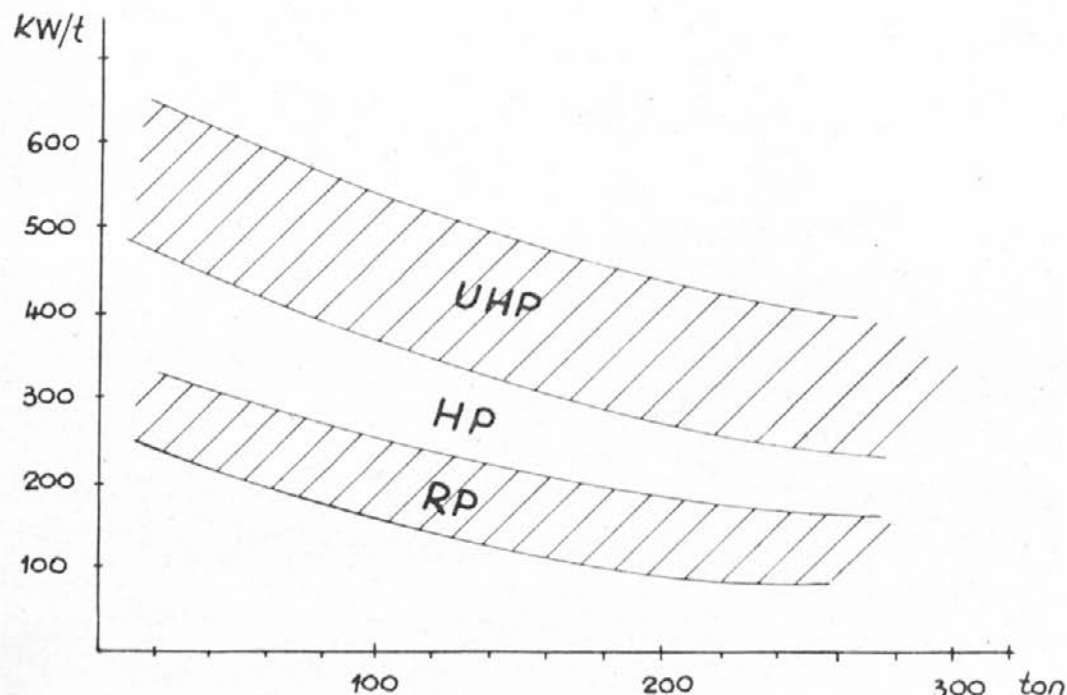
30—40 odst. v elektro obločnih pečeh (5).

In kako uskladiti večjo produktivnost peči z dobro kvaliteto jekla, bo kdo vprašal? Kaže, da je bil hitri postopek taljenja najbolj dobrodošel Švedom pri ASEA—SKF postopku, s katerim dosegajo čisto jeklo in dobre mehanske lastnosti.

ASEA—SKF postopek

Švedski firmi ASEA in SKF STAL iz Helleforsa sta izdelali nov postopek vakuumiranja v loncu. Posoda je iz nemagnetnega jekla in je postavljena v območje indukcijskega mešanja (sl. 2).

Posoda ima dva pomična pokrova, od katerih eden med vakuumiranjem hermetično zapira prostor, drugi pokrov pa nosi

Sl. 1 Območja specifične moči obločnih peči

tri elektrode, ki ogrejejo talino po končanem vakuumiranju.

Jeklo se lahko raztali z različnimi znanimi postopki (SKF peč z dvema loncema, navadna obločna peč, SM peč, LD konverter itd.) in talino izpustijo v posodo, ki jo postavijo v prostor z indukcijskimi tuljavami. Po vakuumiranju jeklo legirajo, odstranijo pokrov in sedaj posodo zaprejo z obokom, ki nosi elektrode. Med ogrevanjem taline se vrši korektura elementov in odžveplanje z dodajanjem prašnega apna. Odžveplanje je uspešno zaradi močnega induktivnega mešanja taline.

Po doseženi željeni temperaturi in kemični sestavi snamejo obok in v ponovco vstavijo zamašni drog. Litje je direktno v ingote ali napravo za kontinuirano litje, ne da bi šaržo vmes prelevali. In rezultat postopka? Kisik in vodik se znižata toliko kot pri navadnem vakuumiranju v ponovci, vendar zaradi močnega induktivnega mešanja taline je jeklo bolj čisto z nekovinskimi vključki. Majhen odgor legirnih in dezoksidacijskih elementov, točnost zadetja kemične analize elementov in izpust jekla s točno predpisano temperaturo so prednosti, ki si jih želi vsak proizvajalec.

Svedi so šli še dlje. Odlično so združili dobro kvaliteto jekla s ceno proizvodnje, tako da so za taljenje uporabili UHP peči. Da bi povečali faktor izkoristka električne energije, jeklo talijo v SKF peči z dvema loncema, rafinacijo pa izvedejo po ASEA-SKF postopku. Kombinacija obeh postopkov se imenuje SKF-MR (Melting and Refining) postopek.

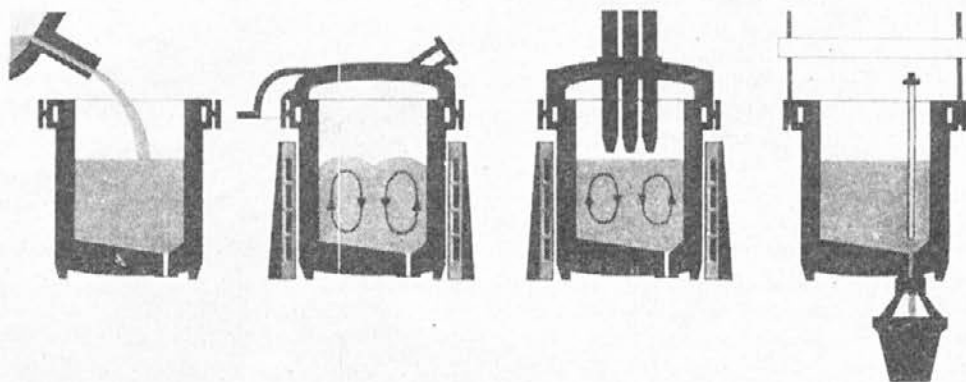
ASEA je že od leta 1927 znana švedska firma za izdelavo elektro peči. Prvo UHP peč na Švedskem je ASEA dala v pogon 1968. leta. Postavljena je v podjetju Smedjebackens Valsverk. Kapaciteta peči je 120 ton, s premerom 6,4 m in transformatorjem moči 50 MVA.

Firma SKF-STAL v Helleforsu ima eno 60-tonsko UHP peč, ki dela v kombinaciji z 60 t ASEA-SKF postopkom. Peč s 30 MVA transformatorjem ima v sklopu dva kotla. Ko je šarža v enem kotlu raztaljena, se obok z elektrodami pomakne na drugi kotel, ke je založen s trdim vložkom. Kotel z raztaljenim vložkom pa se pokrije z obokom in ob strani ogreva s plinom. Rafinacija fosforja se izvrši z vpihavanjem kisika in apna in šarža se odlije v posodo, ki odpotuje v nadaljnjo rafinacijo pa ASEA-SKF postopku. Po odlitju se peč ponovno založi, tačas pa je končano taljenje v sosednjem kotlu. Procesi v obeh kotlih so usklajeni, tako da transformator enakomerno odvzema tok iz omrežja in s tem močno poveča faktor izkoristka električne energije. To pomeni manjšo obremenitev omrežja in cenejšo energijo.

Ostali dobljeni podatki peči z dvema loncema:

Čas od izliva do izliva	2,0—2,5 h
Produkcija	25—30 t/h
Poraba električne energije	405 kWh/t
Poraba elektrod	3,8 kg/t
Vzdržnost sten min.	200 sarž
Vzdržnost oboka, ki nosi elektrode	300 sarž
Plin	12 kg/t
Kisik	6 Nm ³ /t

Namen tega članka je informirati člane kolektiva z novimi dosežki taljenja jekla

Slika 2

v obločnih pečeh, zato bi bilo odveč poglobljati se v detaljne analize dosežkov. Zaključim naj z informacijo, da je danes Švedska že izročila 24 ASEA-SKF naprav državam v Evropi, Ameriki in Aziji.

LITERATURA

1. J. A. Ciotti: A new era in melting, 30—35 JOURNAL OF METALS, april 1971
2. Povetovanje o vlogi elektroobločnih peči v proizvodnji surovega železa v Jugoslaviji. Ljubljana, 15—17. nov. 1972

3. W. Felix, Aktiengesellschaft Brown, Boveri & Cie, Baden: Razvoj obločnih peči in pogonski rezultati 60-tonske peči (poročilo s Posvetovanja jeklarjev, Ljubljana 15.—17. novembra 1972)

4. B. Browman, Union Carbide Europe S. A. Geneva, Switzerland: The modern arc furnace (Povetovanje jeklarjev, Ljubljana, 15.—17. nov. 1972)

5. W. E. Schwabe, Stahl und Eisen, 1969, št. 17. str. 928

6. B. V. Linčevskij: Vakuumnaja metalurgija stali i splavov, »Metalurgija«, Moskva 1970

Zavestna in množična telesnokulturna dejavnost

Pogovor s predsednikom ObZTK Jožetom Šaterjem

Tovariš Šater, pred dvema mesecema ste prejeli Bloudkovo nagrado. Visoka priznanja pa se zdijo kot osvojeni visoki vrhovi. Razgled z njih je lep, a ne neskončen. Ali ostaja v človeku želja po novih vzponih ali se pojavlja misel, da je doseženega dovolj? Kakšni so sploh občutki nagrajenca, ko preteče nekaj časa, ko val čestitk uplahne in je vse spet zelo vsakdanje?

Če kar ostaneva pri alpinizmu, bi povedal, da je ta vzpon na visoki vrh trajal zelo dolgo, več kot 26 let in da je prav v zadnjih letih zahteval veliko napora. Zato bi po varnem sestopu bil zelo dobrodošel zaslužen počitek.

Ker pa ta vzpon ni bil izključno samo moje delo, ampak sem ga zmogel v navezi različnih vplivov, od dajanja podpore pri uresničevanju zastavljenih nalog v moralnem in materialnem pogledu iz različnih sredin, do prav tovariškega sodelovanja večine športnih funkcionarjev v naši občini, bi najbrž ne bilo čisto prav, če bi iz te sredine takoj po vzponu tudi izstopil, te čeprav vem, da bo tudi v bodoče večkrat padalo različno kamenje, katerega se mora najbolj izogibati tisti, ki prvi in najbolj rine v breg.

Ali je to želja po novih vzponih ali čut dolžnosti in obveznosti za naprej, ki brez dvoma upravičeno spremlja tako priznanje, bi zelo težko ocenil. Verjetno je v meni prisotno eno in drugo, največ pri tem pa zanesljivo odtehta veselje do takega dela.

Čestitk je bilo res veliko iz naše doline in tudi od drugod. Odkrito povedano, prav tako sem jih bil vesel kot Bloudkove nagrade, saj se zavedam, da so bile namenje-

ne tudi naši športni dolini. Pa tudi razgovorov, razgabljanj in snovanj je bilo veliko. Veste, ob taki priložnosti pa tudi marsikaj zveš in marsikaj spoznaš in taka spoznanja te brez dvoma obogatijo. Zaradi vsega doživetega, predvsem pa zato, ker je po dolgem vzponu prišel hiter sestop, kateremu je botrovalo predvsem delo, ki ga je zadnje čase v telesni kulturi in za telesno kulturo čez glavo, mi lahko verjamete, da niti ni bilo časa, še manj pa želje, da bi se zadrževal na vrhu in se zagledal tja nekam v neskončnost.

Zdaj, ko je vse to že nekam odmaknjeno, saj smo medtem obrnili tudi že list v letniku, se mi zdi, da sem iz vsega tega izšel bogatejši za kakšno življenjsko resnico, z nekaj več samozavesti, saj mi je bilo potrjeno, da hodim po pravi poti in zato tudi z veliko bolj jasnimi pogledi pri uresničevanju vsega novega v telesni kulturi.

V geslih vsake družbene, društvene in politične dejavnosti pogosto zasledimo zahteve po stoddotnosti — da bi vsi družbenopolitično delovali, da bi se vsi razgibavali športno in kulturno. Vemo, da tega v resnici nikoli ne dosežemo in najbrž tudi nikoli ne bomo dosegli. Celó število članstva posameznih društev se zdi včasih bolj papirnato kot resnično. Kaj sodite, prvič, o uspešnosti takih stoddotnih parol, drugič o tem, koliko pomeni množičnost v športnih društvih zares trajno množično aktivnost, in tretjič, s kakšnim odstotkom bi bili osebno zadovoljni tudi takrat, kadar zahtevate vseh sto?

S srednjeročnim načrtom razvoja telesne kulture od leta 1971 do 1975 v naši republiki je predvideno, da bi do leta 1975

v šolah in v organizacijah za telesno kulturo vključili v telesnokulturno dejavnost skupno 15 do 20 odst. prebivalstva.

Ko smo pred leti na občinski zvezi za telesno kulturo delali pregled telesnovzgojnih in športnih organizacij v naši dolini in ko smo pri tem primerjali število članstva s številom naših občanov, smo pri izračunu dobili podatek, da se v naši občini v telesnovzgojnih, športnih in rekreacijskih sredinah organizirano ukvarja s telesno kulturo okrog 20 odst. vsega prebivalstva. Seveda je bil to podatek napačen. Pri preverjanju smo hitro ugotovili napako. Več društev in klubov ima v svoji sredini iste člane, kar je popolnoma točno, saj marsikdo igra nogomet in smuča, da navedem samo en primer, vendar pa to dejstvo še kako vpliva na število članov v telesnovzgojnih in športnih organizacijah. Po nekem verjetnostnem računu smo nato dobili podatek, da se pri nas organizirano ukvarja s telesno kulturo okrog 14 odst. prebivalstva. Tudi ta številka je zelo visoka in kaže na izredno razvitost te dejavnosti v Mežiški dolini.

Že ta dva podatka dovolj zgovorno osvetljujejo stanje v telesni kulturi in sta verjetno tudi že odgovor glede zahteve po stoodstotnosti.

Brez dvoma pa ima telesna kultura vse možnosti, da vključi v svojo dejavnost širši krog ljudi in prepričan sem, da bodo ljudje sčasoma spoznali, da jim redno udejstvovanje v telesni kulturi lahko samo koristi. Na vsak način moramo zato pozdraviti in povsod podpirati gibanje, ki je zadnje čase usmerjeno za množično telesno vzgojo med predšolsko mladino v društvih TVD Partizan, med šoloobvezno mladino v šolskih športnih društvih in med zaposlenimi v rekreacijski dejavnosti, katere glavni nosilec bi naj tudi postal Partizan. Prav na področju množične telesne vzgoje vseh slojev prebivalstva pa bo potrebno še veliko narediti, saj se ne smemo zadovoljiti samo z akcijami, pa če so še tako uspešne, ampak se moramo zavedati, da bomo lahko samo takrat zadovoljni, če bodo akcije zamenjane z ustaljenimi in trajnimi telesnovzgojnimi navadami, s tem »veliko narediti« pa mislim predvsem, da bo moralo biti vsega več, več domiselno sestavljenih programov, katere bi ponudili prebivalstvu, več strokovnega kadra, več objektov in več namenkega denarja.

Parole o stoodstotnosti v telesni kulturi nimajo torej nobene prave vrednosti in so za sedanje razmere več kakor preuranjene, zanesljivo pa tudi v bodočnosti ne bodo vzdržale primerjavo z realnostjo in še tako optimističnimi napovedmi.

Na vprašanje, koliko pomeni množičnost v športnih društvih zares trajno množično aktivnost, sem delno že odgovoril. Zavedam se, da število članstva še ne pomeni aktivnosti članstva, še manj pa seveda trajne aktivnosti. Tu ne kaže dajati vseh društev v en koš, vendar pa je pri vseh razlika med množičnostjo na papirju in resnično množičnostjo. Ta razlika je ponekod večja, drugod manjša in osebno sem prepričan, da je ne bomo nikoli odpravili, ker bo vedno poleg aktivnih tudi nekaj podpornih članov, kar ni narobe, lahko in morali pa jo bomo zmanjšati, če hočemo doseči večjo telesnovzgojno pre-

Jože Šater, Bloudkov nagrajenec v l. 1972

žetost prebivalstva in zato morajo biti dani pogoji, o katerih sem tudi že govoril.

Osebno ne bi bil samo zadovoljen, ampak celo srečen, če bi se v naši občini pri 24.000 prebivalcih v vseh za to specializiranih organizacijah pri nekoliko boljših osnovnih pogojih, kot jih imamo danes, s telesno kulturo organizirano, redno in aktivno ukvarjalo okrog 6000 naših občanov, kar bi bilo »samo skromnih« 25 odst.

Ste sredi priprav za ustanovitev telesno kulturnih skupnosti. Kulturne skupnosti delujejo že leto dni in so poleg drugih pozele tudi ta očitnik, da njihove skupščine po sestavu niso delegatske, temveč marsikje cehovske. To pomeni, da delovne organizacije vanje niso delegirale preudarnih, a nevtralnih ljudi, temveč po liniji najmanjšega odpora tiste, za katere je znano, da se že leta ukvarjajo s kulturo. To so resda amaterji, vendar gotovo že včasih tudi cehovsko ozki. Tako se potem zgodi, da se pod firmo sicer različnih organizacij vendarle srečujejo venomer isti ljudje, ki imajo seveda na vseh sestankih enake nazore in stališča.

Ali mislite, da more tak dolgoletni, sicer požrtvovalni funkcionar še presojeti menjajočo se družbenopolitično situacijo in s tem menjajoči se položaj kulture oziroma športa v njej objektivno in široko? Kako se nameravate športniki učiti ob izkušnjah kulturnih skupnosti?

S pripravami za ustanovitev telesnokulturne skupnosti v naši občini smo pravzaprav že končali. Ko smo sestavljali predlog statuta, smo pogledali tudi v statut kulturne skupnosti, zato so mi omogočene primerjave. Menim, da bo med že obstoječo organizacijo telesne kulture v občini bistvena razlika. Če bo skupščina telesnokulturne skupnosti osvojila predlog iniciativnega odbora, potem v naši občini ne bo več občinske zveze za telesno kulturo, ker menimo, da smo premajhni, da bi si poleg skupnosti lahko privoščili samostojno zvezo in da nas je premalo, da bi drobili sile. Druga razlika pa bo v tem, seveda če bo sprejet predlog, da bodo v

okviru skupnosti delovale tri zveze, in sicer zveza za šolsko telesno vzgojo in šolska športna društva, zveza za tekmovalni in vrhunski šport in zveza za množično telesno vzgojo in športno rekreacijo. To pomeni delo po interesnih področjih, vendar pod streho skupnosti. Delegati delovnih organizacij, sicer člani skupščine, bodo v pretežni večini delali v zvezi za množično telesno vzgojo in športno rekreacijo, torej bodo delali v »svojem« okolju. Med delegati delovnih organizacij so pretežno rekreatorji, med katerimi imajo nekateri za seboj uspešno opravljen republiški tečaj. To so v glavnem mlajši kadri, od katerih je v prvi vrsti odvisna nadaljnja razširitev športne rekreacije v naših delovnih kolektivih. Manjši del delegatov iz delovnih organizacij pa so športni funkcionarji, za katere bi si skoraj upal trditi, da niso cehovsko ozki, tako da mogoče telesnokulturna skupnost ne bo deležna istega očitka, kot ga je po vašem kulturna skupnost.

Res pa je, da se bodo med 25 delegati osnovnih telesnovzgojnih in športnih, 16 delegati iz delovnih in 18 delegati med ustanovami in družbenopolitičnimi organizacijami srečali v skupščini pod firmo različnih organizacij tudi predvsem ljudje, ki so že sedaj delali v telesni kulturi, res pa je tudi, da se od telesnokulturne skupnosti upravičeno pričakujejo svežino, učinkovitost in sodobnost pri delu, zato bodo v skupščini pač morali prevladovati tudi sodobni nazori in stališča. Glede tega, ali se lahko dolgoletni, sicer požrtvovalni funkcionar še vključi v menjajoči se položaj v telesni kulturi, pa mislim, da zavisi to predvsem od njega samega in njegove sredine. Po mojem tu ni tako važna starost funkcioniranja kot njegova miselnost. Idealno bi bilo, da bi se v telesnokulturni skupnosti srečali ljudje, ki bi bili objektivni in imeli zmožnosti presojeti z vsaj tako širokega zornega kota, kot je naša dolina. Za telesno kulturo v naši občini bi bila to prava sreča.

Znano je, da spadate med tiste redke športne funkcionarje, ki se zavzemajo za miroljubno koeksistenco s kulturo in kulturniki. Kaj priporočate enim in drugim, da bi s sodelovanjem resnično načrtno gojili geslo »zdrav duh v zdravem telesu«?

V vprašanju je že tudi odgovor. Samo sodelovanje lahko uresniči geslo »zdrav duh v zdravem telesu«. Vsak športni delavec se mora zavedati, da pomeni kakršno koli omalovaževanje kulture žaganje veje, na kateri sedi, in obratno. Potrebna je kultura in telesna kultura, saj ne želimo niti mišičastih bebecov niti bolnih izobražencev, ampak telesno in duševno razvite ljudi.

Prepričan sem, da složno delo kulture in telesne kulture lahko da samo boljše delovne pogoje za obe dejavnosti, zato predlagam, da bi se vsaj občasno sestali vodstvi obeh organizacij, kjer bi se dogovorili o skupnih akcijah. Ta predlog ne pomeni vmešavanja v notranje zadeve druge dejavnosti, kakor tudi za nemoč ali uspešno delo v kulturi ne more biti kriva ali zasluzna telesna kultura ali obratno.

Ali bi želeli še sami kaj dodati?

Izkoriščam tudi to priložnost, da se vsem iskreno zahvalim za čestitke.

Tovariš Šater, hvala za razgovor!

Kulturna skupnost naše občine v letu 1972 in 1973

Če se ob koncu leta ozremo na opravljeno delo, lahko nedvomno zapišemo, da je bilo za kulturne dejavnosti leto 1972 uspešno. Kulturna skupnost si je prizadevala, da bi kar najboljše uresničevala svoje poslanstvo, čeprav ni imela malo težav. Kažejo se že prvi rezultati načrtnega in kvalitetnega dela na tem področju. Čeprav ni bilo mogoče vseh nalog uresničiti, smo lahko naredili dosti več kot v prejšnjih letih, med drugim tudi zato, ker smo za delo dobivali redne dohodke, ki pa jih seveda še zmerom ni toliko, da bi posamezne kulturne ustanove in dejavnosti lahko v tem kratkem času nadomestile zamujeno iz prejšnjih let, na primer investicije v kulturi. Posebej pa naj omenim težavo, ki vse bolj stopa v ospredje: manjkajo nam sposobni ljudje, kulturni organizatorji, ki bi s svojimi sposobnostmi lahko najboljše vnovčili denar, ki nam je na razpolago za kulturno dejavnost. Maščuje se nam napaka, da v prejšnjih letih nismo štipendirali dijakov za delo na kulturnem področju. Predsedstvo kulturne skupnosti je že razpravljalo o tem in sklenilo, da posveti v naslednjem letu temu vso skrb.

Prav gotovo v tem kratkem obdobju kulturna skupnost ni mogla urediti še vseh zadev na svojem področju, a prvi uspehi se že kažejo. Sprejela je načrt dela do leta 1976, ki ga zdaj skuša postopoma uresničevati. Prav je, če naštejemo kulturne ustanove in dejavnosti, ki jih naša kulturna skupnost financira ali le sofinancira:

	odobreno za leto 1972 din
1. Študijska knjižnica Ravne na Koroškem	431.000
2. Ljudske knjižnice	66.000
3. Zavod za spomeniško varstvo Maribor	18.310
4. Pokrajinski arhiv Maribor	10.600
5. Muzej ljudske revolucije Slovenj Gradec	8.000
6. Občinska zveza kulturno-prosvetnih organizacij Ravne	80.000
7. Likovni salon Ravne	15.000
8. Odbor za podelitev Prežihovih značk Prevalje	1.500
9. Odbor za gledališko dejavnost	85.000
10. Odbor za glasbeno dejavnost	20.000
11. Odbor za spomeniško varstvo	30.000

Posebej smo še financirali nakup koncertnega klavirja za 23.000,00 din ter rezervirali del denarja za odkup Prežihove bajte (15.000 din).

V letu 1973 smo na kulturnem področju v naši občini dosegli te najbolj pomembne uspehe:

Odbor za knjižničarstvo, arhiv, tisk: tekoče razstave novih knjig in periodike s prostim pristopom in s komentiranjem razstavnega gradiva, utrjevanje mreže ljudskih knjižnic s knjižnicami v Črni, Žerjavu, Mežici, na Prevaljah in Ravnah in z izposojevališči v Kotljah, v Strojnski Reki, na Lešah in v Podpeci, porast knjig v teh knjižnicah, razvijanje potujoče

knjižnice, s sodelovanjem Delavske univerze so v študijski knjižnici priredili večer za srečanje s knjigami in pisatelji, izdatna pomoč študijske knjižnice za organizacijo slovenskega knjižničarstva v zamejski Koroški; urejevanje časopisne bralnice v študijski knjižnici, ureditev skladišča periodike, prireditve v počastitev mednarodnega leta knjige.

Odbor za gledališče, film, RTV in lutkarstvo: najpomembnejši dogodek na tem področju je bil vsekakor 15. srečanje gledaliških skupin, ki je bilo letos aprila na Ravnah in v Mežici, za majhen denar smo lahko videli 7 kvalitetnih predstav, razveseljivo je bilo, da si je te predstave ogledalo veliko število naših občanov. Dodajmo še podatek, da so naše domače gledališke skupine naštudirale še več iger kot v lanskem letu, med njimi tudi skupine mladine in šolarjev: dramska družina DPD Svoboda Prevalje in Mežica — Tugomer, DPD Svoboda Ravne — Arzenik in stare čipke (sodelovala na republ. reviji), DPD Svoboda Črna tri igre: Samorastniki, Mati, Lisjak, mlad. skupina gimnazije Ravne — Snubač, KUD Kotlje — Zdravnik po sili in Jezični dohtar Petelin, mlad. aktiv Reka — Materinsko srce, aktiv mladine železarne Ravne — Veriga, dram. krožek OŠ Prevalje — Medvedek na obisku, dodajmo še kulturni obzornik Koroškega kino kluba.

Odbor za glasbeno dejavnost: srečanje pevskih zborov Od Pliberka do Traberka, na katerem je sodelovalo kar 13 odraslih zborov, srečanje šolskih pevskih zborov Naše pesmi naj donijo na Ravnah in na Prevaljah, na katerem je sodelovalo 10 otroških zborov in 7 mladinskih zborov, srečanje pihalnih orkestrrov, skupaj je nastopilo kar 1300 pevcev in godbenikov, razen tega je vsak pevski zbor priredil še

samostojne koncerte ter gostoval v drugem kraju, nastopni koncert moškega pevskega zbora Vres s Prevalj.

Odbor za likovno dejavnost: likovni salon je tudi v letošnjem letu pripravil za svoje obiskovalce nove razstave: razstava akademskega slikarja Bojana Golije iz Maribora, razstava najboljših likovnih del vseh slovenskih likovnih kolonij ter razstava likovne kolonije Ravne 72, ki je bila najbolj obiskana, nasploh število obiskovalcev likovnega salona nenehno narašča.

Odbor za spomeniško varstvo daje svoje poročilo ob predlogu načrta za leto 1973.

Kulturna dejavnost na naših šolah se je v letošnjem letu še razširila ter vsebinsko poglobila, saj na vseh šolah delujejo pevski zbori, dramski krožki, lutkovne skupine, svoje nastope so imeli recitatorji, harmonikarji, fruličarji, na vseh šolah izhajajo šolska glasila, delajo likovni, novinarski krožki itd.

Pred našo kulturno skupnostjo so v naslednjem letu v ospredju med drugim te naloge:

1. izpopolniti moramo dolgoročni načrt dela na področju kulturnih dejavnosti v naši občini;

2. natančneje moramo opredeliti naloge kulturne skupnosti in občinske zveze kulturno-prosvetnih organizacij;

3. organizacijsko moramo utrditi naša kulturna društva v posameznih krajih naše občine;

4. najti moramo nove oblike, s katerimi bomo še bolj približevali kulturne dobrine našemu občanu, delavcu, predvsem: kako ga bomo zvalili za branje dobre knjige;

5. odkup Prežihove bajte; obnova pomembnih kulturnih objektov;

6. ureditev samostojnega razstavnega prostora za likovni salon, tako da bi lahko priredili v njem prvo razstavo ob dnevu republike 1973;

Vršički

7. storiti moramo vse, da bomo imeli na področju gledališke in glasbene dejavnosti vsaj tako uspešno leto kot letos;

8. prizadevati si moramo, da bomo v kulturno dejavnost vključili še več mladine, ki je v letošnjem letu pokazala veliko pripravljenost za sodelovanje;

9. okrepiti moramo sodelovanje s kulturnimi društvi v zamejski Koroški;

10. posvetiti moramo vso skrb kadru za delo na kulturnem področju.

PREDLOG NACRTA KULTURNE SKUPNOSTI ZA LETO 1973

Odbor za knjižničarstvo tisk in arhiv

I. KNJIŽNIČARSTVO

1. Študijska knjižnica — Ravne na Koroškem

Prirastek knjižničnega gradiva vsega 3.600 knjig in 650 časn./časopisov — strokovna obdelava tega gradiva — bibliografija (dokumentacija tiskov Koroške krajine) — bibliografija slovenskih in izbranih tujejezičnih tiskov koroške dežele

Potujoči oddelek

iz dvojnic prirastka 500 knjig (s temi naraste potujoči oddelek na 2000 knjig)

Potujoči oddelek je namenjen izposoji krajevnim knjižnicam Prevalje, Mežica, Žerjav, Črna in Kotlje ter izposojevališčem Leše, Podpeca, Strojnska Reka, Šentanel in Javorje, na novo pa se s pomočjo sindikatov ustanovijo izposojevališča na Prevaljah v Tovarni Iepenke, v tovarni hlačnih nogavic in v Tovarni rezalnega orodja ter pri gozdarjih v Koprivni.

Razstave knjig in revij

v prostorih študijske knjižnice: — tekoče vse novosti — občasne aktualne s pomočjo sindikatov v prostorih, kjer prebijejo delavci svoj polurni odmor.

Literarni večeri

s sodelovanjem Delavske univerze: po eden v Mežici, na Ravnah, na Prevaljah in v Črni.

V študijski knjižnici nadaljnja ureditev časopisnega oddelka s časopisno bralnico; organizacijska povezava pionirskih knjižnic v ravenski občini in usklajevanje dela s splošnoizobraževalnimi knjižnicami organizacijska povezava splošnoizobraževalnih knjižnic v Koroški krajini.

Seminar

— eden za knjižničarje splošnoizobraževalnih knjižnic v ravenski občini — eden za knjižničarje Slovenske potujoče knjižnice (v avstrijski Koroški)

2. Splošnoizobraževalne knjižnice
Predvideni prirastek 1.350 knjig
Ravne 450, Prevalje 250, Mežica 250, Žerjav 150, Črna 250.

Ta stalni fond dopolnjuje giblivi del iz potujočega oddelka študijske knjižnice; iz potujočega oddelka se oskrbuje tudi knjižnica v Kotljah.

Medtem ko gre nabava knjig iz sredstev temeljne kulturne skupnosti prek študijske knjižnice, gre režija iz krajevnih vi-

rov. Zlasti je treba urediti nagrajevanje knjižničarjev-volonterjev, tako da bodo knjižnice več ur odprte.

II. TISK

»Koroški fužinar«

List zasluži večji krog bravcev. Poziv prosvetnim delavcem in trgovski mreži, da ga propagirajo.

»Koroška knjižnica«

Obstala je pri prvi številki. Temeljna kulturna skupnost naj prevzame izdajanje; ta odbor ji predloži programski osnutek za prihodnji dve leti.

III. ARHIV

Prostore zanj je mogoče predvideti šele čez več let. V letu 1973 predviden popis arhivalij iz dobe pred 1920 na šolah in v župniščih.

Odbor za gledališče, RTV in film

Ker gre za »strokovni« odbor pri KS, bo težil za tem, da bi njena skupščina in predsedstvo zavzela jasna stališča do ustrezne dejavnosti.

Da bi v skladu s programom kulturnega razvoja občine določila splošne interese, ki naj jih upoštevajo in zastopa.

Ker temelji njegov program dela tudi na programu ustreznega odbora pri OZKPO, bo skrbel, da bo le-ta v skladu s programom KS, torej tudi v skladu s splošnimi interesi in v skladu s planom kulturnega razvoja občine.

Iskal bo možnosti tesnejše povezave z delovnimi in družbenopolitičnimi organizacijami, ki imajo interes na tem področju.

Iskal bo možnosti sofinansiranja teh dejavnosti (KPD, skladi za finansiranje kulturne dejavnosti, morda tudi TIS — za del programa, namenjenega šolam).

Po potrebi in lastni presoji bo predlagal skupščini KS nove oblike dela in skušal spodbujati deficitarne dejavnosti (klubski programi, komorne izvedbe...).

Odboru pri ZKPO bo svetoval načine sofinansiranja dosedanjih in spodbujanja novih dejavnosti in oblik.

Razmišljal bo o možnostih, kako spodbuditi delo mladine (šolske in druge) na svojem področju, a seveda v sklopu vse njene kulturne dejavnosti.

Pri KS bo zastopal interese društev, OZKPO in samostojnih skupin svojega področja in skrbel, da bi KS namenjala tej dejavnosti sredstva, ki bodo v primerem razmerju s sredstvi, porabljenimi za druga področja kulturne dejavnosti.

Sicer pa se bo dejavnost odbora (vsaj nekaj časa še) omejevala v naslednjem letu na iste vsebine in oblike dela kot lani, te pa so:

— gostovanje poklicnih gledališč (2, 3 gostovanja, po možnosti v dveh dolinskih središčih),

— gostovanje poklicnih gledališč s predstavami za otroke in mladino (vsaj dve taki gostovanji ali eno po vseh središčih ali kako drugače),

— sofinansiranje domačih gledaliških stvaritev (vsak dolinski center ter samostojne gledališke skupine po manjših krajih vsaj po eno premiero),

— sofinansiranje gostovanj domačih skupin v občini (in zunaj nje),

— sofinansiranje udeležbe dveh gledaliških skupin na področni reviji amaterskih gledališč in ene na republiški,

— vzgoja kadrov (razni tečaji za režiserje, maskerje itd.).

Program KS pa bo gotovo narekoval odboru še kaj drugega, česar sedaj ni mogoče predvideti.

Ali ne bi kazalo razpisati nagrade za najboljšo domačo uprizoritev?

Za najboljšo lutkovno igro šolskih skupin? Sploh razmisliti o nagradah, ki bi prišle v poštev tudi na drugih področjih?

Ali ne bo treba tudi prihodnje leto razmišljati o filmu, ki bi prikazal kulturne znamenitosti in kulturnike v občini?

Bi ne kazalo posebej stimulirati poletnih gledaliških prireditev in gostovanj tistih skupin, ki bi se za to odločile?

Odbor za glasbeno dejavnost je z odborom za glasbo pri OZKPO pripravil tak program:

I. Amaterska dejavnost

1. Srečanje odraslih zborov »Od Pliberka do Traberka«

2. I. tekmovanje odraslih zborov

3. Srečanje otroških zborov

4. Srečanje mladinskih zborov

5. Srečanje pihalnih orkestrrov

6. Srečanje zborov vrtcev

7. Seminarji za zborovodje

II. Poklicna dejavnost — gostovanja

1. Mladinski koncerti

2. Koncerti za odrasle

3. Koncert vrhunskih glasbenikov — domačinov v študijski knjižnici

4. Odkup operne predstave v Ljubljani za gimnazijce in osme razrede osnovnih šol naše občine.

I. Amaterska dejavnost

1. Srečanja odraslih pevskih zborov imajo že lepo tradicijo, saj se bodo v tem obdobju pevci naše občine in zamejstva (Pliberk) srečali že šestič. To je manifestacija pesmi brez strogih kritikov, na kateri sodelujejo res vsi zbori in vokalne skupine naše občine. Poprečno je do sedaj sodelovalo deset zborov z 210 pevci, kar kaže na lep razmah zborovskega petja pri nas, in to ravno od tistih časov naprej, ko je OZKPO ponovno oživel. Iz leta v leto se je prijavilo več zborov, ustanovljeni so bili novi, in tokrat jih pričakujemo kar dvanajst.

2. Ugotovili smo torej, da imamo kar lepo število zborov in pevcev. Njihov napredek in kvaliteto smo na srečanjih sicer spremljali, vendar si še vedno ne moremo biti na jasnem, kam sodimo v republiškem merilu. Zaradi tega in da bomo še izboljšali kvaliteto smo se odločili, da priredimo tekmovanje. Sedaj bo prvič, nato pa bo moralo biti vsako leto. To bo edina pot h kvalitetnejšemu petju v naši dolini, s tem pa seveda nikakor ne kaže prenehati s srečanji. Tekmovanje bo torej nova, a nujna dejavnost.

3. Tudi srečanja zborov nižjih razredov osnovnih šol imajo svoje mesto v našem programu že nekaj let. Sedaj bo že osmo in zajema tudi podružnične šole. Tekmovanja za te zборе odbor še ni predvidel,

bomo pa morali prej ali pozneje tudi tukaj preiti na tekmovanje.

4. Enako je z mladinskimi zbori, le s to razliko, da bomo morali tu že malo prej razmišljati o tekmovanjih. V tem letu sicer še ne, v bližnji bodočnosti pa prav gotovo, če bomo hoteli koga poslati na mladinski festival v Zagorje ali pa na tekmovanje v Celje. Osem srečanj v okviru občine bo najbrž moralo biti dovolj, da se bomo končno lahko pogovarjali, ali smo sposobni dostojno predstavljati naše mladinsko petje tudi v republiškem in morda celo mednarodnem merilu. Kljub morebitnim tekmovanjem naj bi srečanja ostala v takšni obliki, kot so potekala do sedaj.

5. V občini imamo tri pihalne orkestre, od katerih je pihalni orkester ravenških železarjev že nekaj let na vrhu prve jakostne skupine, godba mežiških rudarjev pa nič slabša v drugi jakostni skupini. Imamo še godbo DPD »Svoboda« s Prevalj, ki se tekmovanj sicer še ni udeležila, po ugotovljeni kvaliteti pa bi v tretji jakostni skupini prav gotovo pristala v zgornji polovici ocenjevalne razpredelnice. Vsi orkestri sodelujejo na naših srečanjih, godba s Prevalj pa se bo najbrž prijavila tudi za republiško tekmovanje. Praksa je, da na srečanja povabimo tudi kakšen kvalitetni orkester od drugod.

6. Vrtci so imeli do sedaj srečanja v okviru izobraževalne skupnosti. Ta je bila pokrovitelj, v bodoče pa gotovo ne bo več. Jasno je, da bo morala ta srečanja prevzeti OZKPO. S tem bo imela najboljši pregled zborovske dejavnosti od malčkov do odraslih, kar je tudi njena naloga. Tako delajo tudi drugod in uspeh ni izostal. Če hočemo torej kvalitetno zborovsko dejavnost, moramo že sedaj začeti o tem razmišljati, ne smemo pa čakati, da bomo spet lahko zamudili nekaj let. Zbori vrtcev, predvsem pa njihova srečanja, torej res sodijo v našo dejavnost.

7. Ko govorimo o izboljšanju kvalitete naših zborov, se moramo spet zavedati, da samo s tekmovanji tega ne bomo dosegli. Naše zborovodje, ki so vsi amaterji, je treba strokovno izpopolnjevati, to pa bomo dosegli s predavanji in seminarji. Odbor je sklenil, da bo na željo vseh zborovodij organiziral štiri triurna predavanja s praktičnim delom. Ta predavanja bi bila v letu 1973, za pomoč pa bomo prosili republiško ZKPO. Vsaj dvakrat na leto bo treba v bodoče organizirati tudi delovne sestanke zborovodij. Tako bodo imeli priložnost izmenjati izkušnje in iskati rešitev problemov, s katerimi se pri delu srečujejo.

Toliko o amaterski dejavnosti. Program je bogat, za njegovo uresničitev pa tudi ni ovir. Mnogo točk je bilo že uresničenih in sodijo v vsakoletni akcijski program glasbenega odbora, novitete pa so nujne. Odbor jih je sposoben uresničiti in jih tudi bo uresničil, ker si načrtuje le to, kar more izpeljati. Računamo, da bomo v letošnjem letu zajeli 1500 izvajalcev — amaterjev, od malčkov do odraslih. To ni mala številka, je pa dokaj realna.

II. Poklicna dejavnost — gostovanja

1. Mladinski koncerti so ena zelo važnih oblik glasbene vzgoje naših naslednikov. Treba jim je pokazati dosežke glasbene umetnosti skozi stoletja, predstaviti

jim moramo naše umetnike in ustvarjalce. Najbrž ne bi bilo prav, če bi poznali samo tiste, ki na poceni način zaslužijo s komercialno umetnostjo in s pravo umetnostjo nimajo nobene zveze. Ob današnjem času električnega reproduciranja, ko tako imenovani »umetniki« parajo instrumente in ušesa z električno ojačanimi toni, je spoznavanje prave umetnosti še kako potrebno. Smo soodgovorni za pravi posluš mladine. Načrtujemo šest mladinskih koncertov. V vsakem kraju naj bi bil po eden, Ravnam in Prevaljam pa še dolgujemo po enega.

2. Kot dramska dejavnost, tako tudi glasbena s polno pravico načrtuje gostovanja. V mislih imamo dve gostovanji, in sicer po eno v Mežici in na Ravnah. Povabili bomo kvaliteten zbor ali pa orkester, in če že imamo nov koncertni klavir, zakaj si ne bi privoščili tudi takšnega večera v družbi s priznanimi pianisti! Možnosti za to je precej, tudi kar se tiče umetnikov z mednarodnim slovesom. Morda bi povabili »Trio Lorenz« in z njim preživeli večer komorne glasbe?

3. Ne bi kazalo naštevati imen naših domačinov, ki so posegli že v sam vrh glasbene umetnosti. Tukaj so se izšolali in dobili osnovno glasbeno izobrazbo, domov prihajajo, in zakaj ne bi doma tudi koncertirali. Spoznajmo njihovo delo na njihovih rodnih tleh, naj nam pokažejo plod svojega študija, kot ga prikazujejo drugod po svetu. Dolžni smo jih povabiti, kajti oni se čutijo dolžne doma koncertirati.

4. Ponovno je treba razmišljati o obisku opere za gimnazijce in osme razrede osnovnih šol naše občine. Nekoč je bila to zelo lepa oblika glasbenega izobraževanja.

V načrtu imamo tudi stike z zamejskimi zbori, ki smo jih načrtno gojili že doslej.

Odbor za likovno dejavnost

Delo odbora za likovno dejavnost se zaenkrat omejuje na pomoč Likovnemu salonu, organizacijo slikarske kolonije in podporo fotoamaterjem pri njihovi aktivnosti.

Prav je, da se ob iztekanju mednarodnega leta knjige ozremo in kritično pretresemo, kar je bilo storjenega, da pogledamo, kaj nam je dalo praznično leto; sploh je prav, da se vsi skupaj zavemo, kje pravzaprav smo.

Študijska knjižnica je takoj na začetku leta napravila program, s katerim je želela dati svoj delež k svetovni akciji za propagando lepe knjige. Odločila se je za svojevrstno razstavo novih knjig in periodike; svojevrstno zato, ker je ta prikaz presegel okvire običajne razstave. Teče namreč skozi vse leto (odprta je ves dan) in je zato dostopna vsem, ki si želijo stika z dobro knjigo in zanimivo periodiko. Stik s tem gradivom je zares možen, kajti vsak se lahko usede in razstavljeno gradivo tudi prelista. Poseben mik je dalo razstavi oznanilo, da je tam razgrnjeno vse, kar se tiska v Sloveniji.

V zadnjem času se vse bolj sliši, da je polovica tega tiska za splošnoizobraževal-

V letu 1973 so predvidene naslednje razstave Likovnega salona:

1. Stojan Batič, akad. kipar — mala retrospektiva
2. Metka Krašovec, akad. slikar — ali drug predstavnik mlajšega rodu
3. Razstava otroških risb
4. Razstava slikarske kolonije Ravne 73

Odbor za spomeniško varstvo

Opravljen delo v letu 1972:

Vse je pripravljeno za prekrivanje in drugo obnovitvena dela cerkve sv. Lenartha na Platu. Zavod za spomeniško varstvo Maribor je pri Republ. kult. skupnosti dobil za ta namen 20.000 din, enak znesek pa je priložila naša kulturna skupnost.

Za pokrivanje cerkve sv. Ane v Koprivni so škodljive pripravljene (tudi že impregnirane), težave bodo s pokritjem čebulastega zvonika. Za pokrivanje in obnavljanje namenjen pri tovarni lepenke na Prevaljah, pod lipo v Dobji vasi in Trotovega križa na Strojni je denar zagotovljen.

Popisali smo zgodovinsko in kulturno vredne objekte v naši občini, da bi jih zakonsko zaščitili. Seveda pa bo potrebno, da jih bomo nato obnavljali in vzdrževali.

Za leto 1973 načrtujemo:

- a) delno popravilo helenske cerkve pod Peco,
- b) obnovo obeh leških cerkev,
- c) napise po hišah in drugih pomembnih mestih tehniško-zgodovinske vrednosti,
- č) obnovo razstavne sobe oddelka za delavsko gibanje v naši občini v našem muzeju,
- d) obnovo Polhovega mlina,
- e) popravilo kapelice pri Votli peči.

Vse to so le predlogi za delo odborov v letu 1973. O programih bo razpravljala skupščina kulturne skupnosti naše občine v januarju 1973. Z objavo predloga programa pa dajemo možnost tudi drugim, da o njem izrečejo svoje mnenje.

Zbral: Leopold Suhodolčan

Ob sklenitvi mednarodnega leta knjige

ne knjižnice nekoristnega, nepotrebne in torej nima smisla, da ga dobivajo, kaj šele, da ga hranijo. Taka knjižnica je tudi naša. Pokriva široko področje občin Dravograd, Radlje, Ravne, Slovenj Gradec in prav zato, ker je naša knjižnica osrednja koroška, menimo, da je tako pojmovanje neutemeljeno. Mislimo tudi, da je to odtujitev kulturnih dobrin neposrednemu proizvajalcu.

Vprašujemo, ali imajo vsi ti delavci iz Mislinje, izpod Pohorja in Pece in Uršlje gore, pa iz Radelj, Dravograda in še od kod pravico videti, kaj se pri nas tiska (tudi za njihov denar). Ali ima neposredni proizvajalec in samoupravljalec pravico seznaniti se s problemi in uspehi drugih kolektivov (tovarniška glasila), z raznimi idejnimi tokovi, z dosežki v kulturi, gospodarstvu, politiki? Ali naj kratimo pravico tisoč in več dijakom, da se doma seznanijo z novimi knjigami in periodiko? Če je polovica tega tiska nekoristna za ta-

ko področje kot je naše, komu je potem namenjena? Če ni v polovici teh stvari vsaj nekaj, kar bi temu ali onemu koristilo, potem resnično ne more opravičiti svoje navzočnosti in je bolje, da je sploh ne tiskajo.

Kako živo je zanimanje za te tiske, je pokazala razstava, ki jo je Študijska knjižnica prenesla v splošnoizobraževalno knjižnico na Prevaljah. Ljudje so z dobrim obiskom pokazali zanimanje za prikazano gradivo.

Literarni večer z domačimi avtorji (Kolar Marjan, Suhodolčan Leopold, Vogel Herman) in z domačimi umetniki govorene besede (Herman Majda, Mrzel Jerica, Šugman-Druškovič Maja, Volf Stefan) je predstavljal vrh prireditev. Dijaki, za katere je bil program izveden zjutraj, so lepo sprejeli ene in druge umetnike.

Nepozabna pa ostaja večerna prireditev v Študijski knjižnici, kjer se je nabralo več ljudi, kot pa je prostora. Skromna scenarija, pa bogato in plemenito poslanstvo.

V Mežici prav tako pripravljajo literarni sestanek, in sicer zopet s tremi domačimi avtorji lepe pisane besede (Kolar, Suhodolčan, Vogel).

Mednarodno leto knjige pa je dalo vzpodbudo tudi za nekaj akcij v naših splošnoizobraževalnih knjižnicah, kjer je pa položaj nezavidljiv. Tako je prav na začetku jubilejnega leta začela delovati že dolgo pasivna knjižnica v Mežici. Matična služba je uspela zainteresirati sposobnega knjižničarja, ki je z veliko mero posluha za bralce znal organizirati delo v knjižnici in jih s tem pritegniti. Ta knjižnica je v enem letu postala ena najboljših v naši dolini. Svoj fond knjig (2700) je uspela izposoditi v enajstih mesecih kar dvakrat (to je okrog 5400 izposojenih knjig), kar se je zelo približalo normi, ki je trikrat. V zimskih mesecih izposodi povprečno 100 knjig vsakič, ko je odprta (dvakrat štiri ure tedensko). Vse to knjižnica zmore, čeprav ima velike težave pri poslovanju. Prostor je neprimeren, nima knjižnih polic. Pri izposoji knjig si morajo ali bralci sami ali knjižničar pomagati z lestvijo, ki je visoka več kot tri metre. Torej pravo skladišče, kamor greš po knjige enkrat na mesec, ne pa petdesetkrat v treh, štirih urah. Podobne težave imajo tudi drugod po naših knjižnicah, z izjemo na Prevaljah, kjer imajo sicer nizke omare, a so pri današnjem poslovanju v knjižnicah prav tako neuporabne. Zaradi sorazmerno velikega števila knjig imajo le-te zložene kar v dveh vrstah, kar seveda popolnoma onemogoča svoboden pristop in prosto izbiro.

Nič manjšega problema pa ne predstavljajo nagrade prizadevnim knjižničarjem, ki z veliko zavzetostjo vodijo knjižnice že deset, dvajset ali več let. Če kdo trdi, da danes ni več ljubiteljstva, amaterizma, dobre volje ali imenujte to kakorkoli hočete, naj si ogleda naše knjižničarje v splošnoizobraževalnih knjižnicah. Knjižničar, ki izposodi čez sto knjig približno stotim bralcem v treh, štirih urah, dobi za svoje delo 2 (dva) dinarja na uro. Tu štejemo le čas, ki ga knjižničar porabi samo za izposajo. Izven tega časa pa mora:

1. obdelati knjige:
 - vpisovanje

- katalogiziranje
- povijanje
- urejanje katalogov
- urejanje kartoteke bralcev
- urejanje knjig po omarah
- administracijski posli

2. novo knjigo vsaj v grobem spoznati (branje recenzij, poročil), če hoče bralcem kaj svetovati oz., če noče biti avtomat za izposajo knjig.

Če to vse skupaj seštejemo, pomnožimo, zdelimo..., dobimo za honorar približno tako številko, ki si jo naj spoštovani bralec sam izračuna. (Meni je nerodno.)

Pa naj še reče kdo, da ni več idealizma!

Da ne bo pomote: to ni noben drastičen primer, ki bi ga družba slučajno prezrla in ga seveda takoj popravila; tako se godi vsem knjižničarjem že vsa leta.

Pa še enkrat, da ne boste narobe razumeli: ne želimo s tekočim letom vse knjižničarje profesionalizirati in jim dati polne plače. Mislili smo le na to, da bi se vsi skupaj, mi in vi zamislili in jim čez... (ali let?) dali bolj otipljivo nagrado.

Ali ste vedeli, tov. funkcionar, ko ste pred nekaj meseci govorili ali dali izjavo za časopis — da je knjižnica poleg šole najpomembnejša vzgojno-izobraževalna ustanova — v kakšnih pogojih delajo ti samorastniki, in ali veste, da bo jutri še huje, da jutri mogoče ne bo več ljudi, ki bi jim to delo lahko ponudili zastoj? Ali že lahko rečemo, kje so časi, ko so premnogi mislili, da knjižničar sedi na toplem in bere knjige in časopise? Neverjetno, ampak ti ljudje delajo; tako čisto zares delajo.

Alojz Pikalo

Novosti naše študijske knjižnice

Med knjigami, ki jih je študijska knjižnica dobila v letu 1972, so tudi tele:

SPLOŠNO

Opća kultura. 1., 2., 3. 6. prošir. izd. Rijeka 1971.

Clark Kenneth: Civilizacija. Ljubljana 1972.

Jesu li bogovi bili astronauti. Zagreb 1972.

Pejović B. — Radenović M.: Bibliografija o ratu i revoluciji u Jugoslaviji. Posebna izdanja 1945—1965. Beograd 1969.

Cvetko Drago: Bibliografija prof. Janka Orožna. Posebni odtis iz Celjskega zbornika 1971. Celje 1971.

Sloveniae scriptores latini recetioris aetatis. Zagreb — Ljubljana 1972.

Slovenska bibliografija. 22. leto 1968. Ljubljana 1972.

Dobriča Pavel: Bibliografija o narodno-osvobodilnem boju Slovencev na Koroškem 1945—1969. Ljubljana 1970.

Bibliografija sodelavcev Veterinarskega zavoda Slovenije in veterinarskega oddelka biotehniške fakultete. Ljubljana 1971.

Bibliografija del in spisov profesorjev, predavateljev in sodelavcev fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo ljubljanske univerze. Ljubljana 1971.

Zuwachsverzeichnis der öffentlichen wissenschaftlichen Bibliotheken in Klagenfurt. 1961—1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969. Klagenfurt 1964—1970.

Zeitschriftverzeichnis der öffentlichen wissenschaftlichen Bibliotheken in Klagenfurt. 1969. Klagenfurt 1970.

Krapež Vilma: Članki in razprave o morju in pomorstvu v sloveskem primorskem časopisu do leta 1940. Koper 1970.

Črno in belo

Bibliografija medicinske periodike Jugoslavije za leto 1969. Zagreb 1972.

Simoniti Primož: Bibliografija filozofskih tekstov na Slovenskem do leta 1800. Ljubljana 1971.

Katalog strokovne knjižnice železarne Ravne. Ravne 1972.

Wutte Martin: Verzeichnis der 1921—1936 erschienenen Literatur über Kärnten. Posebni odtis iz: Deutsches Archiv für Landes- u. Volksforschung 1937.

Manzini G.: Gorizia e la Biblioteca Statale Isontina. (1919—1968) Gorizia 1969.

Sistema bibliotecario provinciale. Le nuove biblioteche Isontine. Gorizia 1969.

Priročnik za poslovanje specialnih knjižnic. Ljubljana 1969.

Meyers Enzyklopädisches Lexikon (in 25 Bänden). 9. völlig neu bearb. Aufl. Bd. 3., 4., 5. Mannheim, Wien, Zürich 1971—1972.

Opšta enciklopedija Larousse u tri toma. Tom 1. Beograd 1971.

Meyers Neues Lexikon. 2. völlig neu erarb. Aufl. in 18 Bänden. Bd. 1., 2., 3. Leipzig 1972.

Brockhaus Enzyklopädie in 20 Bänden. 17. völlig neu bearb. Aufl. Bd. 14., 15. Wiesbaden 1972.

Svet u kome živimo. Opšta enciklopedija za mlade. Beograd 1972.

Enciklopedija Jugoslavije. 8. Srbija-Ž. Zagreb 1971.

Mladje. Literatura in kritika. Št. 11., 12. Celovec 1972.

Letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti. 21. knj. 1970., 22. knj. 1971. Ljubljana 1971, 1972.

Jadranski koledar 1972. Trst 1971.

The 1972 World Almanac and Book of Facts. New York 1972.

Vresje 72. Almanah ravenskih maturantov. Ravne 1972.

Slovenski koledar 1972. Koledar za Slovence po svetu. 19. letnik. 1972. Ljubljana 1971.

Koroški koledar 1971. Celovec 1971.

The Europa Yearbook 1971. A World Survey. Vol. 1., 2. London 1971.

Muzeji in galerije v Sloveniji. Ljubljana 1972.

Muzeologija. 15. Zagreb 1972.

Vatovec Fran: Razvoj jugoslovanskega novinarstva. 1. Ljubljana 1971.

Celjski zbornik. 1971—1972. Celje 1972.

FILOZOFIJA — PSIHLOGIJA

Majer Boris: Strukturalizem. Ljubljana 1971.

Guilford J. P.: The Nature of Human Intelligence. London 1971.

Supek Ivan: Spoznanja. Zagreb 1971.

Pichon Jean-Charles: Nostradamus. Proročanstva. Zagreb 1971.

Bošnjak Branko: Grška filozofska kritika Biblije. Zagreb 1971.

Prior A. N.: Historija Logike. Zagreb 1970.

Stanojević Vladimir: Tragedija genija. Beograd, Zagreb 1972.

Religion und Philosophie. London 1972.

Zaječaranović G.: Dijalektika nemačke klasične filozofije. Novi Sad 1971.

Čimić Esad: Drama ateizacije. Ljubljana 1972.

Fromm Erich: Kriza psihoanalize. Ljubljana 1972.

Potrč Jože: O socialistični etiki in morali. Maribor 1972.

Praxis. Filozofski dvomjesečnik. God. 7. Zagreb 1970.

Zaporožec i Eljkonjin: Psihologija predškolskog deteta. Beograd b. 1.

Kreč D. — Kračfeld R.: Elementi psihologije. Beograd 1969.

Radonjić S.: Uvod u psihologiju. Beograd 1968.

Osgud Čarls: Metod i teorija u eksperimentalnoj psihologiji. Beograd 1963.

Trstenjak Anton: Oris sodobne psihologije. 1., 2. knj. Maribor 1971.

Požarnik Hubert: Psihologija za srednje medicinske šole. Ljubljana 1972.

Psihološke razprave. 4. kongres psihologov SFRJ. Ljubljana 1972.

Petz Boris: Osnovne statističke metode. Zagreb 1970.

Mihajlović Živorad-Slavinski: Ključevi psihičke magije. Beograd 1971.

Ludwig Emil: Freud. Brez čarovne maske. Maribor 1972.

VERSTVO

Krščansko oznanilo. Holandski katekizem za odrasle. Maribor 1971.

Berila in evangeliji za adventne, božične in velikonočne delavnike. Ljubljana 1971.

Berila in evangeliji za delavnike od 1. do 17. navadnega tedna. Ljubljana 1971.

Berila in evangeliji za delavnike od 18. do 34. navadnega tedna. Ljubljana 1972.

Bogoslovni vestnik. Leto 31. Zv. 1—4. Ljubljana 1971.

Rozman France: Posebni uvod v Sv. pismo stare zaveze. Ljubljana 1972.

Strle Anton: O veri, upanju in ljubezni. Ljubljana 1972.

Rebula Alojz: Lik Sinu Človekovega. Ljubljana 1972.

Biblija ili sveto pismo staroga i novoga zavjeta. Beograd 1972.

Leto svetnikov. 3. del (Julij-september.) Ljubljana 1972.

Sveto pismo novoga zavjeta sa psalmima. Zagreb 1972.

Fohrer G.: Theologische Grundstrukturen des alten Testaments. Berlin 1971.

Mauriac Fr.: Jezusovo življenje. Koper 1971.

Berila in evangeliji za različne priložnosti. Ljubljana 1972.

DRUŽBENE VEDE

Mlinar Zdravko: Uvod v ruralno sociologijo. Maribor 1971.

Schneider Eugene V.: Industrial Sociology. London 1971.

Milanović Vladimir: Sociologija. Beograd 1972.

Kardelj Edvard: Putovanje kroz vreme. Beograd 1971.

Socijalizam. God. 14. 1971. Beograd 1971.

Goričar Jože: Temelji obče sociologije. 2. spop. in predel. izd. Ljubljana 1972.

Perović Mirko: Sociologija. Beograd 1972.

Jerovšek Janez: Industrijska sociologija. Maribor 1972.

Vogelnik Dolfe: Selitveni tokovi. Medrepubliške selitve in meddržavne selitve. Ljubljana 1972.

Vogelnik Dolfe: Selitveni tokovi. Ruralno-urbana struktura selitev. Ljubljana 1972.

Vogelnik Dolfe: Projekcija prebivalstva, delovne sile in mest SR Slovenije. Ljubljana 1972.

Milić Vojin: Sociološki metod. Beograd 1965.

Južnič Stane: Socialna in politična antropologija. Ljubljana 1970.

Mlinar Zdravko: Družbene skupine. Ljubljana 1971.

Ziherl Boris: Oblike družbene zavesti. Ljubljana 1965.

Blalock Hubert M.: Methodology in Social Research. London 1971.

Bibič Adolf: Zasebnitvo in skupnost. Ljubljana 1972.

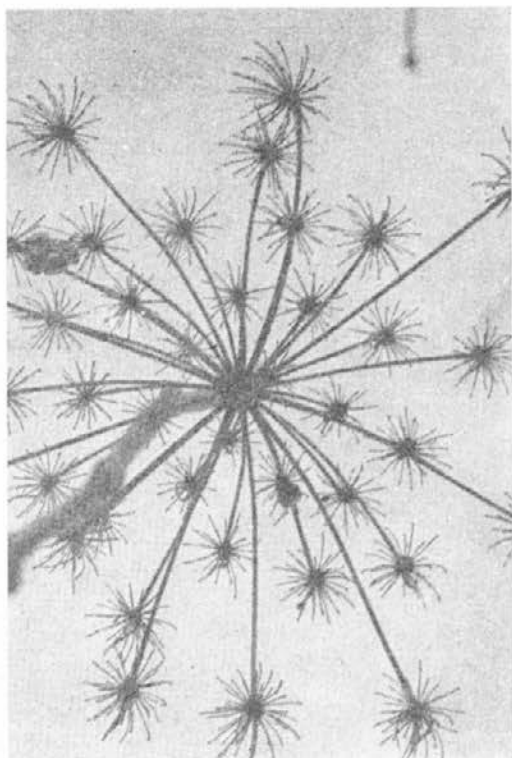
Rašković Vladimir: Sociologija. 2. izmenj. i dop. izd. Beograd 1971.

Vranić Vladimir: Vjerojatnost i statistika. 3. proš. i prer. izd. Zagreb 1970.

Letni pregled turizma. Ljubljana 1972.

Proti domačiji

Hobotnica

- Statistični koledar Jugoslavije. Leto 15. Beograd 1972.
- Blalock Hubert M.: Social Statistics. Ljubljana 1971.
- Statistički godišnjak Jugoslavije 1971., 1972. God. 18., 19. Beograd 1971, 1972.
- Statistični letopis SR Slovenije. 11. letnik 1972. Ljubljana 1972.
- Blejec Marjan: Statistične metode za ekonomiste. Ljubljana 1972.
- Todić R. — Radić A.: Poslovna statistika. Beograd 1970.
- Statistisches Handbuch des Landes Kärnten. 17. Jahrg. 1971. Klagenfurt 1971.
- Društveni konflikti i socijalistički razvoj Jugoslavije. 1., 2., 3. Ljubljana 1972.
- Benko Vlado: Mednarodni odnosi. 1. Ljubljana 1970.
- Občan. Leto 8. 1969. Ljubljana 1969.
- Leskovšek Franc: Plebiscit na Koroškem. Seminarska naloga. Ravne 1971.
- Vlahović Veljko: Revolucije in ustvarjalnost. Ljubljana 1972.
- Socialno razlikovanje. Ljubljana 1972.
- Prizma. Priročnik za mladinsko aktivnost. Štev. 6., 7., 8. Ljubljana 1970, 1971.
- Mates Leo: Nonalignment. Theory and Current Policy. Belgrade 1972.
- Vukmanović Svetozar: Revolucija teče dalje. 1., 2. knj. Ljubljana 1972.
- Al Joundi Sami: Židje in Arabci. Ljubljana 1972.
- Gott Richard: Gverila v Latinski Ameriki. Ljubljana 1972.
- Kennedy Robert: Sovražnik je med nami. Ljubljana 1971.
- Lane Mark: Pogovori z Američani. Ljubljana 1971.
- Bucalo Branko: Ku-klux Klan znova na pohodu. Ljubljana 1971.
- Lenin Vladimir I.: Država in revolucija. Ljubljana 1972.
- Bibič Adolf: Politička znanost. Predmet i suština. — Novosel Pavle: Politička znanost. Metode. Zagreb 1971.
- Pečuljić Miroslav: Obzorja revolucije. Ljubljana 1971.
- Ščekić Jovan: Kako sem doživel Kitajsko. Ljubljana 1971.
- Avnery Uri: Izrael brez sionistov. Ljubljana 1971.
- Deželak Bogomir: Marketing. Maribor 1971.
- Leighton D.: International Marketing. New York 1966.
- Kiauta Lojze: Uvod v ekonomiko in organizacijo podjetja. Ljubljana 1971.
- Bešter Mara: Narodnogospodarski agregati. Ljubljana 1971.
- Mednarodna menjava na marketinški osnovi. Portorož 1971.
- Ekonomski odnosi Jugoslavije sa zemljama u razvoju. Ljubljana 1971.
- Pravni aspekti poslovanja sa zemljama u razvoju. Ljubljana 1971.
- Turk Ivan: Ekonomika podjetja. 2. izd. Kranj 1972.
- Šinkovec Janez: Delovna razmerja. Ljubljana 1969.
- Bobek Dušan: Vpliv centralne banke na kreditno politiko poslovnih bank. Maribor 1971.
- Naše gospodarstvo. Letnik 17. 1971. Maribor 1971.
- Rus Veljko: Odgovornost in moč v delovnih organizacijah. Kranj 1972.
- Barišić A. — Jurančić I.: Vrednotenje rada. Kranj 1971.
- Stanuga Berislav: Psihologija dela. Kranj 1969.
- Šali B. — Oman I.: Dodatek k psihologiji dela. Kranj 1971.
- Jež Mari: Investiciona izgradnja. Kranj 1971.
- Šinkovec Janez: Temeljna organizacija združenega dela. Ljubljana 1971.
- Ekonomska misao. God. 6. 1971. Beograd 1971.
- Perović Mirko: Politička ekonomija. Beograd 1972.
- Vuga Juro: Ekonomika v zdravstvenih domovih. Ljubljana 1972.
- Domainko Dragutin: Ekonomika i organizacija industrijskih poduzeća. Zagreb 1972.
- Wallraff G.: Industriereportagen. Reinbek bei Hamburg 1970.
- Lah Tine: Narodnogospodarska politika. Maribor 1971/72.
- Bučar France: Podjetje in družba. Kranj 1972.
- Jugoslovenska privreda. Poslovni vodič. 1972. Knj. 1., 2. Beograd 1971.
- Nova proizvodnja. Letnik 22. 1971. Ljubljana 1971.
- Znideršič Martin: Ekonomski problemi slovenske knjige. Maribor 1972.
- Mulej Matjaž: Teorija sistemov. 1., 2. Maribor 1972.
- Petrović B. — Marinković P.: Politička ekonomija. 3. izd. Beograd 1971.
- Vasić Velimir: Ekonomika politika Jugoslavije. 5. izmenj. i dop. izd. Beograd 1970.
- Babić Šimun: Uvod u ekonomiku poduzeća. 5. izd. Zagreb 1971.
- Sofrenović Miloš: Medunarodni platni promet. 2. dop. izd. Beograd 1971.
- Stojčević Dragomir: Rimsko privatno pravo. 4. dop. i izmenj. izd. Beograd 1972.
- Priročnik. Ustava SFRJ z ustavnimi amandmaji. Ljubljana 1971.
- Zbirka sudskih odluka. Knj. 15. Zv. 4., Knj. 16. Zv. 1., 2. Beograd 1970—1971.
- Cigoj Stojan: Održnostinsko pravo Jugoslavije. Ljubljana 1972.
- Priročnik za izobraževanje kadrov. Ljubljana 1971.
- Mac Konrad: Kmetijsko pravo. Maribor 1971.
- Stanković Obren: Stvarno pravo i stvarno pravo u praksi. Beograd 1972.
- Šinkovec Janez: Zasebnikovi in kmetovalčev pravni svetovalec. Ljubljana 1971.
- Androjna Vilko: Splošni upravni postopek in upravni spor. Ljubljana 1971.
- Ivković Đorđe: Pomorsko imovinsko pravo. Piran — Portorož 1972.
- Veliki pravni priručnik. 1., 2. Beograd 1972.
- Kristan Ivan: Družbena ureditev SFR Jugoslavije. Ljubljana 1972.
- Zakon o združevanju kmetov s pojasnili. Ljubljana 1972.
- Šinkovec Janez: Delovna razmerja pri zasebnih delodajalcih. Ljubljana 1972.
- Ustavosodno varstvo v Sloveniji. Ljubljana 1972.
- Požar Danilo: Zavarovanje blaga v transportu. Maribor 1972.
- Nuhić Muhamed: Sloboda štampe. Ljubljana 1964.
- Ruselovo sodišče. Ljubljana 1971.
- Vajs A. — Kandić L.: Opšta stanja države i prava. 4. izmenj. i dop. izd. Beograd 1971.
- Krivični zakonik. 13. izd. Beograd 1971.
- FKL Žensko koncentracijsko taborišče Ravensbrück. Ljubljana 1971.
- Steiner Jean-François: Treblinka. Ljubljana 1972.
- Krunse Jens: Zločin v Oradouru. Ljubljana 1972.
- Otpor u žicama. knj. 1., 2. Beograd 1969.
- Kodžić Peter: Vojni napor i naoružanje zemalja u razvoju. Ljubljana 1972.
- Godec Rupko: Organizacija in delovne metode v javni upravi. Ljubljana 1964.
- Murko Vladimir: Naš novi davščinski sistem. Ljubljana 1972.
- Blažević Mate: Reševanje iz ruševin. Ljubljana 1972.
- Štukelj Polde: Osnove civilne zaštite. Ljubljana 1972.
- Černetič Avgust: Osnove narodne obrambe. 1. Ljubljana 1971.
- Obramba in zaštita. 7. letnik. 1971. Ljubljana 1971.
- Vojna enciklopedija. 11. knj. Indeks. Beograd 1969.
- Vojna enciklopedija. 2. izd. 1., 2., 3. Beograd 1970—1972.
- Občan. Leto 6., 7., 8., 9. Ljubljana 1967—1970.
- Zdravstveno zavarovanje v delovnih organizacijah. 1., 2. del. Ljubljana 1971.
- Tavčar Jože: Sistem socialnega zavarovanja. Ljubljana 1969.
- Dirx Ruth: Otroci potrebujejo dobre starše. Ljubljana 1971.
- Ginott Haim G.: Starši in mladoletniki. Ljubljana 1971.
- Medveš Zdenka: Novi šolski koledar. Pedagoški smisel prostih sobot v osnovni šoli. Ljubljana 1971.
- Kolar Nuša: Metode priprave otrok na šolo. Ljubljana 1971.
- Širec Jože: Učna zmogljivost slovenskega osnovnošolskega učenca. Ljubljana 1971.
- Kolar Nuša: Prognošična veljavnost učnega uspeha v osnovni šoli. Ljubljana 1972.

- Kranjc Ana: Izobraževanje in družbena angažiranost. Ljubljana 1971.
- Trdina Joža: Telesna vzgoja v mali šoli. Ljubljana 1972.
- Schmidt Vlado: Visokošolska didaktika. Ljubljana 1972.
- Furlan Ivan: Učenje kot komunikacija. Ljubljana 1972.
- Erikson E.: Nastava opštetehtničkog obrazovanja. Beograd 1967.
- Nastava i vaspitanje. God. 20. 1971. Beograd 1971.
- Izbira visokošolskega študija. 1972. Ljubljana 1972.
- Informacije o srednjih šolah za šolsko leto 1972—73. Ljubljana 1972.
65. in 66. izvestje gimnazije Dušana Kvedra v Ptujju za šolski leti 1969—1970, 1970—1971. Ptuj 1972.
- Vzgoja in izobraževanje. Letnik 2. 1971. Ljubljana 1971.
- Uranjek A. — Lovšin M.: Otroci, ki se težko učijo. Ljubljana 1972.
- Kvašček Radivoj: Razvijanje stvaralaških sposobnosti kod učenika. Beograd b. l.
- Borger R. — Seaborne E. A. M.: Psihologija učenja. Ljubljana 1972.
- Sodobna pedagogika. 18., 19., 20. letnik. 1967—1969. Ljubljana 1967—1969.
- Seznam predavanj za študijsko leto 1972—1973 univerze v Ljubljani. Ljubljana 1972.
- 225 let novomeške gimnazije. Novo mesto 1971.
- Slušatelji visokih in višjih šol 1970—1971. Ljubljana 1972.
- Letno poročilo gimnazije Brežice. 1971 do 1972. Brežice 1972.
- Letno poročilo gimnazije v Celju. 1971 do 1972. Celje 1972.
- Letno poročilo 2. gimnazije v Ljubljani, Šubičeva 1, za šolsko leto 1971—1972. Ljubljana 1972.
- Poročilo o delu filozofske fakultete v Ljubljani v študijskem letu 1970—1971. Ljubljana 1972.
- Glasnik slovenskega etnografskega društva. Leto 9., 10., 11., 12. Ljubljana 1968—1971.
- Prek Stanko: Ljudska modrost trden je most. Slovenski ljudski pregovori in reki. Maribor 1972.
- Bio jednom. Jugoslovenske narodne pripovetke. Beograd 1972.
- Slovenske ljudske pesmi. 1. knj. Pripovedne pesmi. Ljubljana 1970.
- Prijatelj Niko: Matematične strukture. 1. Ljubljana 1971.
- Hogben L.: Matematika. Beograd 1971.
- Vadnal Alojzij: Višja matematika. 2. del. Verjetnostni račun. Ljubljana 1972.
- Križanič France: Vektorji, matrike, tenzorji. 1., 2. knj. 2. izd. Ljubljana 1972.
- Bronštejn J. N. — Semendjajev K. A.: Matematični priročnik. 3. natis. Ljubljana 1972.
- Matematičko fizički list za učenike srednjih škola. God. 22. 1971—1972. Zagreb 1971—1972.
- Mišković V. V.: Logaritamske i numeričke tablice za srednje, stručne i više škole. 6. dop. izd. Beograd 1970.
- Učimo se matematike. 2. Priročnik za učitelje. Ljubljana 1972.
- Avramov Dragoslav V. A.: Kurs rešenih zadataka. 1. Viša matematika. Zagreb 1972.
- Križanič France: Linearna algebra in linearna analiza. Ljubljana 1972.
- Mitrinović D. — Kečkić J.: Jednačine matematičke fizike. Beograd 1972.
- Mitrinović D.: Matematika u obliku metodičke zbirke zadataka sa rešenjima. 3. deo. Beograd 1972.
- Apsen Boris: Logaritamsko računalo. Zagreb 1972.
- Štefanec F. — Burger I.: Matematika. 1., 2. del. 2. popr. in dop. izd. Maribor 1971.
- Toš Stanko: Gospodarsko računstvo. 1. del. Ljubljana 1972.
- Vidav Ivan: Rešeni in nerešeni problemi matematike. Ljubljana 1972.
- Vidav Ivan: Algebra. Ljubljana 1972.
- Geologija. Razprave in poročila. 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14. knj. Ljubljana 1965 do 1971.
- Banovec Tomaž: Topografski priročnik. Ljubljana 1972.
- Pirnat Jože: Jamarska tehnika. Ljubljana 1972.
- Grafenauer S. — Duhovnik J.: Mineraloško petrološko izrazoslovje. Ljubljana 1972.
- Struel Ivo: On the Geology of the Eastern Part of the Northern Karawankes with Special Regard to the Triassic Lead-Zinc-Deposits. Posebni odtis iz Sedimentology of Parts of Central Europe. 1971.
- Žvab Vladimir: Fizika in kemija za posluževalce energetskih naprav. Ljubljana 1972.
- Constantini Feruccio: Učim na pokusima. Knj. 2. Fizika. Kemija. Zagreb 1972.
- Kladnik Rudolf: Osnove fizike. 1., 2. del. Ljubljana 1969. 1971.
- Trpinac Pavle: Opšta hemija za studente medicine i stomatologije. 3. dop. izmenj. izd. Beograd-Zagreb 1971.
- Kern Wilfrid: Chemische Stoffklassen. Köln 1970.
- Brdička Rudolf: Osnove fizikalne kemije. Zagreb 1969.
- Rikovski Ilija: Praktikum iz analitičke hemije za studente poljoprivrednog fakulteta. 4. prer. i dop. izd. Beograd 1972.
- Kemija. Atlasi znanja. Ljubljana 1972.
- Mihajlović M.: Osnovi teorijske organske kemije i stereometrije. 2. izd. Beograd 1972.
- Wykoff Jerome: Skrivnosti zemlje. Ljubljana 1971.
- Krüger Christoph: Vulkani. Ljubljana 1972.
- Proujan C.: Die Geheimnisse der Tiefsee. London 1971.
- Heß Dieter: Fahrplan der Gene. Stuttgart 1972.
- Molekularna biologija. Ljubljana 1972.
- Taylor Gordon R.: Biološka bomba. Ljubljana 1972.
- Biološki vestnik. 19. Ljubljana 1971.
- Duančić Vjekoslav. Osnove embriologije čovjeka. 5. pregl. i dop. izd. Beograd — Zagreb 1972.
- Kleemann Georg: Erbhigiene — kein Tabu mehr. Stuttgart 1970.
- Biologie in der Schule. 20. Jahrg. 1971. Berlin 1971.

MATEMATIKA — PRIRODOSLOVNE VEDE

- Življenje v naravi. Ljubljana 1972.
- Kosmos. 67. Jahrgang. Stuttgart 1971.
- Zbornik biotehniške fakultete univerze v Ljubljani. Veterinarstvo. Zv. 8. Ljubljana 1971.
- Spominski zbornik biotehniške fakultete. Ljubljana 1972.
- Zbornik za zgodovino naravoslovja in tehnike. 1. Ljubljana 1971.
- Carinthia II. 80. Jahrg., 81. Jahrg. Klagenfurt 1970—1972.
- Uršič Stanko: Kratek pregled pojma operacij z množicami. Ljubljana 1971.
- Minorski V. P.: Zbirka zadataka više matematike. Zagreb 1971.
- Mitrinović Dragoslav: Uvod u specijalne funkcije. Beograd 1972.

Mir pod goro

- Kromdijk G.: 200 sobnih rastlin v barvah. Ljubljana 1972.
- Botanika. Atlasi znanja. Ljubljana 1972.
- Kert Bogomila: Vpliv SO₂ na rastlinski svet nad topilnico svinca v Žerjavu (Diplomsko delo.) Ljubljana 1971.
- Pisani živalski svet. 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10. Ljubljana 1972.
- Šiket Ladislav: Papiga skobčevka. Ljubljana 1971.
- Pond Grace: The Complete Cat Encyclopedia. London 1971.
- Anatomija živali. Atlasi znanja. Ljubljana 1972.
- Fisher J. — Peterson R. T.: Das bunte Buch der Vögel. Salzburg 1972.
- Matthes Dieter: Vom Liebesleben der Insekten. Stuttgart 1972.
- Grzimek Bernhard: Med afriškimi živalmi. Ljubljana 1971.
- UPORABNE VEDE — MEDICINA — TEHNIKA**
- Kogoj Franjo: Spolne bolesi. 2. prer. i dopol. izd. Zagreb 1966.
- Berović Zagorka: Reumatska groznica. 2. prer. i dop. izd. Beograd — Zagreb 1971.
- Moj otrok — moja vsakdanja skrb. Ljubljana — Beograd 1971.
- Tretji jugoslovanski kongres medicine dela. Zbornik. Ljubljana 1971.
- Spuzić V. — Danilović V.: Alergija in alergijske bolesi. 3. prer. i dop. izd. Beograd — Zagreb 1972.
- Radovi imunološkog zavoda. Zagreb 1971. Vol. 13.
- Minařik Franc: Od staroslovanskega vršstva do sodobnega zdravila. Ljubljana 1971.
- Nikolić Milisav: Propedeutika i tehnika neurološkog pregleda. 2. dop. i prer. izd. Beograd — Zagreb 1972.
- Ali naj postanem zdravnik, zobozdravnik? Ljubljana 1972.
- Burkhard F.: Zdrava spolnost — zdrav zakon. Ljubljana 1972.
- Wallgren G. F.: Udžbenik pedijaterije. 4. prer. izd. Beograd — Zagreb 1972.
- Kajenje in zdravje. Ljubljana 1972.
- Vaše srce — vaše zdravje. Svetovni dan zdravja 7. april 1972. Ljubljana 1972.
- Kronja Tomislav: Dnevnik jednog psihijatra. Beograd — Zagreb 1972.
- Džekopson Edmund: Kako se treba odmarati. 5. izd. Beograd — Zagreb 1972.
- Česer Justis: Ljubav bez straha. 2. izd. Beograd — Zagreb 1972.
- Treći kongres urologa Jugoslavije. Zbornik radova. Zlatibor 1971.
- Zelena knjiga o ogroženosti okolja v Sloveniji. Ljubljana 1972.
- Zdravstveno stanje prebivalstva SR Slovenije. Ljubljana 1972.
- Gorišek Josip: Bolesti srca i krvotoka životinja. Ljubljana 1971.
- Mušič Zoran: Morfološki atlas človeškega zobovja. Ljubljana 1972.
- Dela nevrološke klinike v Ljubljani. Ljubljana 1972.
- Lamovec Zvone: Psihologija. Ljubljana 1972.
- Bras Stanislav: Nevroze. Ljubljana 1972.
- Žmuc-Tomasi Martina: Otroška psihiatrija. Ljubljana 1972.
- Darovec Jože: Duševne motnje v starosti. Ljubljana 1972.
- Lokar Jože: Biološko psihiatrično zdravljenje. Ljubljana 1972.
- Neuman Zdravko: Psihologija dela za delovne terapevte. Ljubljana 1972.
- Bonač Ivan: Socialna medicina. Ljubljana 1972.
- Naglič Hilda: Metodika rentgenskega slikanja. Ljubljana 1971.
- Pocajt M. — Širca A.: Anatomija in fiziologija za medicinske šole. Ljubljana 1972.
- Kromar J. — Rožnik P.: Zdravilne rastline. 100 izbranih receptov. Ljubljana — Maribor 1972.
- Sedmi kongres dermatovenerologa Jugoslavije. Sadržaji referata. Opatija — Rijeka 1972.
- Zbornik radova hirurga sa sastanka Hirurgične sekcije Srpskog lekarskog društva. Niš 1972.
- Blažević D. — Hudolin Vl.: Mentalna higijena i psihijatrija s neurologijom. Beograd — Zagreb 1972.
- Venzmer Gerhard: Domači zdravnik. Ljubljana 1972.
- Zdravstveni leksikon. Ljubljana 1972.
- Tekavčić Bogdan: Kaj mora ženska vedeti o sebi. Ljubljana 1972.
- Odabrana poglavja iz kardiologije za liječnike opće medicine. Ljubljana 1971.
- Del Cott Rudolf: Medicinski terminološki slovar. Ljubljana 1972.
- Zobozdravstveni vestnik. 26. letnik. 1971. Ljubljana 1971.
- Stojiljković Srboljub: Psihijatrija sa medicinskom psihologijom. 4. dop. i prer. izd. Beograd — Zagreb 1972.
- Mirković Aleksander: Praktikum iz ginekologije. Beograd 1972.
- Barnard Ch. — Pepper C.: Christian Barnard. Zdravnik in človek. Maribor 1971.
- Guske Franz: Abecednik kozmetike. Ljubljana 1971.
- Ralašić Berislav: Primopredajna tehnika. Zagreb 1972.
- Marsel J.: Mass Spectrometry. Ljubljana 1969.
- Sekulić Boško: Elementi strojeva. 2., 3. dio. Rijeka 1963—1971.
- Juzbašić Borislav: Elektronički elementi. Zagreb 1970.
- Mejak-Vrišer B.: Osnove strojnih elemenata in finomehanike. Ljubljana b. l.
- Voronkov J. M.: Teorijska mehanika. Beograd 1972.
- Targ S. M.: Teorijska mehanika. Kratak kurs. 4. izd. Beograd 1971.
- Meščerski J. V.: Zbirka zadataka iz teorijske mehanike. 8. izd. Beograd 1972.
- Hogben L.: Energija. Beograd 1971.
- Milobar B. — Crnolatac A.: Popravak tranzistorskih prijemnika. 3. dop. i prer. izd. Beograd 1972.
- Nearlović-Veljković Natalija: Teorija elastičnosti sa otpornošću materijala. Beograd 1972.
- Đimić Gojko — Virag Franc: Osvetljenje. 1. Beograd 1972.
- Madjarević Branko: Rukovanje materijalom. Beograd 1969.
- Milinić Dobrosav: Zadaci iz termodinamike. 3. izd. Beograd 1972.
- Haze K. — Rajce V.: Stručni kurs elektrolučnog zavarivanja. Beograd 1972.
- Radonić M.: Grejanje i vetrenje. 4. dop. izd. Beograd 1972.
- Černigoj Boris: Ladijsko parno postrojenje. Piran — Portorož 1972.
- Simović Franc P.: Terestrična navigacija. Piran — Portorož 1972.
- Kunst Maks: Elektrotehnika za posluževalce energetskih naprava. Ljubljana 1972.
- Drapić Spasoje: Mašinski elementi. 1. Zagreb 1971.
- Zrnić S. J.: Grejanje i klimatizacija. 2. izd. Beograd 1972.
- Hartog J. P. Den: Vibracije u mašinstvu. Beograd 1972.
- Kako deluje? 2. del. Ljubljana 1972.
- Hrženjak Jože: Strojni elementi za poklicne kovinarske šole. Ljubljana 1972.
- Fuke P. — Buši A.: Rezervoari za vodu. Beograd 1972.
- Milanović Đorde: Od Ikara do Meseca. Beograd 1970.
- Od pešca do rakete. Ljubljana 1971.
- Jugin Milivoj: Kosmička tehnika i njena primena. Beograd 1971.
- Perović Branko: Savremeni ratni brodovi. Beograd 1972.
- Dillenburger W.: Fernseh Messtechnik. 3. Aufl. Berlin 1972.
- Gradbeno podjetje Dravograd. Naših 25 let. Dravograd 1972.
- Pelhan Ciril: Livarstvo. Ljubljana 1971.
- Škerlj Marko: Mehanika. Trdnost. Ljubljana 1971.
- Prelog Ervin: Statika gradbenih konstrukcij. 1. del. Ljubljana 1971.
- Metalurški priručnik. Ljubljana 1972.
- Brosch Herbert: Moderne elektrische Messmethoden. Köln 1972.
- Pantelić Todor L.: Tehničko crtanje. Beograd 1972.
- Priručnik za kovinarje. Ljubljana 1972.
- Vajić — Altman: Zadaci iz tehničke mehanike. Statika. Zagreb 1972.
- Šilc J. — Korošec J.: Pridelovanje krme na njivah. Ljubljana 1971.
- Colnarič Jože: Ureditelj vinograda. Ljubljana 1971.
- Štern V. — Čuden J.: Obratnoslovni in knjigovodski zapisi. Ljubljana 1971.
- Horvat-Marolt Sonja: Gojenje v kmečkem gozdu. Ljubljana 1971.
- Kmetijski priručnik. 2. Ljubljana 1971.
- Sgerm Franjo: Debela jelka iz Trnovskega gozda. Ljubljana 1971.
- Rihar Jože: Vzrejanje boljše čebele. Ljubljana 1972.
- Zabavnik-Cmok N.: Splošna živinoreja. Ljubljana 1972.
- Schubert Margot: V domačem vrtu. Ljubljana 1972.
- Sto let kmetijskega šolstva v Mariboru. Maribor 1972.
- Sojar Minca: Vrtne enoletnice. Ljubljana 1972.
- Slovenski čebelar. 73. leto. 1971. Ljubljana 1971.
- Slovenski lovski priručnik. Ljubljana 1971.
- Šušteršič Mirko: Po mojih lovskih stezah. Ljubljana 1972.
- Lovec. 54. letnik. Ljubljana 1971—1972.
- Lovske trofeje na Slovenskem. Ljubljana 1972.
- Carson Rachel L.: Nema pomlad. Ljubljana 1972.
- Siklos D. — Magyar P.: Madžarska kuhinja za vsakogar. Murska Sobota 1971.
- Knjiga za svaku ženu. 2. proš. izd. Zagreb 1972.

Veliki Pellapart. Moderna francoska in mednarodna kuharska umetnost. Ljubljana 1972.

Lindič Mirko: Gospodarjenje podjetij. 4. spremenj. in dop. izd. Maribor 1971.

Dokić Lazar: Organizacija drumskog transporta. 2. izd. Beograd 1972.

Sudar Josip: Ekonomska propaganda. Zagreb 1971.

Ivanko Štefan: Organizacijska teorija. Maribor 1972.

Sodobni organizacijski pristopi in tehnika vodenja podjetja. Maribor 1971.

Lorbar M. — Rakočević S.: Sodobna organizacija in tehnika pisarniškega dela. Ljubljana 1972.

Arhivska tehnika. Ljubljana 1972.

Kamušič Mitja: Osnove organizacije podjetja. Kranj 1970.

Žorga Ludvik: Tehnika mrežnega planiranja. Ljubljana 1971.

Kamušič Mitja: Osnove organizacije poduzeća. Kranj 1971.

Mrak Srečko: Ročni stavec. 2. del. Ljubljana 1972.

Detela Milan: Gostinstvo in gostinske gospodarske organizacije. Ljubljana 1972.

Bihajli-Merin Oto: Great Mask. New York 1971.

Bihajli Merin Oto: Mask of the World. London 1971.

Zore Angela: Tehnologija ženskega frizerstva. Ljubljana 1971.

UMETNOST — ARHITEKTURA — GLASBA — ŠPORT

Zadnikar Marijan: Srednjeveška arhitektura kartuzijanov in slovenske kartuzije. Ljubljana 1972.

Das Haus 1971. Offenburg 1971.

Naš dom. 5. leto. 1971. Maribor 1971.

Bauen + Wohnen. 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971. München 1965—1971.

La maison française. Paris 1971, 1972.

Mein Eigenheim. Ludwigsburg 1971, 1972.

Varstvo spomenikov. 16. leto. 1972. Ljubljana 1972.

Baylon Mate: Škole. Beograd 1972.

Zelenje v urbanem okolju. 3. Zbornik mednarodnega simpozija. Ljubljana 1970.

Milenković B.: Uvod u arhitektonsku analizu. 1. Beograd 1972.

Brücken der Welt. Luzern und Frankfurt 1971.

Rihard Jakopič: Ljubljana 1971.

Menaše Luc: Evropski umetnostno zgodovinski leksikon. Ljubljana 1971.

Bihajli-Merin Oto: Mojstri naivne umetnosti. Ljubljana 1972.

Karlavaris Bogomil: Likovno vaspitanje. Priručnik za nastavnike. 3. izd. Beograd 1971.

Die kirchliche Kunst in Kroatien. Zagreb 1972.

Jakac Božidar: Portret Tita. Ljubljana 1972.

Du Roy Carel: Islamski svet. Ljubljana 1971.

Sinteza. Revija za likovno kulturo. Ljubljana 1971—1972.

Andrić Ivo: Goya. Ljubljana — Zagreb — Beograd 1972.

Tršar Marjan: Sprehod po pariških galerijah. Ljubljana 1972.

Ljubljana — Beograd — Zagreb 1972.

Posle 45. Umetnost našeg vremena. Tom 1. Pernhard Markus: Bilder aus Kärnten. Klagenfurt 1970.

Die Kunst und das schöne Heim. 83. Jahrg. 1971. München 1971.

Niklsbacher-Bregar Neli: Narodne vezenine na Slovenskem. Ljubljana 1968.

Trajna ikebana. Ljubljana 1971.

Kasija Meikof: Uvod v ikebano. Ljubljana 1971.

Knjiga mojstrov o ikebani. Ljubljana 1971.

Kos Klara F.: Ikebana. 2. dop. izd. Ljubljana 1971.

Lehmann Gerhard: Photogrammetrie. Berlin 1969.

Renner Hans: Reclams Konzertführer. Orchestermusik. 8. neu bearb. Aufl. Stuttgart 1967.

Muzikološki zbornik. Zv. 7. 1971. Ljubljana 1971.

Marxen Aemas: Elektrische Musikinstrumente. Köln 1971.

Skerjanc Lucijan M.: Kompozicija. Ljubljana 1971.

Schonberg Harold: Veliki pianisti od Mozarta do današnjih dni. Ljubljana 1971.

Grbec Ivan: Ljudske pesmi. Trst. 1971.

Britn B. — Holst I.: Muzika. Beograd 1971.

Naši zbori. 1971. Ljubljana 1971.

Vres Prevalje. Prevalje 1972.

Sedemdeset let godbe ravnških železarjev. Ravne na Koroškem 1972.

Muzička umetnost. Enciklopedijski leksikon. Beograd 1972.

Ukmar Vilko: Glasba v preteklosti. Ljubljana 1972.

Trdina Stanko: Slovenski cerkveni skladatelji. Maribor 1972.

Petrič Vladimir: Pregled filmskih zvrsti in žanrov. 1., 2. Ljubljana 1972.

Foto-magazin. 23. Jahrg. 1971. München 1971.

Metz Christian: Semiologie des Films. München 1972.

Gizycki J. — Gorny A.: Človek in hazard. Ljubljana 1972.

Petdeset let telesne kulture in športa v Mežici. 1921—1971. Mežica 1971.

Šturm Jože: Gimnastika za atlete. Ljubljana 1971.

Učitelj smučanja. Gradivo za teoretični del izpitov. Ljubljana 1972.

Sedemindvajseto prvenstvo v smučarskih tehnik. Ravne 1972.

Jeločnik M. — Šmitek J.: Treniranje alpskega smučanja. Ljubljana 1972.

Knjiga o športu. 1. knj. Ljubljana 1971.

Tome Janez: Atletika v osnovni šoli. Ljubljana 1971.

Gimnastika. Leto 3. 1969. Ljubljana 1969.

Fizička kultura. Godina 25. 1971. Beograd 1971.

Trdina Joža: Telesna vzgoja v mali šoli. Ljubljana 1972.

Olimpijski rezultati. 1896—1968. Zagreb 1972.

Leksikon športnih panog. Ljubljana 1972.

Vidic Mitja: Rokomet. Ljubljana 1972.

Sluga Stanislav: Športna orodja v preprosti izvedbi. Ljubljana 1972.

Kuper Kenet: Aerobik. Savremeni program razvoja i održavanje fizičke kondicije. Beograd 1971.

Slovenski gledališki leksikon. 1. Ljubljana 1972.

Macgovan K. — Melnitz W.: The Living Stage. A History of the World Theater. Englewood Cliffs 1965.

Dokumenti slovenskega gledališkega muzeja. Zv. 11—19. Ljubljana 1968—1972.

Downer Alan S.: The American Theater. b. k. 1967.

Petnajsto srečanje gledaliških skupin Slovenije. Področna prireditve Ravne — Mežica. Ravne 1972.

Drofenik Franček: Med Talijo in cesto. Ljubljana 1971.

Med Artaudom in Brechtom. Ljubljana 1972.

Pasternjak Aleksander: Robert Fischer. Ljubljana 1972.

JEZIKOSLOVJE

Ramovš Fran: Zbrano delo. 1. knj. Ljubljana 1971.

Sedmi seminar slovenskega jezika, literature in kulture. 5.—17. 7. 1971. Ljubljana 1971.

Belo v belem

Foto: R. Vončina

- Osmi seminar slovenskega jezika, literature in kulture. 3.—15. 7. 1972. Ljubljana 1972.
- Slavistična revija. Letnik 19., 20. Ljubljana 1971, 1972.
- Giesserei — Wörterbuch. Deutsch-Englisch. Englisch-Deutsch. Düsseldorf 1971.
- Rečnik industrijskih alata, mašina, aparata i postrojenja. Industrijski rečnik nemačko-srpskohrvatski. Beograd 1971.
- Rečnik industrijske elektrotehnike. Beograd 1971.
- Bajec A. — Kalan P.: Italijansko-slovenski slovar. 3. izd. Ljubljana 1971.
- Berce-Rupel Soja: Parliamo italiano. 1., 2. Ljubljana 1972.
- Dimitrovski T. — Korubin B. — Stomovski T.: Rečnik na makedonskiot jazik. 3. knj. P. Š. Skopje 1966.
- Srpskohrvatsko-makedonski rečnik. Skopje 1964.
- Qorvezirovski-Lutvi Rusi: Fjalor makedonisht- shqip. Shkup 1967.
- Mladenov M. — Crvenkovski D. — Blagovskvi B.: Bugarsko-makedonski rečnik. Skopje — Beograd 1968.
- Crvenkovski D. — Gruik B.: Mal makedonsko-angleški rečnik. Skopje 1965.
- Katanovski D. — Gruik B.: Mal makedonsko-francuskij rečnik. Skopje 1962.
- Aleskovska M. — Gruik B. — Milošev G.: Makedonsko-germanski rečnik. Skopje 1966.
- Gavriš Ksenija: Makedonsko-ruski rečnik. Skopje 1969.
- Koneski Blaže: Istorija na makedonskiot jazik. Skopje 1965.
- Brihta J. — Grgec B.: Engleska gramatika za svakoga. 3. izd. Zagreb 1971.
- Urbančič Boris: O jezikovni kulturi. Ljubljana 1972.
- Železnikar A. P. — Rajković V.: Problemi semantike, sintakse in obravnave tekstov. Ljubljana b. l.
- Radić S.: Rečnik nemačko-srpskohrvatski i srpskohrvatski-nemački za Jugoslovene v SRN. Beograd 1972.
- Vouk Rudolf: Jezikovne vaje in slovnica. Wien 1971.
- Avsec Otmar: Esperantsko-slovenski in slovensko-esperantski slovar. 3. dop. izd. Ljubljana 1972.
- Wörterbuch der bairischen Mundarten in Österreich. 9. Lieferung. (1. Lieferung des 2. Bandes). Wien 1971.
- Umjetnost riječi. God. 15. 1971. Zagreb 1971.
- Markú Pavle: Tersko narečje. Trst. 1972.
- Jansonius H.: Nieuw Groot Nederlands-Engels Woordenboek. 2. opnieuw bew. en verm. Druk in drie Delen. Deel 1. Leiden 1972.
- Toporišič Jože: Slovenski knjižni jezik. 2. izd. 1., 2., 3. Maribor 1972.
- Korošec Tomo: Pet minut za boljši jezik. Ljubljana 1972.
- Kotnik Janko: Slovensko-ruski slovar. 2. izd. Ljubljana 1972.
- Kotnik Janko: Slovensko-italijanski slovar. 3. izd. Ljubljana 1972.
- Meldau Rudolf: Schulsynonymik der deutschen Sprache. Heidelberg 1972.
- Braz Valter: Nemščina. 1. Za srednje šole. Ljubljana 1972.
- Kemura I.: Muslimanska imena i njihova značenja. Sarajevo 1972.
- Sušnik Pavel: Latinska vadnica za medicinske šole. Ljubljana 1972.
- Šašel Ana: Fundamenta latina. 1. Ljubljana 1972.
- Čomski Naum Gramatika i um. Beograd 1972.
- Jurančič Janko: Srbohrvatsko-slovenski slovar. 2. razširj. izd. Ljubljana 1972.
- Bruhn Peter: Russisch für Bibliothekare. Wiesbaden 1968.
- Varl-Purkelje Francka: Slovenska skladišnja. Maribor 1972.
- Bradač Fran: Latinsko-slovenski slovar. Ljubljana 1972.
- Grad Anton: Italijansko-slovenski in slovensko-italijanski slovar. Ljubljana 1972.
- Babić Slavna: Engleski jezik za ekonomiste. Beograd 1971.
- Wörterbuch der bairischen Mundarten in Österreich. Beiheft Nr. 1. Wien 1971.

KNJIŽEVNOST

- Stefanović D. — Stanisavljević V.: Pregled jugoslovenske književnosti. Knj. 1., 2., 3., 4. Beograd 1971.
- Kindlers Literatur Lexikon. In 7 Bänden. Band 5. Zürich 1969.
- Kindlers Literatur Lexikon. Sonderausgabe in 12 Bänden. Bd. 5., 6., 7., 8. Zürich 1971—1972.
- Smolej Viktor: Zgodovina slovenskega slovstva. 7. knj. Ljubljana 1971.
- Slovník spisovatelů. Maďarsko. — Asie a Afrika. 2. (K-Ž). — Španelsko. Portugalsko. — Dansko. Finsko. Norsko. Švedsko. Island. Nizozemi. Belgie. Praha 1967. Praha 1967—1971.
- Smith Guy E.: English Literature. Vol. 1., 2. Totowa 1969—1971.
- Wilson J. B.: English Literature. A Survey for Students. 9. izd. London 1970.
- Cunliffe Marcus: The Literature of the United States. Baltimore 1970.
- Zadravec Franc: Zgodovina slovenskega slovstva. 6., 7. knj. Maribor 1972.
- Pogačnik Jože: Zgodovina slovenskega slovstva. 8. knj. Maribor 1972.
- Slokan France: Panorama litterature slovene. Ljubljana 1972.
- Evans Ifor: A short History of English Literature. Middlesex 1971.
- Smith Guy E.: American Literature. Totowa 1970.
- Dictionary of World Literature. Totowa 1972.
- Kleines literarisches Lexikon. 3. völlig erneute und erw. Aufl. 2. Band. Bern, München 1961.
- Schmidt Adalbert: Literaturgeschichte unserer Zeit. 3. umgearb. und erw. Aufl. Salzburg — Stuttgart 1968.
- Freches Claude-Henri: La litterature portugaise. Paris 1970.
- Berčič Branko: Mladost Ivana Tavčarja. Ljubljana 1971.
- Kermauner Taras: Dileme sodobnega sloveskega pesništva. Ljubljana 1971.
- Kermauner Taras: Strukture v poeziji. Maribor 1971.
- Lucky George S. N.: Between Gogol' and Ševčenko. München 1971.
- Einem Herbert von: Goethe-Studien. München 1972.
- Lotman Jurij M.: Vorlesungen zu einer strukturalen Poetik. München 1972.
- Le Roman d'Eneas. München 1972.

ZEMLJEPIS — ZGODOVINA

- Krajevni leksikon Slovenije. 2. knj. Ljubljana 1971.
- Blätter für Heimatkunde. 39.—43. Jahrg. Graz 1965—1969.
- Vischer Georg M.: Topographia Ducatus Stiriae. Gradec 1681. Ljubljana 1971.
- Statistisches Jahrbuch der Landeshauptstadt Klagenfurt. Berichtsjahr 1970. Klagenfurt 1971.
- Žumberak u riječi i slici. Zagreb 1971.
- Orožen Janko: Zgodovina Celja in okolice. 1. del. Celje 1971.
- Niel Alfred: Der »Vike« fährt durchs Kärntner Unterland. Klagenfurt 1971.
- Slovenija. Portret v podobi. Ljubljana 1971.
- Carinthia I. 160. Jahrg. 1970. Klagenfurt 1970.

- Geografski vestnik. 43. letnik. 1971. Ljubljana 1971.
- Geografski obzornik. Leto 18. 1971. Ljubljana 1971.
- Pouk geografije. Ljubljana 1971.
- Polyglott Reiseführer. Tal der Loire. — Algerien. — Ceylon. — Irland. — Hongkong. Macao. Taiwan (Formosa). — München 1971—1972.
- Veliki atlas sveta. Ljubljana 1972.
- Pomurje. Reiseführer. Murska Sobota 1971.
- Klemenčič Vladimir: Koroška. Karta in imenik slovenskih in nemških krajev. Maribor 1972.
- Tichy Herbert: Himalaja. Ljubljana 1972.
- Generalkarte Dalmatinische Küste. 1., 2., 3. Stuttgart b. l.
- Willis Thayer: Berühmte Polarexpeditionen. London 1971.
- Willis Marcia: Urwälder am Amazonas. London 1971.
- Forman W. — Burland C.: Marco Polo. Ljubljana 1971.
- Heichen Walter: Weltumsegler auf großer Fahrt. Hannover 1972.
- Zmajić Bartol: Heraldika. Zagreb 1971.
- Slovenski biografski leksikon. 3. knj. Zv. 11. Stelč-Svikaršič. Ljubljana 1971.
- Čolaković Rodoljub: Pripoved o neki generaciji. 2. knj. Ljubljana 1972.
- Dedijer Vladimir: Josip Broz Tito. Ljubljana 1972.
- Čermelj Lavo: Med prvim in drugim tržaškim procesom. Ljubljana 1972.
- Radenković Đorđe: Portreti savremenih ličnosti. Ljubljana 1972.
- Radišić Đorđe: Kumrovec medu zvezdama. Beograd 1972.
- Štajner Karlo: Sedem tisoč dni v Sibiriji. Zagreb 1971.
- Cesar Roland: Arheologija. Beograd 1971.
- Pahič Stanko: Pobrežje. Ljubljana 1972.
- Plesničar-Gec Ljudmila: Severno emonsko grobišče. Ljubljana 1972.
- Obermayr. August: Kelten und Römer am Magdalensberg. Wien 1971.
- Posch Fritz: Das Bauerntum in der Steiermark. Graz 1963.
- Valant Milan: Zgodovina najstarejše Ljubljane. (Šentjakoba). Ljubljana 1972.
- Časopis za zgodovino in narodopisje. 7. (42.) letnik. Zv. 1., 2. Maribor 1971.
- Sulzberger C. L.: Drugi svjetski rat. Zagreb 1971.
- Ilustrirana zgodovina sveta. Od prazgodovine do danes. Ljubljana 1971.
- Krämer Edgar: Der Mensch und die Geschichte. Flensburg b. l.
- Pleterski Janko: Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo. Ljubljana 1971.
- Barnave Antoine: Theorie der Französischen Revolution. München 1972.
- Stopar Ivan: Grajski objekti z območja Slovenske Štajerske na Vischerjevem zemljevidu iz leta 1678. Celje 1972.
- Pahor Miroslav: Socialni boji v občini Piran od 15. do 18. stoletja. Ljubljana 1972.
- Speer Albert: Spomini. 1., 2. knj. Ljubljana 1972.
- Schmidt Paul: Statist na diplomatskem odru. Ljubljana 1971.
- Perspectives in American History. Cambridge 1967.
- Ware C. — Panikkar K. M. — Romein J. M.: Dvajseto stoletje. 1., 2. del. Zgodovina človeštva. Ljubljana 1972.
- Bratny Roman: Varšavski uporniki. Ljubljana 1972.
- Zgodovinski časopis. Letopis 25. Zv. 3—4. Ljubljana 1971.
- Božič B. — Trojer Š.: Zgodovina za tehniške šole. Ljubljana 1972.
- Donauländer und Burgenland. Handbuch der historischen Stätten Österreichs. Stuttgart 1970.
- Alpenländer und Südtirol. Handbuch der historischen Stätten Österreichs. Stuttgart 1966.
- Korsch Karl: Materialistično pojmovanje zgodovine. Ljubljana 1972.
- Drugi kongres KPJ. Materijali simpozija održanog povodom 50-godišnjice 2. (vukovskog) kongresa KPJ 1920. Slavonski Brod 1972.
- Istorija Crne gore. Knj. 1. 2. 1., 2. Titograd 1967—1970.
- Drugi svetski rat. 3., 4., 5. knj. Beograd 1964—1970.
- Toland John: Zadnjih sto dni. 1., 2. Maribor 1971.
- Piekalkiewicz Janus: Vohuni, agenti, vojaki. Ljubljana 1972.
- Košutić Ivo: Gusarji Jadranskega morja. Ljubljana 1972.
- Ilustrirana zgodovina Hrvata. Zagreb 1971.
- Jan Ivan: Dražgoška bitka. Ljubljana 1971.
- Ferlež Ivan: Druga grupa odredov in štajerski partizani 1941—1942. Ljubljana 1972.
- Ambrožič Lado-Novljan: Gubčeva brigada. Ljubljana 1972.
- Šiftar Vanek: Razvoj ljudske oblasti med NOB v Jugoslaviji. Maribor 1972.
- Kličič glavni štab. Ljubljana 1972.
- Gala Aleksander: Partizanski zdravnik. Ljubljana 1972.
- Basta Milan: Agonija i slom Nezavisne države Hrvatske. Beograd 1971.

Še ta napačno

Veliki nemški filozof Friedrich Hegel velja za utemeljitelja modernega idealizma. Ko je že ostarel, so ga vprašali, ali so njegovi nauki padli na rodovitna tla in ali ima kaj dobrih učencev.

»Rečem vam,« je dejal Hegel, »od toliko učencev me je razumel samo eden... in še ta napačno.«

Primerjava

Ko je Jean Costeau zvedel, da zahteva Salvador Dali za svoje najnovejše platno »Kristus« 15 milijonov starih frankov, je pripomnil:

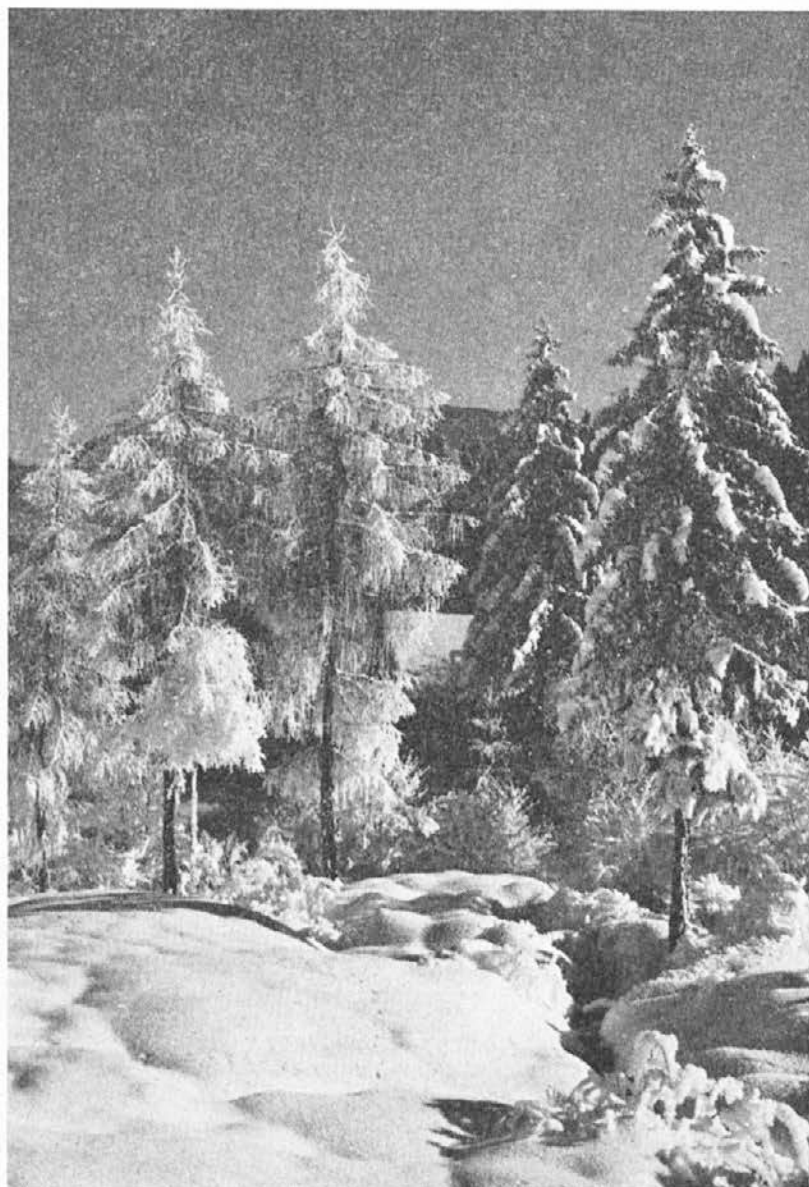
»Juda je bil zadovoljen s 30 denarji!«

Čim manj

Veliki grški filozof Demokrit (V. stol. pr. n. š.) je imel ženo, ki je bila zelo majhne postave.

»Zakaj si si izbral tako majhno ženo?« ga je nekoč vprašal prijatelj.

»Ker moramo slabega vzeti čim manj.«

Drobna sled
Foto: R. Vončina

STROJNA

Na vrhu je hiša

Zaradi svoje nedostopnosti in odmaknjenosti od dolinskih središč je bila Strojna vse do pred nekaj leti praktično odrezana od sveta in je zato s samosvojim, prvobitnim načinom življenja vred ohranila mnogo starin, predvsem v materialni kulturi in v kmečkem stavbarstvu. Kljub nekaterim anekdotam o strojanski trdobočnosti ter krajšim objavam pred leti v Koroškem fužinarju je Strojna slejkoprej narodopisno in filološko (v širokem pomenu te besede) neodkrit svet. Lanski podaljšek ceste do cerkve in v bližnji prihodnosti predvideni spoj z Libeličami na drugi strani poteka v znamenju gozdarstva ter nekega, za zdaj precej meglenega bodočega turizma. Že sedaj pa je ena od otipljivih posledic dobre gozdne kamionske ceste prodor civilizacije tudi v strojnske hribe. Krepko so že vidna znamenja modernizacije — ob starih ali namesto starih rastejo nove hiše in garaže, tudi elektrika je že pred leti odločilno segla sem gor.

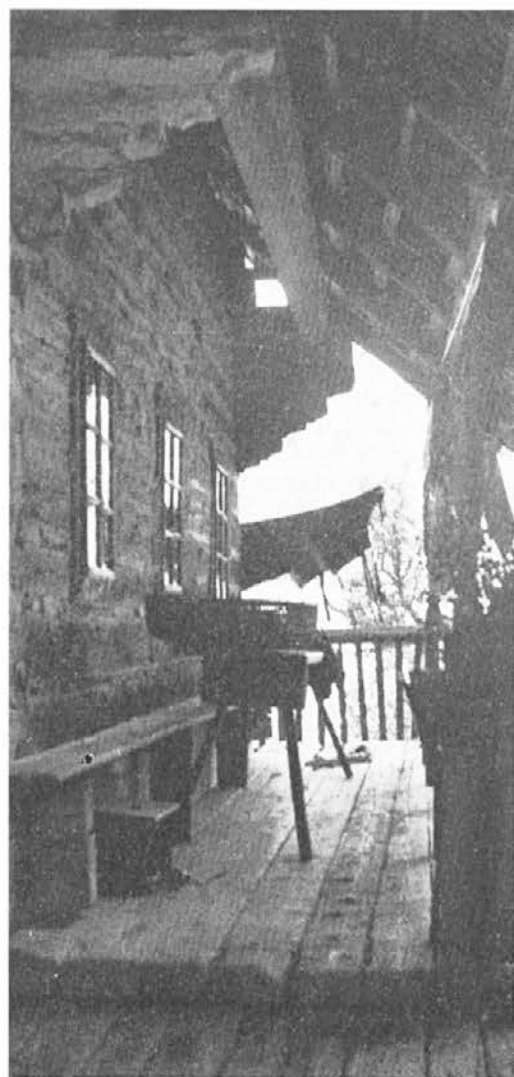
Popolnoma razumljivo je, da hočejo Strojanci (povečini kmetje, ki so stoletja garali na skopi zemlji), čimprej nadoknaditi zamujeno in da si hočejo oblikovati življenje po lagodnejših dolinskih vzorcih — imeti sodobne hiše, televizorje, pralne stroje, mehanizirano kmetijstvo itn.; same stvari, ki naj bi jih odrešile večnega garanja. Zato brez vsake sentimentalnosti po malem že podirajo staro, kolikor jim je napoti. Realno je torej pričakovati, da Strojna že čez nekaj let ne bo več tisto, kar je stoletja bila in danes v veliki meri še je, namreč bogata naravna zbirka kmečkih starin v skoraj nedotaknjenem okolju.

Ne da bi Strojance kdorkoli hotel in smel omejevati pri njihovem napredku, poskusimo vendarle ugotoviti, kaj Strojna pomeni takšna, kakršna je, in vzemimo za primer Janeževo domačijo, ker je prišla zaradi svoje starosti in imenitnosti na občinski spomeniško-varstveni seznam. Čeprav nam pri tem črno-beli fotografski izseki ne morejo predočiti niti dejanskih

razsežnosti niti vseh zanimivosti detajlov, ki jih je seveda še mnogo več kot na slikah, pa vendarle po svoje zgovorno dopolnjujejo besedilo.

Kakorkoli namreč človek lista po literaturi o kmečkem stavbarstvu na Slovenskem, strojnskega ali tudi le strojnskega podobnega ne more kje zaslediti. Znanstveniki in Strojna so se doslej torej vztrajno »mičali« in bi zato katerikoli študent že o Janežu lahko napisal seminarsko, če ne kar diplomsko delo.

Nekaj posebnega, čeprav na Strojni ne tudi edinstvenega, je namreč že število poslopij, uglašanih v smiselno celoto. Stanovanjska hiša (po razsežnostih domala lesena kmečka graščina) vlada na najvišjem prostoru, potem pa se zvrstijo pod njo svinhjak, kašta, ogromen hlev z gumnom, med njim in hišo pa še enonadstropna manjša, pol stanovanjska, pol shrambna hiša.

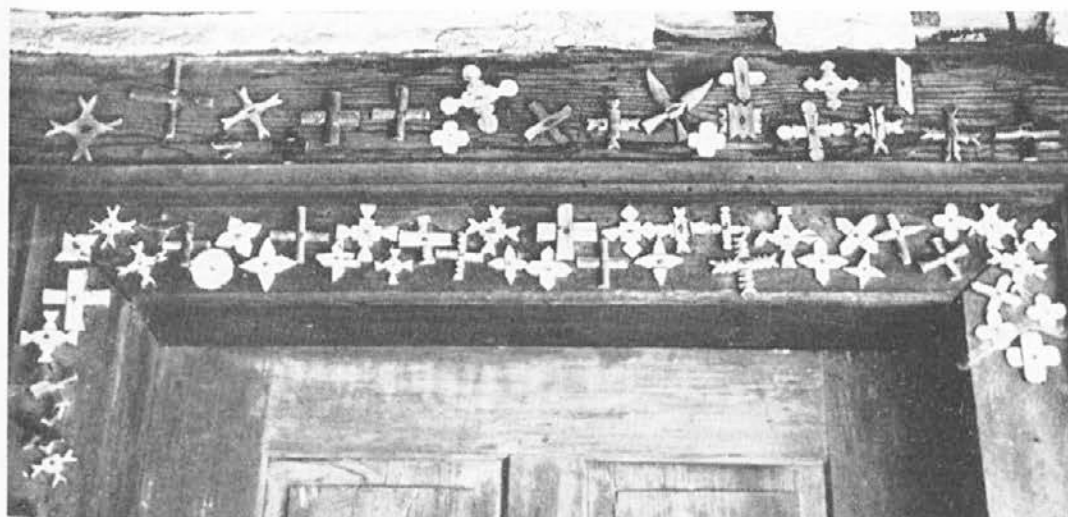

Izsek

Hiša je grajena v breg, zato je pritlična samo v svojem občestnem delu, sicer pa kar več kot visokopritlična, z izredno širokim tlorisom. Pritlični del s kuhinjo oziroma stanovanjskim prostorom, staro dimnico in spalnico leži po dolgem ob cesti, v vsak prostor posebej pa se pride iz pokritega hodnika. Temu delu je kot krajši krak velike črke L na drugi strani hodnika priključena prostorna, visokopritlična »dekliška« kamra, ki jo okrog in okrog

Globina

Za vsakoletno srečo

obdaja pokrit »ank« z leseno ograjo, tako na gosto »podprt« s skladovnicami drv, da se zdi, kot bi ležal na njih, ker stene skoraj sploh niso vidne.

Vse to pa je (razen dimnice in temeljnih zidov) leseno, saj je bil les pač tisto gradivo, ki ga je narava Strojancem najbolj obilno ponujala.

Hišne stene so kladne, iz četverooglatih »porezancev«, iz vodoravnih stikov zade-lane z belim ometom. Barvno so odtenjane od vremena in dima temno rjavo. Zgornje oklepje nosi ostrešje, pomaknjeno precej čez stene. Obsežna in mogočna streha, krita s šintlni, varuje celo stavbo. Napušč pokriva hodnike ter štiti tudi pod njimi spravljeno kurivo. Okna so majhna, zavarovana z železnimi križi. Kjer je le mogoče, je hiša okrašena z rožami.

Isto osnovno gradivo in gradbeni pri-jem prevladujeta pri vseh stavbah ter ustvarjata na ta način skladno celoto. Za Strojno značilna in tudi pri Janežu prevladujoča je potreba starih graditeljev po okrasnih dodatkih sicer funkcionalnim gradbenim sestavinam. Struženi, rezljani, s paro krivljeni ali vsaj v lepotni nameni obžagani tramovi niso nobena redkost.

Zelo domiselno in kot celota estetsko učinkovito so izdelani leseni križci »za srečo v novem letu« nad vrati dimnice, sobe in na gumnu. Nagib k raznolikosti je bil tu tako močan, da skoraj dva križca nista izdelana popolnoma enako. Eni spominjajo na »kruhke«, drugi na vojaška odlikovanja, pa spet srečamo povsem okrogle, kolesaste. Kadar pa so le zbiti preprosto iz dveh neobdelanih koščkov vrbove šibe, se zanesljivo razlikujejo med seboj vsaj po barvi lubja.

Da na Strojni poleg tega ni redkost najti na dvorišču npr. staro ralo, je znano, enako pogostno srečujemo seveda tudi drugo kmečko orodje, ki sicer vse bolj postaja muzejska redkost. S kopastimi hribi in globokimi grapami vmes, z bornimi kočami in kmetijami, ki so doma-la povsod prislone v breg, ker je rav-nine silno malo, pa s svojevrstnimi raz-gledi na Uršljo goro in Pohorje je to zelo približna in površna skica Strojne.

Je to popolno nasprotje zaščitenih alp-ske Tople in kogar navdušujejo skalnati pejsaži, bo nad Strojno razočaran. Njen mik namreč ni v tem, da bi ustvarjala prived lažne planinske romantike, zračne, čiste in turistično počesane, ampak je v

njej vsa teža in tegoba trde vsakdanjosti. Razlika med alpsko lepoto in Strojno je razlika med ljubkimi Jalnovimi povestmi in Prežihovimi kmečko-proletarskimi romani; tam diši po rožah, tu po gnoju.

Toda ni namen tega zapisa Strojno turistično definirati, čeprav bo moral kdo opraviti tudi to, da se ne bo bodoči turist pripeljal tja gor enkrat pa nikoli več. Bolj je namen razmislek, kaj storiti, da ohranimo tisto, kar se ohraniti še da. Seveda ne na ta način, da bi skušali obvarovati vsak plot in vsako leseno streho, ampak da bi čimveč obstoječega najprej vsaj fotografirali; torej bi bilo treba urediti skrbno fototeko Strojne.

Dalje bi bilo treba na kakršenkoli način stimulirati študente slavistike in etnologije, da bi ta predel znanstveno obdelali z jezikovnega in narodopisnega vidika. V poštev pride bodisi namenska štipendija kulturne skupnosti ali natečaj našega časopisa, še bolje pa, če bi oboje kombinirali.

Možen bi bil tudi dobro preštudiran filmski zapis, seveda pa upamo, da bodo tudi bodoče slikarske kolonije odkrile nove lepote Strojne ter tako pomagale k njeni popularizaciji.

Marjan Kolar

Brez kašte ni kmetije

Viktor Levovnik

BOLEST

Oh, kje si rodna Koroška,
kje, ti ziljski moj dom?
In moja sončna Podjuna:
kdaj te le videl spet bom?

Kdaj bom na zemljici rodni
prepeval pesmi si, kdaj?
In v jasnem domačem veselju
preživljal blaženi maj.

O vedri, preblagi spomini,
le polnite dušo, srce,
da daleč v molčeči tujini
umirajo moje želje!

Če grenka me stre bolečina,
iz mrzlih, tujih daljav
sprejmi Koroška premila,
poslednji ljubeči pozdrav!

ZA DOBRO VOLJO

Šola molka

Ernest Hemingway, slavni ameriški pisatelj in Nobelov nagrajenec, je nekoč zbolel. Zdravnik mu je ukazal dolg počitek in mu priporočil, naj tudi kar najmanj govori.

»Dragi doktor,« je odgovoril pisatelj, »dve leti potrebuješ, da se naučiš govoriti, da pa se naučiš molčati, tudi sedemdeset let ni dovolj!«

Vedno samo...

Pater Coton je grajal Henrika IV. zaradi pogostih skokov čez zakonski plot. Kralj je nato očeta Cotona več dni zapored povabil na kosilo in ga gostil z jerebicami, jerebicami in spet z jerebicami. Nekega dne so se duhovniku jerebice do kraja uprle, pa je dejal:

»Vedno samo jerebice!«

Henrik pa nato:

»Vedno samo kraljica!«

Recept

Francoski pisatelj Marcel Jouhandeau pravi:

»Če hočete ugajati ženskam, jim govorite tisto, kar ne bi želeli, da bi kdorkoli dejal vaši ženi...«

FRANJO GOLOB

Andrej Ujčič

ZIVLJENJEPIS FRANJA GOLOBA

1913 rojen na Prevaljah; oče je bil izučeni mesar, a svojega poklica ni opravljal, bil je v službi na železnici.

Franček je obiskoval ljudsko šolo na Prevaljah in v Mariboru, dokončal prvi razred gimnazije v Ptujju in v drugem razredu odšel v Maribor ter se posvetil podobarsko-pozlatarski obrti v delavnici podobarja in pozlatarja A. Zorattija. Tu je ostal tri leta ter opravil pomočniški izpit.

1931 pomagal mojstru Zorattiju pri prenovitvenih delih v notranjščini ptujske minoritske cerkve in spoznal restavratorski poklic.

Srečanje s prof. Fr. Steletom in restavratorjem M. Sternenom.

V jeseni opravil pomočniški izpit in odšel v Ljubljano.

1931/32 študiral v Ljubljani na Srednji tehnični šoli v kiparskem oddelku pri prof. Francetu Kralju.

1932/33 nadaljeval študije na Umetno-obrtni šoli v Zagrebu na kiparskem oddelku ter pod vplivom slikarja in grafika M. Gjurića pričel slikati.

1933/37 redni študent zagrebške Akademije za upodabljačo umetnost.

1936 v poletju obiskal Italijo.

1937 v pozni jeseni odšel služiti vojaščinu v Goražde.

1938 konec junija meseca že doma, Julija sodeloval s prijateljem Šušmeljem pri organizaciji narodno-obrambnega tabora visokošolk v Koblji na Kozjaku.

V jeseni se je vpisal za izrednega slušatelja na Univerzi v Ljubljani na oddelku za umetnostno zgodovino.

Decembra meseca izdal zbirko lesorezov »Nmv čriez izaro«.

1939 spomladi odšel na trimesečni tečaj za restavratorje na dunajski akademiji, v restavratorski zavod prof. R. Eigenbergerja.

Po uspešno opravljenem tečaju opravljal delo restavratorja v Pokrajinskem muzeju v Mariboru.

Večkrat obiskal Koroško in sploh gornjo Dravsko dolino.

1940 skupaj s Šušmeljem organiziral »Kobansko društvo« ter pripravil ustanovitev »Kobansko-koroškega društva«, ki pa je ostalo ilegalno in ni prišlo do potrditve pravil s strani oblasti.

Konec leta poklican na orožne vaje v Bohinjsko Belo.

1941 se preselil v Falo in se vozil v Maribor v službo.

Napad osi je dočkal v vojaški suknji; ko se je po razpadu vrnil v Maribor, je bil še nekaj dni priprt v meljski vojašnici. Pobegnil in se umaknil v Dravograd, kjer se je zaposlil pri »Siemensu«. Opravljal je delo skladiščnika in pričel ilegalno delati za OF.

13. julija je bil navzoč na sestanku skupine ilegalcev, kjer so se odločili, da ne gredo takoj v partizansko enoto, kljub temu da so sumili, da za njihovo delo ve gestapo.

15. julija jih je pet iz imenovane skupine odšlo v molniško četo, deset, med

njimi Franjo in brat Jože, so ostali v Dravogradu. Okoli 27. avgusta so ga v Črneh aretirali in odpeljali na Prevalje, od tu v Begunje.

3. septembra so ga ustrelili v skupini desetih talcev v Domžalah.

FRANJO GOLOB (1913—1941)

Golob Franjo: Nmv čriez izaro... in druge koroške narodne pesmi. Osemnajst izvirnih lesorezov Franja Goloba. V Ljubljani, Bibliofilska založba 1938. 64 str.

FRANJO GOLOB

Akad. kipar Rade Nikolić, Franjo Golob, bron

(Knjiga je izšla v bibliofilski numerirani izdaji z avtorjevim podpisom v dvesto izvodih. Tiskana je na pravem antičnem papirju in izdana na japonski način. — Grafično jo je opremil Miha Maleš.)

Golob Franjo: Sodobni in zgodovinski Maribor v freskah. Večernik 1940 (17. VI.)

Golob Franjo: Jubilejna umetnostna razstava v Ljubljani. Večernik 1940 (15. IV.) str. 3.

Golob Franjo: Stele Fr. Slovenske Marije. Časopis za zgodovino in narodopisje 35/1940 str. 88.

Iz razgovora z akademskim slikarjem Fr. Golobom ob razstavi »Brazde«. Večernik 1939 (12. XII.) str. 4.

Bartol VI/adimir/: Iz razgovora s profesorjem Fr. Steletom. Naši razgledi 11/1962 (10. III.) št. 5.

Borač: Nekaj malega o Francetu Golobu. Slovenski poročevalec VII/1946 (20. IV.) št. 94.

Benčina M.: Biografski notici o Golobu in Šušmelju. Umetniški zbornik, Ljubljana, Bibliofilska založba, 1943 st. 236 in 259.

Franjo Golob 1913—1941, Lojze Šušmelj 1913—1942. Posvečeno 20. obletnici ljudske vstaje. Razstavn katalog. Predgovor: Branko Rudolf. Priprava razsta-

ve, seznam del, bibliografija, seznam razstav, življenjepisa in ureditev kataloga: Andrej Ujčič. Maribor, Umetnostna galerija 1961.

Filipič France: Ob štiriletnici smrti Franca Goloba. Mariborski vestnik I/1945 (1. IX.) št. 43.

Franjo Golob: O umetnosti in življenju. Zbral /Emilija/n /Cev/c. Umetniški zbornik, 1943, Bibliofilska založba, str. 300.

Kranjc Boris: Franjo Golob, akademski slikar in slovenski umetnik. Mariborski vestnik IV/1948 (26. IX.) št. 86 in (29. IX.) št. 87.

Kranjc Boris: Franjo Golob — akademski slikar. Delavska enotnost 1947 (29. VIII.) str. 6.

Kranjc Boris: Golob in Šušmelj, slovenska umetnika — žrtvi fašizma. Nova obzorja II/1949 str. 366—372.

Kos F. K.: Fr. Golob, Nmv čriez izaro. Obzorja II/1939 str. 83.

Kumar Stane: Slikar Franjo Golob. (S slikami.) Borec 24/1972 št. 10 str. 565 do 571.

M. K.: Nmv čriez izaro... Večernik 1939 (19. I.) str. 4.

Menaše Luc: Biografski podatki in literatura o umetnikih. Avtoportret na Slovenskem. Razstavn katalog. Ljubljana, Moderna galerija 1958. Str. 68.

Mesmesnel France: Umetniške izdaje I. Sodobnost 1939 št. 2 str. 109.

Mikuž Stane: Fr. Golob, Nmv čriez izaro... in druge koroške narodne pesmi. Dom in svet 51/1939 str. 295/296.

Mikuž Stane: Fr. Golob. Nmv čriez izaro. Slovenec 1939 (1. II.) št. 26. str. 8.

Rigl Miha: O koroškem slikarju Golobu. Koledar slovenske Koroške 1952, str. 85—87.

Slikar Franjo Golob. Slovenski poročevalec VI/1945 (16. IX.) št. 128 str. 1.

Stele Fr/ance/: Franjo Golob, slikar in restavrator. Zbornik za umetnostno zgodovino, Nova vrsta I/1951 str. 199—200.

Stele Fr/ance/: Golobovim »Sencam« na pot. Nmv čriez izaro, Bibliofilska založba, Ljubljana 1938 str. 8—13.

Mikuž Stane: Za svobodo padli umetniki. Slovenski poročevalec 1945 (24. XII.) št. 211 str. 6.

Sušnik Tone: Literarno zgodovinski razgled po Mežiški dolini. Sledovi našega slikarstva in rezbarstva. Koroški fužinar XIII/1963 št. 9—10 str. 16 do 18.

Šijanec Fr.: Za svobodo padli umetniki. Katalog razstave v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani decembra 1945.

Slikarska razstava F. Goloba in L. Šušmelja. Jutro 1939 (16. V.) str. 7.

Slikarska razstava Franja Goloba in Alojzija Šušmelja. Nova doba (Celje) 1937 (1. V.) št. 20.

Ujčič Andrej: Spominu slovenskih slikarjev Franja Goloba in Lojza Šušmelja. — Poskus bibliografije Franja Goloba in Lojza Šušmelja. — Restavratorsko delo Franja Goloba in poslikave. — Življenjepisa Franja Goloba. — Seznam del Franja Goloba.

Franjo Golob 1913—1941, Lojze Šušmelj 1913—1942, Razstavn katalog. Umetnostna galerija v Mariboru 1961.

MOJI SPOMINI NA FRANJA GOLOBA

Večkrat me je obiskoval dr. Stele. Ob neki priliki, mislim, da je bilo leta 1937, me je opozoril na mladega umetnika, ki se je vrnil s študij na Češkem, Franja Goloba.

Goloba sem srečal že prej v Stični, kjer je v stiškem samostanu slikal in za neko predstavo iz zgodovine Stične naslikal veliko sliko žalostne Matere božje — po kipu v stiški baziliki. Dr. Stele me je naprosil, naj tega mladega umetnika vzamem malo v Slovenj Gradec in mu dam kako delo, ker težko živi. Rad sem ga sprejel.

Z velikim veseljem je mladi, sloki mladenič ogledoval naše umetnine v obeh cerkvah in v moji zbirki. Nato je začel slikati. Napravil mi je majhen akvarel z oltarja sv. Trojice s starodavnim kipom Stola milosti. Akvarel še zdaj visi v moji pisarni. Nato je naslikal tudi akvarel: korni sedeži v cerkvi sv. Duha. Čez par dni pa je šel slikat v naravo. Ko je popoldne sedel na

trgu in slikal mestno hišo (zdaj umetnostni paviljon), ga je nekaj časa opazoval orožnik, nato pristopil k njemu, mu vzel sliko in hotel njega odvesti s seboj. Strah pred špijoni! Vojna se je bližala! Ko se je Golob legitimiral kot rezervni poročnik, se mu je orožnik posmejal in ga hotel aretirati. Tedaj je Golob povedal, da je moj gost in orožnik je mladega umetnika pripeljal k meni. Orožnik se je opravičil, a strogo prepovedal vsako slikanje v naravi. Je bil to čas pred vojno in so povsod zasledovali špijone.

Golob je bil še par dni pri meni. Risal je razne reči, mnogo sva govorila o umetnosti, nato je odšel in nisem ga nikoli več videl. Mladi umetnik, ki mu je dr. Stele bil velik podpornik, je obetal veliko bodočnost. Umetnik je padel pod krogami — žrtev, ki jo mora slovenska umetnost globoko obžalovati.

30. septembra 1968

Jakob Soklič

NORO ŽIVLJENJE

Nekaj misli ob novem romanu Leopolda Suhodolčana

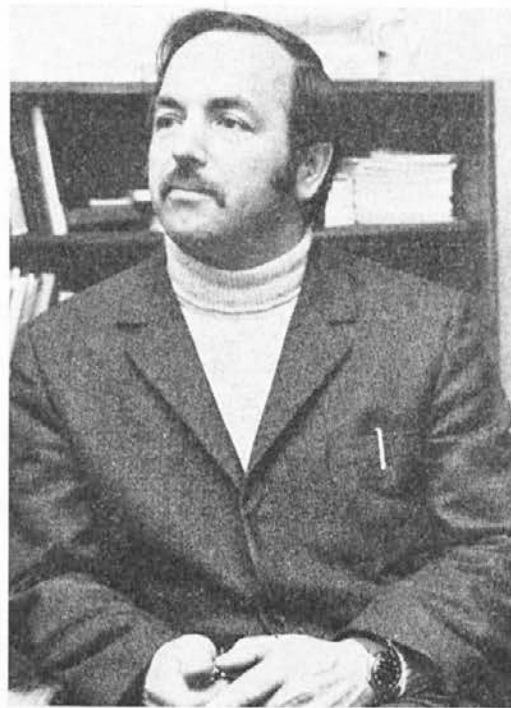
I.

Iz najbolj okvirnih literarnih izhodišč lahko nov Suhodolčanov roman »NORO ŽIVLJENJE« (založba Obzorja 1972) uvrstimo v realistično prozo. Toda s pojmom realizem se pri nas čudno počne. Modernisti imajo »realizem«, če gre za sodobno slovensko prozo, skoraj za literarno psovko ali za znamenje tradicionalnosti, kar je zanje isto kot nekakovost. Tradicionalisti pa nas silijo z drugo skrajnostjo: vse, kar je v literaturi dobrega, imajo za »realizem« (s prilastki: »zdrav« realizem, »polnokrven«, human itd.). Ker delitev na ti dve skrajnosti podpihujejo še stari literarno-skupinski, generacijski in kulturno-politični interesi in strasti, ni čudno, da se slovenskim pisateljem od strani literarnih teoretikov in kritikov dela na račun razkola realizem (tradicionalizem) ali modernizem mnogo krivic. Tudi Suhodolčanu.

Tega so krivi tudi starejši realisti, ki so po zadnji vojni le preveč ohlapno pojmovali pripovedno umetnost. Za »umetnost« so prodajali tudi moraliziranje, politiziranje, včasih slabo reportažo in po poli žurnalizem pa še veliko neposluha za jezikovno-podobarske in stilistične veščine. Modernisti pa so tudi skrajneži, kadar ne vidijo v slovenski prozi, ki izhaja iz realizma, nobenih razlik in mečejo vse v en koš literarne nekakovosti in nazadnjaštva.

Suhodolčan sodi z vsem svojim obsežnim literarnim opusom med tiste slovenske pisce, ki vztrajno, kvalitetno in brez hlastanja po modnih učinkih od knjige do knjige pomembneje posodobljajo svojo iz realizma izšlo prozo. Podobno intenzivne procese prenovitve realizma kot pri Suhodolčanu najdemo na primer pri Lojzetu Kovačiču, Vladimiru Kavčiču, Marjanu Kolarju, Smiljanu Rozmanu, pri mlajših pa pri Tonetu Partljiču. Kakor ti tudi Suhodolčan na svoj in svojski način vnaša številne izkušnje modernih pripovednih šol (tam od Prousta in Joycea do Butora)

v svojo prozo, ki ji lahko oznaka »realizem« ustreza morebiti le še v osnovnem pristopu k ustvarjanju romana: z nekdanjim realizmom in tudi današnjim naših starejših avtorjev veže Suhodolčana pred-

Leopold Suhodolčan

vsem to, da je v romanu upodobil življenje nekega družbenega izseka, določno, življenje v lokalni skupnosti znanega Suhodolčanovega »dobrijsko-reškega« sveta. Ampak izraz realizem se mi niti za izhodišče pri Suhodolčanu ne zdi prikladen; bolj mu ustreza Hauserjev pojem »družbeni roman«.

»Noro življenje« vsekakor je kolektivni, družbeni roman. Zanima ga življenje v neki sociološko razvidno opredeljeni lokalni skupnosti (lokalna skupnost v sociološkem pomenu, to je vse od zaselkov in

sosesk do mest), vanjo pa vdirajo aluzije na globalno družbo (državo, sistem). Piščeva pozornost je osredotočena na ljudski kolektiv lokalne skupnosti, ostalo pa so determinante »v ozadju«.

Vse drugo, na primer, pripovedna tehnika, psihologija likov, jezikovna struktura, metaforika itd. pa je zajeto iz modernih pripovednih šol. Suhodolčanova pripovedna tehnika je v »Norem življenju« subjektivno poetična, metafore so večinoma nevsakdanje, ne deskriptivni opisi, ampak ekspresivne, na nekaterih mestih celo nadrealne; tok pripovedi ni dolgovezno popisovanje v strogem kronološkem in časovnem poteku (dasi se Suhodolčan v glavnem še drži normalnega poteka časa — v tem je od modernega romana najdlje), marveč zaustavlja avtor svojo pripovedno »kadero« le na najsugestivnejših slikah, ki najbolj posebno in izvorno izrazijo osebo, prizor ali vzdušje. Vsako poglavje je v glavnem napisano s stališča osebe, ki v njem prevladuje. Suhodolčanova psihologija nima več veliko skupnega s pozitivističnim »psihologiziranjem«, znanem iz realizma in v tradicionalnem psihološkem romanu. Psihologija je v »Norem življenju« v službi avtorjevega suverenega, nedeskriptivnega konstruiranja sicer v osnovi »realističnega« pripovednega naklona, medtem ko so pisci tradicionalnih romanov »tekmovali« z življenjem oziroma z resničnostjo, kdo jo bo bolj »točno« popisal. Modernemu pisatelju ne gre več za »točnost« opisa, saj ni nespameten, da bi tekmoval s filmom, fotokamero, dobro časopisno reportažo ali člankom, z dobro sociološko raziskavo ali monografijo, ki lahko vse opišejo mnogo »natančneje« kot pisatelj. Realizem je prav s pojavom novih sredstev in načinov za natančno reprodukcijo resničnosti moral kloniti. Toda ostalo je pisatelju veliko in umetniško še daleč ali nikdar do kraja izrabljeno področje človekove subjektivitete, njegove pod- ali nad-psihološke notranjosti, njegovega posebnega, poetičnega »predelovanja« resničnosti in njegovih včasih kar nepredvidljivih odločitev, vzgibov in ravnanj, ki jih sociologija in psihologija sicer tudi lahko znanstveno zajameta, ne moreta pa jih zajeti v poetičnem preustvarjanju jezika kot »magične« strukture. Mnogo teh možnosti nove literature (nujne v času ekspanzije znanosti) se Suhodolčan v zadnjem romanu s pridom poslužuje.

II.

Suhodolčanov »kolektivni roman« o dobrijsko-reškem »norem« življenju je mnogoplasten. Lahko bi posebej raziskovali sociološko plat, idejno naravnost, literarno-estetične kakovosti, jezik — vendar bo za naše nepretenciozno poročilo zadostovalo, če rekonstruiramo oz. po svoje interpretiramo le osnovno idejno in literarno uredništevno teksto. Roman nosi več oseb. Poglavitne na »svetlejši« strani vrednostne lestvice so vsekakor: ostareli bojevnik za svojo pravico »socialističnega hlapca Jerneja«, kot bi ga lahko imenovali, je Nišer, vsekakor osrednja postava romana. Dalje, moderno uporni strokovnjak iz tovarne, Dilar, in nazadne še sin direktorja Lukana, Peter. Na pisatelju manj simpatični strani pa srečamo plejado krajevnih ve-

ljakov iz gospodarstva, politike in oblasti (kar je v provincialnem dobrijsko-reškem svetu eno in isto; sicer pa: ali je sploh kje na svetu drugače?): sekretarja partije Silvestra, sodnika Šmarna, direktorja tovarne Lukana, edinega poštenjaka v »eliti« Tomaža itd. Suhodolčan jih skozi ves roman ostro etično sooča. Svoje skrivajoče se privrženosti prvi grupi ne skriva, kar je delno tudi sorodstvo s tradicionalnejšo prozo. Priznati pa je treba avtorju veliko korektnost pri oblikovanju zoprnejših likov, kar otopi pisateljevo ideološko pristranost. Pravi strukturalistični roman, ki ga pa Suhodolčan najbrž ni nameraval napisati, bi moral pri objektivnosti seveda še dalje.

Nišer, impozanten, slok in bister, naravno inteligenten prevejanec in obenem etični čistun, je prava donkihotska postava v modernem odtujenem času. Bojuje se za po krivici odvzeto mu gorsko kmetijico in s tem obenem proti političnemu manipulativnemu nasilju nad človekom. Dilar, simpatični babjek, se navidez lagodno, a v resnici strupeno peha za isto stvar z drugega, modernejšega vidika: je proti spletkam, primitivizmu, mešetarjenju z ljudmi v gospodarstvu in politiki, zato se nenehno spopada s podjetniško, občinsko in komitejevsko birokracijo, dasi je sam del krajevne elite. Mladi Peter pa ne zahteva zase nič več in nič manj kot pravico, da si kroji življenje po svoje in drugačno od malomeščansko-potrošniškega vegetiranja.

To so trije uporniki proti konkretnim družbenim močem. V obče so tudi etični nekonformisti, ki ne priznavajo tako imenovane »javne morale«, ker je hinavska. Suhodolčan je v svojih upornikih spretno strnil uporništvo iz nazorsko političnih in ono iz osebnostno etičnih pobud. Vsi trije (Nišer, Dilar, Peter) se bore za »pravico življenja«, zato Budhov izrek v motu romana: »Pustite življenju, kar pripada življenju.« So proti temu, da bi življenje ljudi svojevoljno, aktivistično, manipulantsko krojili politični in gospodarski močoneži.

Kako se spopad med »uporniki« in »centri moči« v »Norem življenju« konča, si je treba seveda prebrati, mi pa moramo opozoriti še na sociološko dragoceno in pisateljsko hvaležno »tretjo grupo« nikomur pripadajočih lumpenproletarcev in marginalnih oseb v dogajanju. Strani, kjer nastopajo v romanu ti, le za svoj trebuh skrbeči neosveščeni lumpenproletarci, so se mi zdele najboljše v romanu (nadrealistično magični so zlasti prizori med Tillico in njenim možakom). V popisu lumpenproletarcev na Reki in Dobrijah — torej na stičišču mesta in vasi — je Suhodolčan mestoma prav steinbeckovsko spreten. Sarkastična ironija in jedka miselna poanta pa je, da na koncu prevladajo na prizorišču romana predvsem lumpenproletarci in marginalne osebe s svojim nezrečenim, a živo navzočim geslom: »Vse za to, da dobimo čimveč vase, podse in nase.« Kaj nas brigajo veliki spreminjevalci sveta in velika načela? Bridek in dvoumen konec.

Od drugih obrobni oseb je nepozabna vdanost Lukanove bolne žene, dalje, lik čiste vdove Lazarice in še nekatere osebe, ki so umetniške tedaj, kadar niso posplo-

šene, tipizirane, standardizirane. Glavni liki nikoli niso, nekaj stranskih pa boleha za tem. Še dve »kozmetični« pripombi imam na koncu: v želji po modernizaciji prispevob je avtor nekajkrat prilepil logičnemu stavku nadrealno nelogično metaforo, kar se je le tupatam obneslo, večinoma pa ne. In še to: okvirna zgodba o umoru Marka, vzeta iz kriminalnih romanov, je povsem odveč. Roman je predober, da bi rabil tako »drogo« ... »Noro življenje« je daleč najboljše Suhodolčanovo literarno delo.

France Forstnerič

MNENJE BRALCA

Čutil je njene prste, z roko se je prebijal ob obleki do njene mehke bele kože na prsih, prišla je, da bi našla zavetje pod mojo roko, hotel sem, da bi živela od zemlje in bi bilo nad nama le nebo, da bi se hranila s čebelnjakom, ga pojedla do zadnje deščice, ob nedeljah bi se igrala s smehom in gnojem, hodila bi v les in tam bi odkrila mah za rojstvo otroka, a se z Laznikovega vidi tudi v dolino, tam kupujejo telice in natiskujejo revije z razpravami in pribiti sedijo za mizami z zateklimi zapetji in sokoljimi očmi, je pred nama samo še to poletje?

To je odlomek iz novega Suhodolčanovega romana »NORO ŽIVLJENJE«, ki je letos izšel pri »Založbi Obzorja«.

V svojem delu je pisatelj nazorno orisal neki določeni svet v nekem določenem času. Življenje številnih junakov je razumljivo prenesel v svoje besedilo, v katerem govori predvsem o dveh stvareh. Človek živi v prepričanju, da je življenje, pa čeprav v tako primitivnih okoliščinah, še smiselno, da ga je vredno ceniti, da se je treba okleniti tudi skrajnih možnosti. Življenju, kjer je umazanija enaka mestnim kloakam, pa se ne morejo izogniti tudi nekateri sleherniki, ki jih je avtor postavil v romanu za negativne junake.

Iz zadnjega, posrednega smisla pisateljevega sporočila pa lahko vidimo, da je prepričanje o človečnosti slepo, da je sreča brezmejno nora in da je resnica daleč od resničnosti.

Na čelu svoje knjige je Leopold Suhodolčan postavil za moti Budha in Alberta Camusa. »Le nor človek veruje v človečnost, strahopetec nad njo obupa« in besede Budha: »Pustite življenju, kar pripada življenju.«

Suhodolčanovo pisanje je sociološko-literarna oblika teh dveh skrajnih prikazov in vsa tematika temelji med Budhovim optimizmom in Camusovim pesimizmom.

Leopold Suhodolčan

NORO ŽIVLJENJE

(odlomek iz romana)

Mimo okna so se narahlo spuščale snežinke, sramežljivo se skrivajo pred ljudmi, že so mimo okna, kmalu se bo po koledarju začela vigred, a so bile tako resnične in na novo stkane, da je bila njihova sramežljivost nenarejena, ko je padal prvi sneg, so se zaspale v kakšnem daljnem oblaku, pa morajo na zemljo v zadnjih zimskih dneh, je pomislil Lukan, kje so se vzele v meni te otroške misli, kako dekletje se je pravkar prebudilo iz sanj, bo šele

stopila v aprilsko blato, in Krista, z njo sedim.

»Je bila dobra južina?«

»Seveda, Krista.«

»Jaz sem se tako najedla, da še večerjati ne bom mogla.«

»O boš že še.«

Ni mogel brati, kdaj pa kdaj je pogledal k njej, zjutraj jo je Liza oblekla in jo posadila v naslanjač, če je zelo dobro spala, potem je naredila z Lizo tri korake do naslanjača, drugače jo je morala onedsti s postelje ko otroka, sedela je do večera, ko so jo spet spravili v posteljo, noč bo desetkrat daljša od dneva.

Opazil je, da si briše solze, skriva jih. Delal se je, ko da bere, Dulles uničuje upe.

»Sploh nisem mogla jesti,« je povedala skozi solze. »Tako čudna sem danes.«

»Ponoči si slabo spala. Liza ti bo bolj zgodaj prinesla večerjo.«

»Ne bom mogla večerjati.«

»Veš, kaj ti je naročil zdravnik. Veliko moraš spati in jesti in ne jokati pa boš spet dobra.«

»O jaz že ne več... Šla bom tja... Nesli me boste na Barbaro... Boš že videl...«

»Krista... Prosim te...«

Vsako jutro se je na novo razveselila dne, ko otrok je razprla roke, ko je skozi okno udarila svetloba, ko je sonce pogledalo izza oblakov, ko je veter premaknil veje, ko se je iz dimnikov zasukal dim, bolj pa se je bližal večer, bolj je postajala žalostna in obupana, noč bo spet svetla, je tarnala, in ko bom umrla, bom umrla ponoči, vse bolj bolešno se je bala smrti, pa se je oklepala najmanjšega znamenja življenja, če je ptica poletela mimo okna, če je pred hišo zalajal pes, če je pripeljal in odpeljal avto, če so se zapirale in odpirale vhodne duri, se oglasil zvon v reški cerkvi; skušal jo je nagovoriti, da bi prihajale k njej sosede, klepetale bi in bi ji dan hitreje minil, a si je želela dolg dan in kratko noč, in sosede so še žive, sama je že mrtva, nič več ne razume njihovih skrbi, po čem je zdaj meso in po čem solata, s kom hodi Mlinarica in da je Fajmutova spet noseča, pogovarjala bi se le o tem, koliko dni je še do vigredi in če je res vsak dan manj ptic, umirajo zaradi umetnega gnoja in tovarniškega dima, kdaj bo prvi daljši dan, hkrati pa je tudi sam raje videl, da niso prihajale, mimogrede bi ji izklepetale, po čem je koža živih.

»Te zebe?« je vprašal Lukan, v sobi je toplo, je pomislil, Liza skrbno nalaga v peč, a moram kaj spregovoriti z njo, najtežje besede lomimo v kamnolomu.

»Ne zebe me.«

Znova je obrnil list časnika. Skrb za zdravje naših ljudi mora biti med prvimi. Novice iz naših krajev, Gasilski dom na Dobrijah kmalu pod streho, ko je rekla: »Te Liza veliko stane?«

»Pusti to, Krista. Kaj si s tem razbijaš glavo! Samo da ti dobro streže.«

»Bolje bi bilo, če bi lahko sama opravila,« je dahnila, stiskala je ustnice, premagovala je nove solze, nimajo sledi, mrtvo roko si je skrila pod odejo.

V teh letih pa je to že nekajkrat vprašala, njena vprašanja se niso več starala, ni bila vajena, da bi ji kdo stregel, odkar sta se poročila, je doma urejala vse sama, bila je na nogah od jutra do večera, nikoli

se ni izdala, da je utrujena, tega se šele zdaj spominja, prej se mu je zdelo to samoumevno ko ura, ki jo vsak dan navijaš, pozoren postaneš šele, ko se znenada ustavi; pred vojsko je bil večkrat brez dela, kako je le urejala, da nas je vseeno življala, se zdaj sprašuje, potrpi, Krista, prišli bojo drugi časi, boljši časi, ji je govoril, ne boš več garala, zadnje leto pred vojsko je prebil v zaporu, potem se je skrival pri znancih, ko je naposled odšel v les, le redko se ji je lahko javljal, sama se je pretolkla z otroki, ob koncu vojne se nam je odprlo življenje, prvo in drugo leto je bilo še težje, potem smo dočakali življenje, o katerem ji je prej le govoril, pri govarjal ji je, da bi se zaposlila, ženske moramo spraviti od kuhalic, a ni hotela iz hiše, potem je umrla Anka, takrat se je na novo začelo, dobro sem zaslužil, vselili smo se v to hišo, lahko bi vzeli kakšno dekle, da bi ji pomagala v hiši, a je zmerom odločno odklonila, kaj ne želite več, da vam sama strežem, je spraševala, sem že prepočasna, nekaj časa so mi očitali, imaš ženo, ki se ne zanima za nobeno drugo delo, se je spominjal, ne dela v nobeni ženski organizaciji, ne prihaja na politična zborovanja, večkrat sva se sporekla zaradi tega, vsi mislijo, da te imam za služkinjo, ji je govoril, a se je le nasmehnila in rekla, vsi ti vaši politiki bojo hoteli nazadnje večerjati in spati v mehki postelji, imeti zakrpane nogavice, ko se bojo preobjedli svetle prihodnosti.

»Si žejna? Rekel bom Lizi, naj ti stisne pomarančo.«

»Ti mi jo stisni...«

Vstal je in odšel v kuhinjo, poiskal je pomarančo in kozarec. Liza je tiho sedela pri oknu in je šivala, nogavice so ji sproti odnašali ljudje, ki so hodili mimo po cesti. Obnašala se je, ko da ga sploh ni opazila, kdaj je vstopil in kdaj je nato spet odšel iz kuhinje.

Hvaležno ga je pogledala, naredila le kratek požirek, pa postavila kozarec na mizo.

»Si že vzela zdravila?«

»Lahko mi daš coramin.«

Ne spominja se, da bi bila kdaj dalj časa bolehal, le enkrat je morala za nekaj dni v bolnišnico zaradi slepiča, če le nekoliko premakne glavo, zagleda na steni njujliko poročno sliko, visi v debelem črnem okviru, Krista jo ima pred sabo, jo kdaj pogleda, je pomislil, ne pogleda je, a jo vidi, se je popravil, vsepovsod je danes, nič ni polomljenega v sobi, omara je cela in miza, nič ni potrzanega, Liza vse sproti zašije, bila je najmlajša Marinova hči kmeta pod goro, hčere je brez težav razdal v dolino, ženini so prihajali kar sami, grede niso počivali v samotni senci, tudi Kristo so obletavali, ob nedeljah in praznikih so pred Marinom pripovedovali o svojem imetju in bodočnosti, a se je tiho odločila zanj, presenečeni so bili nad njegovo odločitvijo, iskali so tolažbo v koreninah, nikoli ni na zunaj pred drugimi pokazala, da ji je kaj posebno zame, kaj jo je v resnici prignalo do te odločitve, se je zdaj večkrat spraševal, na očetovem seznamu sem bil zadnji, ni se veliko smejala, a kadar se je zasmejala, so jo vsi gledali, sto reči je bilo v njenem smehu, in ko da je ne more nič zlomiti, vse življenje je videla pred sabo, svoje otroke, svojo sta-

rost in grob, a zdaj v strahu leži nad njim.

Držal jo je za roko, bila je bela in hladna, oči so se ji umikale s površja, vsak dan si je skrajšala kakšno željo, imela jih je vse manj, pa še te so bile vse manjše, zdaj bi bila zadovoljna že s tem, če bi lahko gledala, kako bo Liza sadila na vrtu, jutri bo zadovoljna že s tem, da ji bo Liza samo pripovedovala o tem, kako jih je sadila, z vsem življenjem, ki ga je še čutila v sebi, bi se oklepala te močno zmanjšane želje, visela bi tudi na njeni senci, na senci te sence.

»Liza te bo nocoj spravila spat,« je rekel, »ob šestih imam sejo.«

»Oh!« je vzdihnila, »jaz pa sem mislila, da boš nocoj doma.«

»O važnih rečeh bomo govorili,« je rekel. »Vrnil se bom takoj po seji.«

»Liza vleče obleko z mene,« je potožila, »kar muči se ji ali pa je jezna name.«

»Krista, samo zdi se ti... Rekel ji bom, naj bolj pazi pri slačenju.«

Že je stegnila drugo roko proti njemu, daje mi jo v slovo, je pomislil, že se je sprijaznila, da odhajam, nazadnje se zmerom sprijazni, kmalu bo v njej do kraja zagospodarila vdanost, stisnil ji je roko, kdaj jo je vzela iz prsti na vrtu.

»Pojej še kaj prej,« je rekla, ko bo že ležala pri Barbari, mi bo še to naročala, je pomislil.

»Bom.«

In ko je že zapiral duri, ga je tiho poklicala, vrnil se je k njej.

»Nič ni treba reči Lizi,« je rekla.

Zaščita kulturnih spomenikov

Vsaka dežela je ponosna na svojo zgodovino in kaj je bolj oprijemljiv dokaz neke preteklosti kot spomenik v širokem pomenu te besede — stara kmetija, star križ, stara cerkev, graščina?

Američani, ki so eno od najmlajših ljudstev na svetu, so hodili v Evropo kupovat zgodovino svojih dedov — in se lahko danes pohvalijo z imenitnimi galerijami ter muzeji.

Nam vsaj v tem pogledu Američanov ni treba posnemati, ker srečujemo lastno preteklost skoraj na vsakem koraku. Vprašljiv pa je mnogokrat naš odnos do nje. Predvsem prevladujeta dva zmotna nazora. Prvi pravi, da se mora vse staro umakniti novemu, drugi pa, da je vse, kar je staro, tudi že imenitno ter hrambe in zaščite vredno.

Zaradi takšnih površnih, podiralskih načel so bile marsikatero starine uničene tudi pri nas in se kje še uničujejo; drugo je v bistvu neškodljivo, dokler skupnosti nič ne stane. Resnica je pač nekje v zlati sredini. Kako pa je treba v kakšnem pri-

meru ravnati, nam svetujejo kategorizacijska načela, ki delijo kulturno zgodovinske spomenike na takšne svetovnega, evropskega, nacionalnega ali regionalnega pomena. Kam kaj spada, povedo strokovnjaki — arheologi, zgodovinarji, umetnostni zgodovinarji in narodopisci.

V naši občini bi morda cerkev Lenart na Platu in kakšno znamenje spadalo na republiški seznam (zdaj nista na njem), vse drugo je regionalnega ali celo občinskega pomena. Toda tega »drugega« je precej in prvotni seznam takih kulturno zgodovinskih spomenikov je precej dolg. Ker pa je treba vedeti, da vsaka uradno zaščitena stvar zahteva tudi uradna sredstva za obnavljanje in vzdrževanje, se srečamo z neprijetnim dejstvom, da lahko damo na seznam le toliko objektov, kolikor imamo denarja. Zato je bilo treba prvotni seznam krčiti in črtati, dokler ni ostalo le tisto, za kar strokovnjaki pravijo, da je nujno potrebno varovati.

V seznamu, ki sledi, so vsi objekti razčlenjeni na štiri vidike.

Pri Florinu v Topli

Foto: M. Pečovnik

I. STAVBE**1. Cerkve**

- a) Lenart na Platu,
- b) cerkev sv. Ane v Koprivni
- c) obe leški cerkvi (izredni gotski zgradbi),
- d) cerkev sv. Antona ob železarni Ravne — obnovljena gotska notranjost.

2. Znamenja

- a) na Zagradu ob tovarni lepenke,
- b) Trotovi križ na Strojni (stara tromeja med tremi občinami),
- c) kapelica pri »Votli peči« — spominja na protireformacijsko dobo v naših krajih nekdanja »Burgfriedkapelle«.

3. Urbane stavbe (predvsem hiše meščanov)

Zaradi nerazumevanja so bile mnoge stavbe še v bližnji preteklosti popolnoma uničene ali pa prenovljene po navodilih »strokovnjakov«, ki o funkciji stavb v preteklosti sploh niso bili seznanjeni in jih na ta način zgodovini odtujili! Tako bi bile preostale stavbe (nekaj) resnično potrebne aktivne zaščite:

- a) na Ravnah — krajevna gostilna (nekdanja hiša guštanjskih sodnikov Čebulov),
- b) Prevalje — Ahac — zgodovinsko pomembna hiša iz srede 19. st. in obdobja tik po I. svetovni vojni,
- c) Črna — Slivnikova hiša, zadnja značilna stavba ljudskega stavbarstva v Črni,
- d) Mošenik — nekdanje upravno poslopje Thurnovih fužin, poznejšega sedeža gozdne uprave.

4. Gradovi — nekdanji sedeži fevdalcev v naši okolici

- a) Lobas — Podgora (nekdanji plemiški dvorec Russdorfov, Steinbergov...),
- b) grad Ravne — (Sichtni, Thurni...),
- c) grad Javornik — (v. Gambs, v. Jabornegg...).

5. Ruralne — podeželske stavbe, domačije, gospodarska poslopja

- a) Topla — Burjakova domačija, Fajmutovo, Florinovo...,
- b) Bistra — Osojnikova domačija,
- c) Jamnica — Pernatovo, Rašešnikova domačija,
- d) Strojna — Janež,
- e) Helena — Mihelje,
- f) Tolsti vrh — Tonijevo.

Kašte

- a) Vidrihova na Tolstem vrhu,
- b) Račelja na Šelempergu,
- c) ona pri Oplazu na Strojni (pod šolo).

Mlini

- a) Povhov mlin z vodnimi stopami (v Belšaku ob Šentanelski reki).

II. LITERARNO-ZGODOVINSKI SPOMENIKI (predvsem plošče, ki so že nameščene)

- a) Šentanel — na župnišču plošča v spomin pisatelja Meška,
- b) na Ravnah, Kotljah, Prevaljah so na pomembnih stavbah in mestih nameščene spominske plošče.

III. SPOMENIKI TEHNIČNO-ZGODOVINSKEGA POMENA

Ti spomeniki so v veliki večini že tako propadli, da jim v trajen spomin lahko postavimo le še plošče, na katerih naj bi bil označen pomen kraja oz. objekta:

- a) Mošenik — ostanki zidov nekdanjih Thurnovih fužin,
- b) Mežica — še vidni ostanki nekdanjih kovačij,
- c) Helena — halda nekdanje separacije,
- d) Leše — nekaj vhodov nekdanjega leškega rudnika premoga,
- e) Črna — nekaj vhodov v nekdanje manjše jame,
- f) v župnijski stavbi je na cerkveno stran vzdignjen nagrobni napis za nekdanjim solastnikom svinčenih rudnikov podjetnika Kompoša,
- g) Ravne — na vzhodnem oglu hiše Meznarja Friderika (Jokla) v cerkveni ulici — tu je bila koncem 19. st. še žebeljska delavnica.

IV. NARAVNA POKRAJINA

- a) grajski park na Ravnah.

O tem seznamu bo dokončno odločila skupščina občine Ravne. Lahko da bo kaj dodano, lahko da bo moralo biti še kaj črtano, kar pa seveda ne pomeni, da bi potem lahko počeli s starinami, kar bi se komu zljubilo.

Pameten lastnik kulturno zgodovinskega spomenika ga bo po nasvetu strokovnjakov takrat, ko se bo želel modernizirati, skladno vključil v načrt. To ne bodo veliki dodatni stroški, se bo pa njegova nova hiša iz serijskega proizvoda na mah spremenila v dragoceno posebnost, kakršne ne bo ne blizu ne daleč. K temu pa graditelji v precejšnji meri tudi težijo, prav tako opremljevalci stanovanj, ki postavijo star kolovrat ob moderno pohištvo, odmerijo babičini skrinji časten prostor v stanovanju, dajo stari grči funkcijo okrasnega predmeta itn.

Če bo tak odnos prevagal, se nam ne bo treba bati za predmete naše preteklosti. n. r.

GLINA, KAMEN, LES

Domačin, vnuk leškega peka, se je po končanem študiju na Akademiji za likovno umetnost vrnil v domače kraje. Andrej Grošelj, po poklicu akademski kipar in profesor za likovno vzgojo, rojen 10. oktobra 1947 na Lešah, končal gimnazijo na Ravnah in Pedagoško akademijo v Ljubljani, se je odločil, da napiše pogovor s sabo. (Ekskluzivno za Fužinarja, original 1/1, 1972, v latinici).

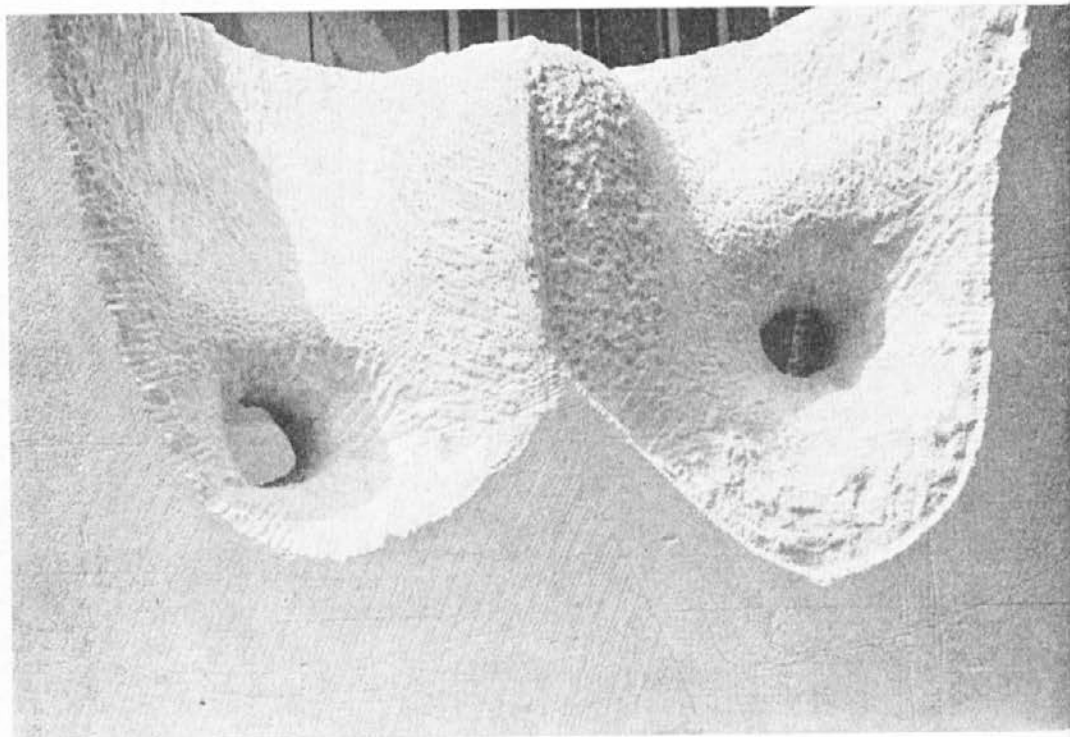
V Fužinarju objavljaš tri fotografije. Pred nami so — bi jih lahko podrobneje razložil?

To so fotografije mojih kipov, ki sem jih napravil spomladi in poleti 1972. Portret upokojenca sem zmodeliral v glini v

četrtem letniku ALU. Vsak dan smo en teden kiparili istega portretiranca, začeli povsem znova in ga z zbranstvo še isti dan končali — vsak svojega.

V Študentskem naselju smo poleti na študentskem kiparskem simpoziju kiparji iz različnih krajev Jugoslavije izklesali pet novih skulptur, ki so poživile zelenice med bloki. Moja je sestavljena iz dveh kosov peščenca, ki sta obdelana samo od znotraj, tako da sta kamna ostala v bloku, kakor sta bila rezana v kamnolomu.

Sprva dokaj realistično zamisel sem opustil, še preden sem začel klesati, zaradi velikosti kosov in drugačnega razpoloženja. Odločil sem se napraviti kip, ki bo dajal gledalcu veliko možnosti za različne miselne zveze (asociacije).

Andrej Grošelj, Kamnita struktura v poletnem soncu (kamen), študentski kiparski simpozij 1972

Na študentskem kiparskem simpoziju. Levo kipar Milomir Hotič, desne kipar Mihael Štebih

Gledalec gleda ta kip in nekaj časa ne ve, kaj vidi. Zato ga dalj časa gleda in poskuša odkriti pomen teh dveh kamnitih blokov. Komentarji gledalcev so zelo različni, posebno zanimivi so tisti, ko se ob kipu ustavi skupina radovednežev.

Pa zdaj kipariš, ko si doma?

Ne, doma za kiparjenje nimam dosti prostora. Slikam akvarele in veliko rišem tisti čas, kar mi ga še ostane po »šihu«.

Kako si služiš vsakdanji kruh?

Po diplomi septembra 1972 na Akademiji za likovno umetnost sem oktobra začel poučevati likovni pouk na osnovni šoli »Franja Goloba« na Prevaljah.

Povej kaj o svojih razstavah in »uspehih«.

Razstavljal sem na Ravnah, v Radencih, Ljubljani, Slovenj Gradcu in Celovcu. Začel sem na Ravnah, tu na Prevaljah mislim ostati in kipariti naprej. Velik uspeh do zdaj je zame diploma na ALU in kip v Študentskem naselju. Kip, ki je postavljen v mestu, na vasi, v naselju, pomeni za ustvarjalca več kot razstava ali dve. V tretjem letniku ALU sem prejel študentsko Prešernovo nagrado za risbo.

Kakšen material uporabljaš za svoje kipe?

Med študijem na ALU sem se naučil toliko, da lahko delam v različnih materialih, ne da bi kateremu dajal prednost. Les in železo sta blizu, kamen tudi, glina in najnovejše plastične mase mi niso tuje. Čimprej si bom moral urediti prostor — kiparski atelje. Letos sem v glavnem modeliral v glini in varil železo. Les se mi že dolgo suši. Materiala mi ne manjka, le primeren prostor in čas bom potreboval.

Andrej Grošelj,
Portret, glina 1972

JOSIP DOLINŠEK

Predstavil bi vam rad dolgoletnega občinskega tajnika, katerega se stari Ravenčani radi spominjajo.

Josip Dolinšek je bil rojen 19. marca 1881 v Železni Kapli kot sin Franca in Marije, roj. Jedločnik. Oče je bil krojač. Le-

v dveletno organistovsko šolo ter šolo za občinske tajnike v Celovcu.

Prvo službo je nastopil kot organist v Mežici, leto pozneje pa v Guštanju. Od leta 1912 do 1914 se je zaposlil kot občinski tajnik na občini Ojstrica pri Dravogradu. Ob izbruhu prve svetovne vojne so ga poklicali v 7. koroški planinski polk, ki je odrinil v Galicijo. Pozneje so ga premestili na soško fronto. Konec vojne pa je dočakal v Albaniji.

Za božič 1918 se je vrnil v Črno bolan za malarijo. Ozdravel je šele leta 1919. Takoj zatem je nastopil službo občinskega tajnika na tolstovrški občini. Čez nekaj časa pa je še prevzel dodatne posle občinskega tajnika v Kotljah. Po združitvi treh občin (Guštanj — Tolsti vrh — Kotlje) je zasedel posle drugega tajnika na občini Guštaj. Prvi tajnik je bil Josip Križnik. Na tem mestu je ostal do leta 1947, ko je bil upokojen.

Poročen je bil z Rozalijo, roj. Hajnc, doma iz Šentanjela. Imela sta pet otrok.

Bil je dober in zaveden uslužbenec, ki je rad pomagal in nudil strokovno pomoč vsakomur, ki je pri njem pomoč iskal, ne glede na to, ali je to bilo v službi ali izven službe. Aktivno je tudi sodeloval pri gasilcih. Ni sovražil dobre kapljice.

Takšnega so poznali daleč naokoli, zato ni čuda, da so ga ljudje spoštovali, upoštevali in imeli radi. Umrl je 1. oktobra 1950.

Ervin Wlodyga

Franci Pečnik

Mož na planini drevo

Ob štirih zjutraj so mu dovolili oditi. »Ker je nedelja, naj bo,« je rekel mojster. Mož je nekaj zamrmral v pozdrav in se naredil, da ne opazi muzanja — ali pa mu je bilo tudi zares malo mar zanj, ko je odšel skozi večno odprta vrata v polmrak jutranjega svitanja.

Ko je bil že zunaj in so vedeli, da jih ne more več videti, so se za trenutek spogledali. »Le kaj mu je? V nedeljo ti gre drvarit!« je pripomnil eden, vendar ne prezirljivo, ampak prej začudeno in na neki način celo zaskrbljeno.

Še enkrat so se spogledali in potem vsak zase odgnali podobo moža, ki se jim je zdel zadnje čase nemalokrat nekam čuden, posebej še nekam preveč navdušen nad delom, za katerega je bilo vsakomur že na prvi pogled jasno, da nikoli ne more prinesiti dovolj koristi, ki bi poplačala trud.

Z rahlo sklonjeno glavo, ki bi mogla vzbujati videz nekakšne zakrknjene sramežljivosti, ker v lep dan obetajoče nedeljsko jutro zaudarja po plinu, je mož odhitel proti domu. Nikogar ni srečal in kar prav mu je bilo tako. Kadar sopihaš po cesti navzgor in to še na dan, kot je tale (menda je nekakšen praznik, se je dopolnil), ni nič kaj prijetno zreti v nedeljsko zglajene obraze, ki se včasih na vsem lepem znajdejo pred teboj, je godrnjal predse, loveč se za ograjo ob strmi poti.

Tiho je zaškrtnil s ključem. Sprva se še ni mogel odločiti, ali naj zbudi ženo in sina. Prisluhnil je. Razen kratkotrajnega vrtenca izžetega toplega zraka, ki se je takoj pomešal s smradom po plinu, se ni ničesar premaknilo. Vendar bi mu pripravila zajtrk; in fanta bi mogel vzeti s seboj? ... Toda iznenada ni občutil lakote. Plin, ki se je vso noč polagoma usedal vanj, mu je vzbujal občutek sitosti za ves dan. In videti je, da oba spita bolj trdno, kot sem pričakoval, je pomislil. Ne, ne bom ju budil, se je odločil takoj nato.

Skoraj neslišno se je slekel. V poltemi za spušenimi roloji je začel tipati za drugo delovno obleko. Za trenutek ga je tedaj obšlo: najprej rahla omotica in potem neka misel. Da bi zdaj legel?

Vendar je vedel, da se je že odločil. Že zdavnaj se je odločil. Mogoče mi je res majčkeno slabo, se je miril, ampak prej mi bo odleglo tam; tu zrak ni mnogo boljši kot v železarni. Našel je obleko, ki si jo je bil pripravil sinoči.

»Dobra bo,« je zamrmral. Kajpada, dobra. Hmm. Ona bi onegavila. Ampak, kakšna nedelja neki! Pa bi še naprej gnala svoje. Ja, ja. Kar pametno, da je nisi zbudil, je mrmral. Prisluhnil je, z enim ušesom, ali se ni prehitro pohvalil. Tiho se je splazil mimo spalnice.

Še enkrat je pogledal nazaj, skozi špranjasto priprta vrata. Zdaj je videl obrise teles malo jasneje. Žena. In sin. Sin? Nekaj ga je zbudilo pri tem. Lahko da zgolj trenutek brezosebnega obžalovanja, ker krmežljavi, sanjaški fant ni bil toliko podoben njemu, kot je bil on sam podoben svojemu očetu. Potem je zavestneje pomislil: Kako čudno, štirinajst let mu bo, pa

naenkrat ne morem verjeti... In pravzaprav niti ne vem, česa ne morem verjeti... »Čudno,« je zamrmral skoraj preglasno. Da imam sina? Ali kaj? Ali da hodim ob nedeljah drvarit, da moram... Spet ga je zajel že znani občutek slabosti. »Moram naprej,« je dahnil, ko je zaprl vrata.

Še enkrat je zaškrtnil s ključem. Ni mu še prišlo do zavesti: kako čuden glas, kakor bi me hotel nečesa spominjati. Samo občutil je, da nekaj ni, kakor ponavadi, da se mora zdaj zdaj zgoditi nekaj drugega, kar ne bo več podobno nedolžnemu zaklepanju, tisočkrat enoličnemu zaklepanju vrat. »Moram naprej,« je ponovil, tokrat naglas.

Še toliko je zastal, da se mu je ključ v žepu odlepil od potne dlani in padel na dno, da je tiho zacingljalo. To bo drobiž za malico in za mošt, si je rekel. Zdaj je postal za spoznanje boljše volje. Domislil se je poti, ki ga bo iz gozda pripeljala do kmetije na velikem travniku.

Hitro je šlo, le misliti mi ni treba več, je zadihal v temo kleti, ko je iskal stikalo za luč. In že tretjič je ponovil: Moram odtod. Postajal je rahlo nestrpen. Iz drugega žepa je izbrskal ključ od kletnih vrat.

Čeprav je bila klet hladna, se mu je tedaj dozdelo, da je iz koticov, do koder ni prodrla svetloba s hodnika, nekam toplo zadihalo vanj. In tu ničesar ni spalo: sekira in žaga sta ga že pričakovali, in oje preprostega voza, ki si ga je nekoč naredil sam, ga je pobožalo po nogah. Prijazno. »Seveda ne bom pozabil nate,« je rekel, in okrog ozkih, precej odločno začrtanih ustnic se je za trenutek z razbrzdano kožo poigral tihi nasmeh.

Spet je zaklenil. Ta ključ je, dokler ga ni rahlo, skoraj boječe spustil v zgornji žep na bluzi, občutil med prsti nekako drugače. Bolj grobo. Ampak tudi bolj oprijemljivo, z raskavo kožo, ki se ni več potila.

Zunaj, pred blokom s spečimi okni, je še postal za minuto ali dve. Nič več mu ni bilo treba hiteti. Vedel je, da ga ne more ničesar več zadržati in mogel je mirno pomisliti na posteljo, ki se ji je odrekal.

In vendar bi ne znal razložiti, je z blede mislijo presekal tok nasprotujočih si občutij v svoji razbrzdani notranjosti. Zakaj **moram naprej?** Tudi sebi ne. Moram naprej; čeprav menda šušljajo, da hodim nazaj.

Potem se je zazrl — in ta pogled je bil drugačen, bolj živ, čeprav skoraj nepremičen — najprej proti vzhodu, proti nazobčanemu obzorju, ki ga je morda vprašal, kdaj neki se bo že prikazalo sonce, in potem proti planini. Tam mi zares ne bo treba ničesar misliti, je zamrmral, ko se je mahoma prestopil in si oprtal žago in sekiro. Sklonil se je in oje se ga je oklenilo z roko iz toplega lesa. Potem se vse do ovinka ni več ozrl.

Dva ali trije kmetje, skrbno a preprosto oblečeni za praznično mašo, z ženicami, ki so se izgubljale za širokimi hrbti

svojih mož, in z otročaji, ki so se poskakovaje po prašni cesti veselili najbrž že tega, da je pot navzdol tako lahka, so mu v skupini prišli naproti.

Opazil jih je že zdavnaj prej, toda sam ni prav vedel, kaj ga sili, naj rajši gleda svoje enakomerno premikajoče se noge v širokih hlačnicah, ali da s pogledom nestrpnostno brska med drevjem, kakor da bi pokazal, da jih je že videl in da mu je pač majčkeno žal — ker jim bo njegov videz morda pokvaril prve trenutke pri maši.

Vendar je bilo tudi to, kakor prej vse odvečne misli, hitro mimo. Videti so bili tako zatopljeni v pogovor, ki je sicer potihnil ob srečanju, da so mu komaj privoščili kakšen pogled, ko je drdral mimo njih.

Vtem je že, nekoliko iznenada, prišel iz gozda do velike jase. Težko sopihajoč mož in voziček sta se zaustavila ob starem, umazanem ribniku, ki je veselo kodral žarke v prvi pozdrav jutranjega sonca, za delj časa.

Na kraj, ki si ga je zaznamoval v spominu zadnjikrat, pred tremi ali štirimi dnevi, ko je bil tu v bližini, je prišel nekoliko pozneje, kot je računal. Saj nič za to, si je rekel. In morda bi se mogel ob tem domisliti: glej, menda tudi zaradi tega rad hodim sem; menda tudi zato, ker mi tu pač nihče ne gleda na prste in ne šteje minut, kdaj začnem in kdaj neham. Vendar je to samo občutil, pomešano z olajšanjem, ko je odložil sekiro in žago, da je nekaj, kar je naredil z zadovoljstvom, že za njim.

Deset ali petnajst minut je potem poseedel na mehkem, z mahom pogrnenem štoru. Samo rahlo pozibavanje — videti je bilo, kakor bi se prepuščal rahlim sunkom vetra, da bi bil bolj podoben mladim smrekam v bližini — je pričalo o tem, da je mož živ. Morda bolj živ, kakor če bi z vsemi močmi lomastil med grmičevjem. Bolj živ zdaj, ko se je na neki način skušal zlit v enakomerno dihanje, ki ga je mogel le zaslutiti okoli sebe, kakor če bi dihanje življenja, ob katerem se mu je moglo zazdeti njegovo lastno neprimerno manjše, uničeval. Lakote ni več občutil. Zdaj bom mogel začeti, je z zadovoljstvom prikimal vase. Zdaj bom začel.

Delal je počasi, vendar vztrajno, da je bilo videti, kakor bi bil že vsak gib vnaprej premišljen. In na neki način je to res, se je nasmehnil, to delo je nekaj, kar znam morda od vsega najbolje. Delal je tako, kakor se je bil naučil, ko je z očetom, ko mu še ni bilo niti deset let, hodil drvarit. Delal je. Počasi, a vztrajno. In drevesa, ki jih je srečaval, mu nikoli niso vzbujala kakšnih, tako ali tako skoraj vedno neprijetnih misli, samo pozdravljala so ga, z rahlim pripogibanjem vej, in ga potem puščala mimo, kamor koli je hotel stopiti.

Zdaj ga je, menda prvikrat v življenju, obšla čudna misel o hvaležnosti. Ne človeški. Ne o prazni besedi, ampak o resničnem občutku, ki se je v njem prebil na površje zavesti. O tem, kaj ga že dolgo vrsto let skoraj nerazklenljivo veže na gozd. Vendar tega ne bi mogel izraziti z besedami. Lahko bi pa rekel, da se počuti tukaj bolje kot kjer koli drugje. In vede je tudi, da gozdu nikoli ne dela kakšne

škoda, prej bi se lahko pohvalil, da mu koristi, ko mu z velikanskih prsi pobira veje in suhe štrlice in sploh vse, kar jih tišči in duši...

Naenkrat se je otresel. In stresel. Opiral se je na suho, z nekaj okleščki v nebo štrleče drevo, ki ga je pravkar nameraval spodrezati. Nasmehnil se je. Opazno, skoraj široko. Potem se je naglas zasmeljal.

Drevo je držal za dve kratki suhi veji, ki sta nekako uporno štrleli proti njemu, skoraj v višini njegovih rok. In rekel je glasno, da bi ga mogel kdo spodaj na cesti, kakšnih trideset metrov niže, razločno čuti: »Kako smešna, usodno smešna morava izgledati, kaj! Dva starca med bojem, ki je že vnaprej določen brez zmage? ...«

Jel je stresati suho, v nebo, v potemnelo nebo štrleče drevo. In zdelo se mu je, samo za hip, da je zgoraj nad njima zaplahutala ptica z ogljeno črnimi perutmi. Izpustil je drevo in se zagledal v umazane, smolnate roke. Potem je sedel, ne da bi pogledal, kam, in sedel nekaj minut tako, s sklonjeno glavo, zagozdeno med mrtvo ležečimi dlanmi na sunkovito porhrtevajočih kolenih. Potem se je zdrznjen še enkrat odsotno nasmehnil.

»Saj sem res že postal pozabljen stavec: drgetam kakor travna bilka pred koso, pa se ne domislím, da je to samo zato, ker že od sinoči nisem ničesar jedel.« je rekel, ko se je nekako prisilil, da je vstal.

Zdaj mora biti že okrog enih popoldne, je presodil po sencah dreves. Zdaj bi res že moral nekaj použiti, je pomislil, gledajoč nekam mimo suhega drevesa, ki se ga je oklepalo malo prej. Zdaj bi moral, je ponovil. Vendar se še ni premaknil. In naenkrat se ni mogel več domisliti poti do kmetije, kjer bi dobil. »Karkoli.« je rekel medlo naglas. Se malo naprej bi moral iti, je premišljeval; vendar ne, kot bi mislil o sebi. Ni se še mogel premakniti. In ni več zrl nekam mimo, gledal je staro, izsušeno drevo.

Gledal je vanj in spet se mu je zazdelo kot popolnoma živ, enakovreden nasprotnik, ki ga vabi, naj se vendar že spoprime z njim. Potem je še enkrat pomislil: Moral bi nekaj pojesti, na vsak način bi moral, od lakote se mi je začelo blesti. Toda zdaj je v rokah držal sekiro, stiskal jo je s potnimi prsti desnice, ki bi morala zdaj držati veliko svetlo žlico v hladni, spokojni kuhinji, medtem ko so se prsti leveice krčili in raztezali; krčili in spet krčili, kakor grabeč za nečim, kar jim je že zdravnej ušlo.

Že kakšnih deset minut je tako stal. Medtem se je že jasno domislil poti do kmetije. Ampak zdaj še nisem lačen, je neslišno premikal osušene ustnice, in njemu samemu se je zdelo, da je to zakričal proti drevesu. Najprej te moram, moram te premagati, in potem bom v miru nekaj pojedel, je nadaljeval z istim, neslišnim šepetanjem.

»Fant se me bo spomnil in mi prinesel, boš videl. Spomnil se bo. In ona. Ampak zdaj samo še čakajo, da premagam tebe. Tedaj bosta verjela, da še nisem tako star. Videla bo, da še nisem zanič. In poba bo enkrat resnično ponosen name!« Redko je toliko govoril, zdaj pa se mu je zdelo, da je povedal nekaj res pomembnega, kajti

slišal je, kako mu mlada drevesa za hrbtom s šumečim odobravanjem kimajo.

S počasnim, smešno previdnim korakom je stopil naprej. Upijanjen od plina, ki se mu je ponoči zalezal pod kožo in med kosti pa vse do možgan, in od lakote, ki jo je spet za nekaj časa premagal, je stopil naprej.

Udaril je. In še enkrat. Zdaj bi moral pasti! je krčevito pomislil. Ni se mogel zavedati, da je udaril samo z velikim, skoraj nečloveškim zanosom — toda z malo moči. Vzravnaval se je, ne da bi pogledal, kako globoko je sploh zasekal. Za trenutek je izgubil tudi vsak občutek za čas, kajti naenkrat se mu je zazdelo, da se že neznanško dolgo bije s starim korenjakom, in ko se mu je stemnilo pred očmi, je začuden prisluhnil svojemu zamolklemu glasu od nekdaj daleč: »Saj se že večeri?« S potno, drgetajočo dlanjo si je šel preko oči. Tedaj pa je videl nasprotje: jutro in meglo, ki se je leno dvigala proti vrhu planine. Potem je tudi ta privid izginil. Pogledal je suhlico, ki je še zmeraj stala s posmehljivo razprtimi rokami. In spomnil se je: Morala bi že pasti — potem bom lahko jedel. In nekje za seboj je spet zaslišal odobravočje šumenje. Potem bom jedel, je še enkrat pomislil, in odleglo mi bo. Potem. Zbral je zadnje moči in se sklonil, opazno zibajoč se v kolenih, z enim samim občutkom: da postaja močan. Morda močnejši, kot je bil kdajkoli v mladosti, ko je drvaril z očetom. Zamahnil je.

Sploh ni gledal, kam bo udaril. Morda se mu je zdelo, da nikakor ne bo mogel zgrešiti. Alj pa se je nekje daleč v sebi bal, bal gledati, kako bo drevo padlo. Z zaprtimi očmi je še za hip ali dva stal, razkoračen, in samo poslušal. Slišal je, kako se nekaj lomi in zajela ga je čudna toplota, podobna vročici, ko je dahnil: »Torej sem te...«

Potem se je tudi sam zgrudil. Kri, ki je pri tem močnejše brizgnila iz rane pod kolenom, je zaznamovala podrto drevo; kakor zaznamujejo drevesa vsi pravi drvarji.

Kmetje, ki so se to nedeljo zaradi prazničnega razpoloženja v mestu vračali domov kasneje kot po navadi od maše, so slišali slabotno ječanje nad cesto. Spogledali so se. Bili so isti ljudje, ki so zjutraj srečali moža z vozičkom. In kakor bi jih obšla slutnja, se niso začudili, a tudi premakniti se ni mogel nihče nekaj dolgih minut. Še enkrat so se spogledali. Potem je ena od žensk zavreščala: »Poglejte že vendar! To je človek. Poglejte!«

Moža so prenesli v kuhinjo tiste kmetije, kamor je nameraval stopiti k malici in na mošt; za katerega pripravljeni drobiž mu je zdaj nezavestnemu kapljal iz žepov in pomešan s krvjo puščal drobne sledi.

Mrki so stali okrog njega. »Saj ni tako hudo, ne, ni nevarno,« so bile skoraj edine besede, ki jih je bilo moč razen ženskega šepetanja slišati v pol ure, kolikor je trajalo, da so moža za silo obvezali, in da so se potem odločili.

Voz s konjem je bil nato hitro nared.

Premetavanje in ropot, stokrat pomnožen ropot koles v šumeči glavi sta moža prvič po dobrih dveh urah spravila k zavesti. Vendar sprva samo toliko, da je mogel občutiti bolečine v nogi in v glavi zaradi izgube krvi, ne da bi vedel ali se je

Janko Dolenc, Obrazi, les

skušal domisliti, kje je in kaj se dogaja z njim.

Opazil je le, da se vozi. In enkrat se mu je posrečilo toliko dvigniti glavo, da je videl temni obris nečesa živega pred seboj. Morda je videl kriljenje vozniških rok in se spomnil drevesa. Dokler ni iz velike daljave slišal, nekaj, kar še dolgo potem ni mogel razumeti — a tudi ne pozabiti: »Če ga že ni kaznoval Bog... se je zaradi nečesa kaznoval sam.«

Potem je mož spet za nekaj časa izgubil zavest. In morda je v popolni temi vendarle nekaj sanjal: sebe in suho drevo, ki ga je končno tudi tokrat premagal.

Marsikdo si domišlja, da je don Juan, pa je le favn.

Ebner — Eschenbach

Kje bi bila moč žensk, če ne bi bilo moške nečimrnosti?

Ebner — Eschenbach

Moški prenesajo vse, dokler so zaljubljeni.

Lady Montague

Ponos ni slep za lastne napake, domišljavost pa.

Lichtenberg

So ljudje brez duha in ljudje brez duše. Ljudi brez telesa ni.

R. Hagelstange

Šport je najpomembnejša postranska stvar na svetu.

R. Hagelstange

Biblioteke so kot apoteke — mnogo strupa in malo zdravil.

(Premantval)

Kako so v Guštanju ven – klicali

V ravenski oziroma tolstovrški občini je bila že v stari Avstriji, nato med prvo in drugo svetovno vojno ter še takoj po končani drugi vojni navada, da so važne občinske odločbe javno ob nedeljah po prvi maši razglašali — »ven-klicali« — pred farno cerkvijo. Zadnji med razglašalci pa je po potrebi hodil po Guštanju in sporočal občanom želje občine. Pred prvo svetovno vojno so bili ti razglaševalci tudi nočni čuvaji, oboroženi z helebarde in svetilko, oblečeni v uniformo občinskega policajca, katerega posle so tudi vršili. To nočno obveščanje je potekalo vsako uro, ko je v cerkvenem zvoniku odbila ura 22, 23, 24, 1, največ dve, nakar se je čuvaj zavlekel ter zaspal. Za vr: ta opravila je dobil skromno občinsko plačo. Obveščanje, ki ga je tak nočni čuvaj kričal v gluho, temno noč, pa se je glasilo (v prevodu) približno takole:

»Gospodje in gospe, pustite si povedati, da je cerkvena ura ravnokar polnoč odbila.«

Včasih pa se je zmotil, ker je bil zaspal, pa je kar kakšen drugi čas napovedal. Guštanski fantje, ki so bili nagajivi in so vedeli, kam se je »zavlekel dremat« (na lopi pri Mraku, kjer je sedaj milica, je bila klop), so ga šli dražiti v njegov »brlog«, on pa se je jezil in bil razburjen, pa je tržanom napačen čas napovedal.

Po končani vojni nočnih čuvajev in napovedovalcev časa ni bilo več. Ostali so pa še občinski obveščevalci in tri od njih bi vam rad predstavil.

Prvi po končani prvi vojni je bil Lovro Krivograd, po njegovi smrti je te posle prevzel Jakob Šaver. Oba sta ob nedeljah po prvi maši, kjer je bilo dosti kmetov, razglašala pred cerkvijo. Zadnji razglaševalec, ki pa je že večkrat med tednom obveščal krajane, je bil Anton Sajevec.

Lovro Krivograd je bil rojen 5. avgusta 1873 v Puškaričevem mlinu na Selovcu kot nezakonski sin Neže Krivograd. Osnovno šolo je obiskoval v stari šoli pri farni cerkvi v Guštanju. Bil je brihtne glave in se je lahko učil. Učitelj je želel, da bi se še naprej šolal, kar je bila tudi njegova velika želja. Žal pa finančne razmere tega niso dopuščale. Postal je krojaški vajenec pri krojaškem mojstru Močivniku Gregorju na Fari (Prevalje). Po triletni učni dobi je 24. decembra 1893 postal krojaški pomočnik. Kot pomočnik je delal pri raznih mojstrih v Mežiški dolini nekaj let, nakar se je leta 1902 osamosvojil. Prvo krojaško delavnico je imel v Jurakovi bajti, nato v sedanji Šaterjevi hiši. Končno je kupil hišo v Stari ulici 12, kjer njegovi svojci še danes prebivajo. Ko je še hodil v šolo, je bila tu mrliška veža in skedenj, saj je bilo včasih pokopališče okoli cerkve.

Prvič se je poročil z Jerco Kasestnik, ki pa je po 18 letih zakona umrla. V tem zakonu ni bilo otrok, pač pa jih je bilo sedem v drugem, ko se je poročil z Uršulo Kumer.

Lovro je bil zelo delaven in razgledan človek, saj je poleg svojega poklica bil še mrliški oglednik, zastopnik vzajemne zavarovalnice in Karitasa. Pravili so mu tudi,

da je bil hišni advokat, saj je marsikomu napisal prošnjo za sprejem na delo, za delitev podpore, za skrajšanje vojaškega roka, za znižanje davkov in podobno. Bil pa je tudi občinski razglaševalec, saj je vsako nedeljo po prvi maši pred svojimi vrati vestno razglašal vse, kar so na občini želeli povedati občanom. Vedno se je zbrala velika gruča ljudi in poslušala, kaj jim bo Krivograd prečital. Tudi pri pustnih pogrebih je mnogokrat rade volje sodeloval.

Pripovedujejo tudi, da je nekoč kot vojak stal na dravograjskem mostu na straži. Pa mu je ravno tedaj prinesla njegova prva žena večerjo. Toda on jo je rezko ustavil ter vprašal: »Kdo je?« Ona pa je odgovorila: »Tvoja žena sem, prinesla sem

Jakob Šaver

ti večerjo.« On pa je odgovoril: »Sem na straži, služba je služba, večerja pa me nič ne briga. Na levo okrog in idi!«

V 73. letu starosti ga je na brivskem stolu pri brivcu Tassotu dne 23. marca 1946 zadela kap.

Pri razglaševalskih dolžnostih ga je nasledil **Jakob Šaver**, ki se je rodil 25. julija 1880 na Breznici, Prevalje, kot nezakonski sin Elizabete Šaver, dninarice. Imel je težko mladost, saj je bil brez matere, ki mu je umrla, ko je bil star tri leta. Očeta sploh ni poznal. Že kot otrok je bil za pastirja pri raznih kmetih. Osnovno šolo je obiskoval na Prevaljah, kjer je imel dober uspeh. Ko je dokončal šolo, je bil zaposlen pri raznih kmetih za hlapca. Nazadnje je bil vodilni hlapec pri Lubasu. Odslužil je tudi vojaški rok. Leta 1907 se je zaposlil pri železnici kot progovni delavec, vendar je na tem mestu ostal le dva meseca, nakar so ga premestili na čuvajnico med Ravnami in Prevaljami kot čuvaja. Tu je ostal do izbruha prve svetovne vojne, ko je moral oditi na rusko fronto. Ker pa so pri železnici potrebovali železničarje, so ga po enem letu oprostili vojaške službe ter ga zopet zaposlili kot dobrega čuvaja v čuvajnici tik za Celovcem v smeri proti Beljaku, od tu pa čez čas v Gornji Dravograd, kjer je njegova

Lovro Krivograd

prva žena opravljala čuvajniško službo, sam pa je bil premeščen kot sprevodnik v Maribor.

Videl je dosti sveta, saj je bil sprevodnik na brzovlakih, ki so vozili na relaciji Praga—Dunaj—Trst. Kot sprevodnik je bil tudi na dvornem vlaku, ki je bil namenjen v Trst. V vlaku pa je bil avstrijski cesar Franc Jožef. To je bilo mlademu Jakobu veliko priznanje za njegovo vestno službo. Le to mu ni preveč prijalo, da je bil stalno na potovanju in nikoli pri družini, zato je zaprosil, da bi ga zopet premestili na čuvajnico, kjer je opravljala službo že njegova žena.

Ob plebiscitu pa se je odločil, da se vrne v Jugoslavijo. Njegovo novo delovno mesto je bila čuvajnica v Pesnici pri Mariboru. Leta 1922 pa je bil premeščen na čuvajnico v Dobrihah pri Blatniku, kjer je ostal do upokojitve leta 1929. V prvem zakonu ni bilo otrok. Ker je imel veliko ljubezen do otrok, je posvojil oziroma vzgojil kar šest otrok.

Žena mu je umrla leta 1925, nakar se je leta 1926 ponovno poročil. Iz tega zakona je imel enega otroka. Po upokojitvi se je preselil v Guštanj, v stavbo tolstovrške občine. Pri tej občini se je tudi honorarno zaposlil kot kurir do leta 1948. Službo pri občini je kot bivši železničar opravljal zelo vestno in natančno. Njegova posebnost pa je bila ta, da je bil mrliški oglednik, ob nedeljah pa je po prvi maši razglašal pri farni cerkvi občinske sklepe in odloke, posebno kar se je tikalo kmetijstva, živinoreje in podobno. Njegov rezki in razločni glas so kmetje radi poslušali, saj so ob tej priložnosti izvedeli marsikaj novega in zanimivega. Bil je tudi dober pevec — prvi tenor pri zborovskem petju. Rad je nastopal tudi pri domačih igrah. Imel je veliko veselje, da je ob slavnostnih dneh potrkaval na zvonove. Umrl je dne 6. marca 1966 v 86. letu starosti.

Anton Sajevec je bil rojen 22. aprila 1880 v Obrekovem pri Velikovcu kot sin Jožefa in Pavle Sajevec. O njegovi mladosti ne vemo ničesar, le to, da je bil njegov praded od leta 1810 do 1812 lastnik podgorskega dvorca — današnje Lubasovo, pozneje pa lastnik sedanje Lečnikove hiše na trgu.

O njem se ve le toliko, da je bil kot rudar v Franciji, bil član francoske KP, in da je bil kuhar pri vojaki v času prve svetovne vojne.

Na Ravne se je vrnil pred drugo svetovno vojno kot upokojenec. Govoril je francosko in nemško ter s tujim prizvokom slovensko.

Živel je skromno. Z osebno higieno je bil precej sprt. Stanoval je v Perucijevi hiši ob Meži. Dobro se ga spominjam, ko je takoj po končani vojni razglašal po ravnenskih ulicah razne občinske odloke in odredbe, in to po večkrat na teden. Moral si prav poslušati, da si ga razumel zaradi napačnega naglašanja. Ni pa nikoli ob zaključku razglasa pozabil povedati »smrt fašizmu — svoboda narodu!« nato pa je stisnil pest vzdignjene roke ter zakričal: »Živela komunistična partija!«

Pri tem svojem razglašanju se ni dal motiti. Če pa so mu otroci le preveč nagajali, je kar med čitanjem zakričal: »Tih bodi!« Bil je pošten in skromen možakar, katerega se starejši Ravenčani radi spominjajo. Tako kot je živel skromno, je tudi skromno odšel. Umril je v slovenjegraški bolnici zaradi neozdravljive bolezni in izžerpanosti dne 23. julija 1956. Pokopan je na novem pokopališču v Slovenj Gradcu.

Ervin Wlodyga

Aleksander Gracijansky

Dragi Saša!

Potem ko si na jesen življenja doživela svojo renesanso, je tudi za Tebe nastopil čas, da si nas za vedno zapustil. Do visoke starosti si bil svež, čil in krepak, narava pa je vendar zahtevala svoje.

Dolgo, težko, razburljivo, zanimivo in plodno je bilo Tvoje življenje. Vzgojen v

špartanskem oficirskem duhu si potrpežljivo premagoval vse telesne ter umske napore in nobena samoodpoved ni mogla zlomiti Tvojega trdoživega značaja.

Življenje Te je nosilo od borbe do borbe, usoda Te je pripeljala na daljni vzhod in končno je Jugoslavija postala Tvoja druga domovina. Zatem ko Te je pot leta 1924 zanesla na Koroško, si 35 let zve-

sto služil jeklarni na Ravnah. Med valjavci in kovači si prispeval svoj delež, da je železarna iz majhne, nepomembne, postala velika tovarna plemenitega jekla.

Slovanska duša nas je pri tem vedno povezovala, tudi takrat, ko idejno nismo bili enotni. Svoje tehnično znanje in iznajdljivost si koristno razdajal tovarni in ga nesebično prenašal na tiste, ki sedaj po Tvojih sledovih nadaljujemo ustvarjalno pot v prihodnost.

Dragi Saša!

Čas in delo sta Te ugradila v Mežiško dolino, postal si ravenski krajan in postal boš tudi last koroške zemlje. Kot Tvoj bivši sodelavec se Ti ob zadnjem slovesu v imenu prijateljev zahvaljujem za vse, kar si za nas storil. Tvoji soprogi, sinu ter sorodnikom doma in v širnem svetu pa izrekam sožalje.

3. januarja 1973

Gregor Klančnik

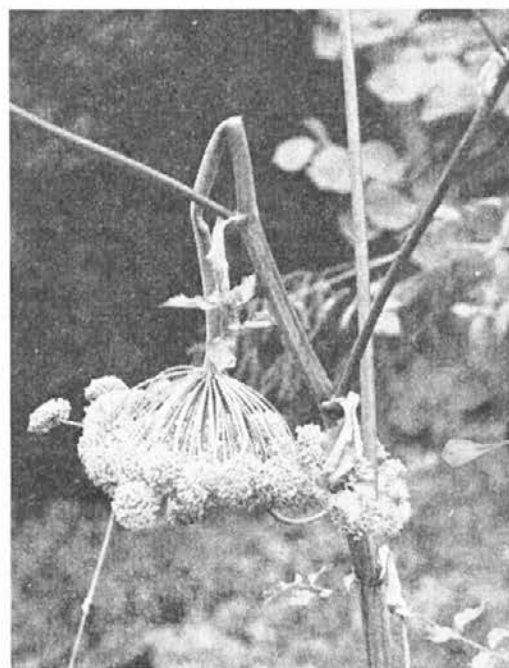
Grosova Katra

Slovo je v človeškem življenju zmeraj bridko in žalostno. Slovo, kadar se poslednjič v življenju za vedno poslavljamo od koga, ki smo ga imeli radi in smo ga ljubili, pa je najtežje! Slovo jemljemo in se poslavljamo tudi danes, tudi sedaj, ko nemo stojimo in strmimo v odprti grob, kamor smo jo pravkar položili k večnemu počitku. Da, dragi pogrebeci! Zares, tudi sedaj se poslavljamo in še zadnjič in poslednjič v življenju se razhajamo za vedno z našo dobro, drago mamó in znanko Grosovo Katro!

Življenjska pot pokojne »Grosove Katre«, kakor smo jo Hotuljci vedno imenovali, je bila vse od rojstva pa skoraj do 60 let njenega življenja močno podobna liku samorastniške matere iz Prežihovih spisov.

Rodila se je pred skoraj 75 leti (25. novembra 1897. leta) pri Belih vodah za Uršljo goro. Še mlada se je prvič poročila ter živila z možem življenje rudarjev na Lešah. Leški rudnik je propadel — sledila je pot v holandske rudnike, tujina, garanje, smrt moža. Nato leta 1935 vrnitev v Jugoslavijo, v Zagreb. Iz Zagreba v Gradišče pri Slovenj Gradcu, in končno leta 1936 je prišla služiti v Kotlje na Brezje. Vmes pa so bili seveda otroci, poroka z drugim možem in zopet otroci, skupaj 11 otrok. Potem pa je sledil najhujši udarec usode. Leta 1938 jo je zapustil samo z nepreskrbljenimi otroci drugi mož ter odšel v Nemčijo, kjer se je kmalu smrtno ponesrečil v rudniku.

Pokojna Grosova Katra pa je ostala pri nas v Kotljah. Preselila se je v takratno Florjanovo bajto pri grofovi žagi. Tu je odslej živila in sama skrbela za otroke. Pogosto se ji je godilo prav tako kakor Hudabivški Meti iz Vorančevih Samorastnikov. Hodila je na delo po vseh kmetijah naokrog, zmeraj s kopico otrok pri sebi. Delala je, okopavala, plela, grabila, žela, kidala gnoj, otroci pa so se valjali in odraščali po njivah in ozarah. Minevala so leta, in ko so že malo odrasli, je prišla še vojna. Dva otroka ji je vzela! Hčerko Francko partizanko na Svinški planini, in

Zlomljeni cvet

sina Tevžija. Sama pa je doživela preganstvo in taborišče.

Šele po vojni se je življenje rajne spremenilo na boljše. Otroci so odrasli in se zaposlili, poskrbeli pa so tudi za mater. Od leta 1964 je živila pri hčerki Gretki na Ravnah. Lepo sta skrbela z možem zanjo, prav tako pa tudi vsi drugi otroci. Svojih otrok in njih skrbi zanjo pokojna Katra nikoli ni mogla prehvaliti. Vsa zadnja leta svojega življenja je bila ponosna nanje in srečna zaradi njihove ljubezni.

Dragi sorodniki, znanci in prijatelji pokojne!

Hotuljci smo Grosovo Katro zelo radi imeli! Bila je pridna delavka, »tabhrca«! Ni je hiše ali kmetije v Kotljah in okolici, kjer ona ne bi delala in pomagala. Brez nje skoraj nikjer ni bilo mogoče opleti korenja, skopati pese, požeti žita in posušiti sena. Spominjam se, kolikokrat je prišla pomagat k Lužniku. Komaj sem se včasih zjutraj zbudil ali prišel opoldne iz šole, že sta me oče ali mati napodila: »Alo, hitro leti po Grosovo Katro, da pride, če le količkaj more, krompir kopat!« To ali pa kaj drugega, kar je pač bilo nujnega za storiti. In tako je bilo tudi drugod, pri drugih hišah. Pokojna Katra je imela v življenju lepe lastnosti, da je bila vedno šegava in dobre volje pri delu. Delati z njo je bilo lušno in zato so jo vsi radi imeli.

Tudi zadnja leta, ko je že živila na Ravnah, pokojna Katra Kotelj ni pozabila. Kadar je le utegnila, je prišla v Kotlje k hčerki Štefki ali sinu Lojziju. Tu v Kotljah si je vedno želela živeti. Danes smo ji to željo izpolnili. Ostala bo za zmeraj med nami.

Draga Grosova mama! Hvala vam za vse, kar ste v Kotljah v življenju storili, hvala vam za delo, za trud za vašo dobro voljo in vaš življenjski optimizem, ki ste nam ga dali! Hvala vam tudi v imenu vaših otrok za vso skrb in trpljenje, ki ste ga imeli z njimi, dokler niso odrasli! Počivajte v miru! Vaš spomin bo živel med nami naprej! Otrokom, sorodnikom in vsem, ki ste jo spremenili na njeni zadnji poti, izrekam zahvalo in globoko sožalje!

Rok Gorenšek

Jože Havle

PO FRANCIJI IN PIRENEJIH

Tečejo nam tiste zadnje, nervozne ure, ki so tako značilne za vsako daljšo turo. Tudi nas se ta nervoza ni izognila, najboljši dokaz pa smo mi sami, saj drug drugega hočemo ukazovati. Kljub vsej nervozni pa je pakiranje popolnoma uspelo, čeprav smo na začetku vsi dvomili, da bomo toliko prtljage spravili v našo »Veliko katrco«. V prtljažnik so romale škatla za škatlo. Malo smo jih stisnili, tako da so bile bolj podobne vrečam kot škatlam. Rezultat tega stiskanja pa bomo videli na poti. Potem so prišle na vrsto še spalne vreče in šotor. Te smo spravili na streho avtomobila, pokrili pa z vojaškim šotorskim krilom in zvezali s »prusiki«. Avto je bil pripravljen za odhod, sedaj pa je bilo treba še naše razrahljane živce spraviti v red. Da pa ne bi preveč tuhtali, kako naj to storimo, smo odšli kar v posteljo. Upam, da bo to zdravilo učinkovito.

Noč je kaj hitro minila, saj nam je spanja ostalo bore malo. Na pot smo krenili zjutraj ob 2,45. uri. Avto je požiral kilometre kot za stavo. Niti zavedli se nismo prav, pa smo že prešli Celovec in Beljak. Italijanska carina nam prav tako kot avstrijska ni delala težav, in Trbiž smo zelo hitro pustili za sabo. Nato pa po ozki, toda zelo lepi dolini, na dnu katere teče bistra, zeleno modra reka Felle, vse do Vidma. Doslej smo vozili po lepih, toda ozkih cestah, tukaj pa pridemo do »avtoceste«. Kupimo karto, nato pa poženemo našo »šestico« po široki in zelo gladki črni stezi do Benetk. Na hitro smo si ogledali trg Sv. Marka in Most vzdihljajev, za drugo pa ni bilo več časa, saj smo ga pred tem napravili pri ogledovanju vseh vrst kiča, ki pa je razstavljen tako, da je prava paša za oči.

Avto nas je še vedno čakal v 8. nadstropju velike garaže. Bil pa je tako vroč, da bi se v njem lahko kuhali. Hitro smo ga prevetrali, ženske pa so se preoblekle, saj je pot kar lil z njih, ker zjutraj niso hotele poslušati mojega nasveta in so, samo da bi meni kljubovale, odšle na ogled mesta v dolgih hlačah. Niso se mi smilile in sem jih na ta račun ves čas dražil. Sonce je neusmiljeno pripekalo, pa smo kljub temu morali naprej, saj smo doslej prešli le malo kilometrov.

Razpoloženje je bilo odlično, saj so razni dovtipi in zbadanja kar deževala. Tinč kot šofer pa jih je največkrat dobil po grbi. Od Benetk do Vicenze je avtocesta, zato smo vozili, kolikor je zmogel težko naloženi avto. Ker smo imeli na strehi šotor in spalne vreče, je bil upor zraka kar občuten, in tako nam je bila poprečna hitrost okrog 85–90 km/h. Merano, Brescia, Piacenzo, Aleksandrijo in Torino smo prešli kot za stavo. Tod pa smo se obrnili na jug in proti večeru smo bili že na obali Ligurskega morja. Svetovno znano letovišče Savana nam ni bilo naklonjeno, saj je bilo tako natrpano z avtomobili, da niti pljuniti ne bi mogel na parkirišča, kot je preklinjal Tine. Tako nismo imeli izbire in smo vozili naprej. Kolone avtomobilov po obalni cesti so bile dolge tudi po več kilometrov. Krista je rekla, da so italijan-

ski šoferji pravi »kamikaze«, saj vozijo divje in prehitujejo povsod, na ovinkih, na neprekinjenih črtah, skratka tam, kjer po zakonu ne bi smeli in so strah in trepet za turiste, nevajene takšnega ignoriranja predpisov. Vsa obalna cesta je bila tako nabita, pa tudi avtociampi so bili polni, zato smo pač vozili pozno v noč, in šele opolnoči smo med San Remom in Monacom tik ob cesti razprostrli spalne vreče in poizkusili zaspali. Žal nam je to uspelo le na trenutke, saj so mimo vozeči stroji celo noč zganjali peklenski hrup, gume pa so cvilile na ostrem ovinku tik pod nami. Šele pred svitom se je promet malo umiril in smo lahko zaspali.

Vstali pa smo že ob prvem svitu. Noč je bila zelo topla, pa smo kljub temu bili vsi trdi od ležanja. Nameravali smo si ogledati Monaco, pa smo si premislili. Kljub zgodnji uri je bil promet strašen, parkirna mesta pa vsa polna. Raje smo se odpeljali Franciji naproti.

Tudi tokrat smo imeli na meji srečo. Pritisnili so žig v naše potne liste in že smo bili v Franciji. Pred nami je slovito mesto Cannes, mesto za globoke žepe.

Tudi Cannes ni bil dolgo naš gostitelj, saj smo si zelo želeli kopanja in morja, plaže okrog Cannesa pa so bile nabito polne, avtomobila pa ni bilo kje pustiti.

Saint Maksimin in Saint Tropez — ne kje na sredini med tema letoviščema se nam je nasmehnila sreča. Plaža je bila zelo lepa, morje pa mirno. Izkoristili smo možnost in se pognali v vodo. Skrajja je bila voda mrzla, pa smo se je kar privadili. Počasi pa se je jel vzdigovati veter in z njim tudi valovi. Krista ni hotela več v vodo, ker se je bala valov. Ostali pa smo se jih prav po otročje veselili in cele tri ure je bil v vodi pravi direndaj. Voda pa je tudi nas utrudila in užejala, saj je bila slana, zato smo šli k nablížji stojnici, ter se odžejali. Dve pivu in tri oranžade nam je zadostovalo. Ko pa smo hoteli plačati, smo naleteli na težave, saj frankov nismo imeli, druge valute pa niso hoteli vzeti. Nazadnje pa smo ponudili še lire. Žal pa smo jih imeli le sto. Te pa je prodajalka rada vzela, mi pa smo bili prepričani, da je premalo. Tako je vzela teh 100 lir in nekam odšla z njimi. Kmalu pa se je vrnila in položila na mizo dva franka, ali, točno toliko, kolikor nam je manjkalo, da bi lahko plačali zapitek. Poizkušali smo ji razložiti, da nimamo frankov, toda vse zaman. Na pomoč je poklicala neko drugo Francozinko, ki pa je znala angleško. Čeprav angleščine nihče ni znal dobro, pa smo se vseeno razumeli. Povedala nam je, da samo tistih 100 lir zadostuje, da je celo preveč in da nam zato vrača dva franka. Bili smo tako presenečeni, da nam je zmanjkalo besed. Nismo se hoteli spuščati v protidokazovanje, ker bi s tem situacijo še bolj zamotali, smo se s tem seveda strinjali. Račun pa je bil takšen, da smo za 2 pivu in 3 limonade plačali 100 lir, od tega smo dobili nazaj 2 franka, morali pa bi plačati 7 frankov in pol. 100 lir je približno 2,5 din, 1 frank pa 3,25 din. Tako smo se s smehom na ustih odpeljali naprej.

Marseille in nato še Salon smo prevozili s polnim plinom, saj se nam je mudilo. Deset kilometrov pred Arlesom pa smo še za dne postavili šotor na zelo lepem kraju. Vsaj takrat smo bili prepričani, da je odlično. Kmalu pa so se pokazale slabe strani. Ob mraku so navalili na nas komarji, tako da niti večerjati nismo mogli v miru. Tudi zrak je bil soparen, ker se je pripravljalo k nevihti, toda na srečo je šla mimo nas, le nekaj kapljic je padlo po našem šotoru. V šotoru samem pa je bilo nevzdržno. Pri popolnem mirovanju je znoj kar lil z nas, čeprav smo ležali skoraj goli. In tukaj sem videl nekaj, česar nikoli ne bi verjel. Krista je v tej vročini ležala oblečena v trenerko in še pokrita s spalno vrečo, pa še spala je. Ostali pa smo se premetavali, spanca pa ni in ni bilo. Nazadnje je tudi ta prišel in nas rešil muk do naslednjega dne.

Kljub vročini prejšnjega večera smo vstali spočiti, čili, in dobro razpoloženi. Tudi tokrat je bil tarča za zbadanje z besedami Tinč, saj so ga prejšnji večer komarji najbolj napikali.

Kmalu smo prečkali reko Rhone, ki pa ni bila tako velika, kot smo pričakovali. Tudi Vauvert in Lunel sta bila hitro za nami. V Montpellieru pa smo se morali ustaviti. Krista in Lenka sta na vsak način hoteli kupiti cokle, pa tudi jaz sem moral priti do filmov. Zgodilo pa se je tako, da sem jaz dobil, kar sem iskal, dekleti pa ne. Najbrž zato, ker sta preveč izbirčni. Nič jima ni ustrezalo. Eni so bile predrage, drugi niso ugajale. Kar prav jima je, da jih nista dobili, naj kar pohajkujeta bosu. Drugič vsaj ne bosta tako izbirčni.

Tinč vozi odlično. Res je pohvale vreden, saj vozi hitro, toda zelo sigurno. Krista ga sicer tu in tam krega, češ da preveč divja, ampak jo kmalu utišamo z besedami: »karabineri« ali »gendarmerie«. Tako smo ji rekli vedno, kadar je bila sitna, pa je bilo smeha na pretek.

Mesta so si hitro sledila: Beziers, Narbonne, Carcassonne. Tukaj si nismo bili edini. Jaz in Tinč sva bila za krajšo pot do Pamiersa in nato do St. Gaudensa, ženske pa so hotele na sever do Toulousa in šele nato na jug. Kot vedno, sva tudi tokrat zmagala midva, ker sva pač imela bolj tehtne argumente. Sedaj nas je od našega cilja ločilo le še nekaj kilometrov. Bilo pa je že precej pozno, pa tudi pooblačilo se je, zato smo vozili kar dalje. Le v mestu La Barthe smo se ustavili, saj smo morali še kupiti nekaj drobnih, toda nujno potrebnih stvari. Lenka in Marjana sta najprej odšli po »2 m« kruha, nato pa še po paradižnik in sveče, ki smo jih prej pozabili kupiti.

Koliko smeha in dovtipov je bilo na račun francoskega kruha, ki je zelo tanek, toda dolg. Ima pa to prednost pred našim, da ima veliko skorje. Nam je bilo zelo všeč, saj jo imamo vsi radi. Od La Bartheja pa smo se vozili naravnost na jug skozi Sarrancolin, Areau, v Fabianu pa smo zopet zavili na zahod po strmi planinski cesti, ki pa je zelo lepo speljana in asfaltirana vse do jezera Lac de Cap de Long, ki leži na višini 2162 m. Megla je zelo pritiskala in mrak se je že delal, zato smo morali pohiteti s postavljanjem šotora in kuhanjem večerje. Ta je bila bolj skromna: paradižnikova solata, kruh, nato še kava-

Paralele

in izrekla nekaj pikrih na račun naših vasi in mest. Vsi smo ji pritrdili, saj je bila razlika očitna.

Bagneres. Še nekaj kilometrov in bomo v Lurdu, cilju mnogih romarjev. Še preden smo prišli v mesto, smo vedeli, da bomo težko našli prostor, kamor bi postavili »šestico«. Tako je tudi bilo. Po cestah reke avtomobilov, parkirišča pa zasedena. Kam pa naj postavimo? Vozili smo in vozili, in pripeljali pred cerkev. Tukaj smo imeli srečo. Vrnili smo se med dva avtomobila in si oddahnili. Mimo pa se je vlekla dolga kolona avtomobilov, skoraj vsak šofer pa je iskal prostor za svojega železnega konjička. Še enkrat smo si oddahnili, saj smo vedeli, da smo imeli res srečo. Lurd je Lurd. Želja vsakega kristjana — vsaj enkrat priti v Lurd, posebno pa invalidov in vseh drugih bolnikov, ki so že izgubili vero v moderno medicino in jim je ostalo le upanje v čudežno ozdravitev.

Najprej smo se odpravili proti jami, kjer se je po pripovedovanju Marija prikazala pastirici Bernardetti. Mimo nas so vozile kolone invalidov v svojih vozičkih, ki so jih potiskali ali svojci ali pa najete moči. Tik pred votlino se je sprehajal možakar v uniformi in opozarjal na tišino. Ljudi je bilo zelo veliko, zato smo morali zelo paziti, da se ne porazgubimo. Kljub pažnji pa se je to le zgodilo. Naenkrat smo pogrešali Kristo. Gledamo in jo iščemo, toda v tej množici jo je bilo zelo težko najti. Domenili smo se, da gremo k vходу v to svetišče. Na srečo nas je že čakala tam. Ogledali smo si še druge znamenitosti tega kraja: podzemeljsko katedralo in pa stolno cerkev, potem pa se je pričel lov na spominke. Francozi so ta kraj odlično izkoristili v turistične namene, saj so vse ulice polne trgovinic s spominki in drugo kramo, dobro in slabo. Nekateri so prav lepi, toda tudi dragi, prevladuje pa kič. Kmalu smo se tudi tega potepa naveličali. Poiskali smo avto, in se po daljšem oddihu spet zapeljali proti vzhodu. Tudi dovolj pozno je že bilo, naši želodci pa

prazni, zato smo iskali prostor, kjer bomo lahko v miru kuhali. Našli smo ga šele po dobri uri vožnje tik pred Pamiersom. Nikomur se ni ljubilo kuhati, zato sem se lotil kar sam. Pasulj in paradižnikova solata sta nam pošteno teknila. Nato pa smo spet vozili. Domenili smo se, da moramo priti do morja, zato smo se ustavili šele pozno zvečer ob zalivu de Sigeara v bližini mesta Narbonne.

Naslednji dan smo naredili veliko kilometrov. Kljub temu pa smo se ustavili že ob štirih popoldne. Šotor smo postavili blizu obale. Dekleta so kuhala, s Tinčem pa sva izkoristila čas in se pognala v valove Sredozemskega morja. Kopel nama je zelo prijala, saj je sonce še vedno pripekalo. Plaža je bila zelo lepa, čeprav divja, zato smo tukaj ostali dva dni. Namakali mo se v vodi in se nastavljali soncu. Skratka, pasli smo lenobo, ki pa se je nihče ni branil.

Žal smo morali naprej, čeprav bi nam še dobro delo lenarjenje. Danes moramo priti blizu italijansko-francoske meje, zato smo se vozili in vozili, končno pa le prišli blizu Nice. Tokrat smo šli v avtokamp, saj divjih plaž ni bilo več, pa tudi prostora za šotor in avto nismo našli. Preiskali smo 5 avtokampov, pa so vsi bili polni do zadnjega kotička. Nastal je problem, kje bomo spali. Pozno zvečer smo se odločili, da gremo še v enega, če pa tam ne bo prostora, bomo spali kar pod vedrim nebom. Imeli smo smolo in naleteli na kamp nekega podjetja, kjer ne bi smeli postavljati svojega šotora. Ta kamp je bil le za delavce, ki so zaposleni v tem podjetju. V čudni mešanici nemščine, francoščine in angleščine nam je le uspelo pregovoriti direktorja, da nam je odstopil šotor za eno noč in to za enako ceno, kot jo imajo za delavce iz tistega podjetja. Večerja je bila tokrat mrzla, saj nikomur ni bilo do kuhe.

Zjutraj smo se poslovili od prijaznega direktorja in jo mahnili v St. Ajgulf. Avto smo postavili na parkirni prostor, mi pa odšli na kopanje. Plaža je bila čudovita, voda topla. Le Kristi ni bilo toliko do vode, ker so bili valovi precej visoki. Tako smo plavalci, se prepuščali valovom, da so nas nosili celo dopoldne. Opoldne pa smo na hitro skuhalo kosilo, nakar smo se spet kopali. Popoldne pa je pričel pihati malo močnejši veter, ki je nosil po zraku droben pesek s plaže, zato smo se vrnili k avtu prej, kot smo nameravali. Bil sem pred vsemi kakšnih 20 m, ko sem prišel do avta. Od presenečenja sem kar zazijal. Spet sem pogledal na streho in nato na številko, toda ni bilo dvoma, avto je bil naš. Na tleh in v notranjosti pa so bili drobci šipe, ki bi morala biti na zadnjih vratih. Kot blisk me je prešinila misel, da smo žrtev kakšnega tatu. Hitro sem odprl vrata in pričel brskati. Fotoaparati so tu, iščem daljnogled, pa ga ni. Ko pa sem pogledal po ostalih, sem videl, kako so bili šokirani. Vse smo dobro preiskali in ugotovili, da nam manjka daljnogled in dve toaletni torbici, v katerih so bili tudi spominki in razglednice s cele poti, koder smo doslej potovali. Poklicali smo policijo. Kmalu pa smo ugotovili, da bi bilo vseeno, ali bi jih poklicali ali ne. Naredili so zapisnik, drugega pa nič. Morala jim je hitro padla, zato pa je bilo treba stori-

ti nekaj, kar bi jim jo dvignilo. Nisem dolgo razmišljal. Usedli smo se v avto, in se odpeljali proti Nici. Med potjo sem se šalil na račun tega vloma, v sebi pa preklinjal to smolo. Doslej je šlo vse po sreči in načrtu, sedaj pa... Vozili smo brez šipe, zato je Kristi, ki je sedela na tej strani, ves čas pihalo in bi se lahko hitro našla nahoda. Malo pred Nico smo se ustavili in kampirali kar ob cesti, saj so bili kampi vsi zasedeni. S Tinčem sva na izmene bedela, saj nisva hotela, da bi si kdo še kaj izposodil. Jutro je prišlo kot odrešitev. Hitro smo pozajtrkovali, podrli šotor in se odpravili naprej. Morali smo poiskati kakšen Renaultov servis, da nam vstavijo novo šipo. Vozili smo se od servisa do servisa, toda povsod so nas odslovili z besedami, nimamo — ali pa — počakajte dan ali dva, da dobimo iz centrale. Nam seveda ni bilo do čakanja, zato smo se odločili, da gremo prek meje v Italijo. Zavili smo na sever in skozi Primorske Alpe do prelaza Argentera, nato pa spet navzdol. V Cuneufu smo se ustavili pri prvem servisu in tudi dobili dolgo iskano šipo. Nihče pa nam je ni hotel montirati, zato sem se neljubega opravila lotil sam. Uro potenja, pa mi je uspelo. Vsi smo bili zadovoljni, najbolj pa Krista, ki je že kihala. Avto je spet požiral kilometer za kilometer. Torino, Milano, Brescia, vse smo pustili za sabo. Čimprej smo hoteli priti v Dolomite, zato smo hiteli. Pri Desenganu smo spet zavili na sever in nato ob velikem, toda izredno lepem jezeru Lago di Garda vse do njegovega konca. Tukaj smo spet kampirali, saj smo bili veseli, da imamo na razpolago sladke vode, kolikor hočemo, saj smo bili prepotrebni poštenega umivanja. Naslednji dan smo si ogledali Cortino d'Ampezzo, njen zimski olimpijski stadion, pač vse, kar je bilo vredno pogledati. Tega pa je toliko, da smo si le bolj površno ogledali, saj bi drugače za to potrebovali veliko več časa, kot pa smo ga imeli na voljo. Počasi se je bližal večer, zato smo morali pohiteti z iskanjem prostora za nočevanje. Tudi tokrat smo taborili divje, saj nismo nikjer našli na urejen avto-camp.

Zjutraj pa naprej čez prelaze do Lienza in nato po dolini reke Möll do Heiligenbluta. Vsi štirje so bili tukaj prvič, zato sem jim imel kaj pokazati.

Zvečer pa smo odšli za spremembo v camp, kjer smo kovali načrte za naslednji dan. Najprej sem nameraval z Marjano iti do Adlersruha, ker se nikomur drugemu ni ljubilo, nato pa sem se premislil. Ostali trije bi bili prikrajšani, saj tako ne bi vedeli, ne kod hodijo, ne kaj vidijo. Tako smo jo skupaj mahnili na Oberwalder-Hütte. Tinč pa je hotel tudi tukaj nad 3000 m, zato jo je kar sam popihal proti Johannesbergu. Vreme je bilo tudi tukaj lepo in smo uživali ob pogledu na lepote Visokih Tur. Pozno popoldne smo prišli nazaj do Franz Josef Höhe, si ogledali Pasterc, proti večeru pa se vrnili nazaj v camp. Nestrpnost vseh štirih je bila velika. Bedeli smo še pozno v noč, saj smo vedeli, da bomo naslednjo prespali že doma.

Okornost moških reši več src kot krepost.

de Lenclos

10 let organiziranega alpinizma

Dejavnost Koroškega alpinističnega odseka 1962—1972

Meseca decembra 1962 so se na skupnem zboru v Mežici združili alpinistični odseki Mežica, Črna na Koroškem in Ravne na Koroškem v Koroški alpinistični odsek z namenom, da bi s skupnimi močmi poživili alpinistično dejavnost na Koroškem. Takrat so bili prepričani, da je njihova usmeritev pravilna.

Že leta 1963 so potrdili pravilnost takšnih prizadevanj. V tem letu so izpeljali štiri tečaje za pripravnike na Grohatu in Okrešlju in prav tako plezalno šolo za začetnike v Pečeh pri Žerjavu. Šolo in tečaje so vodili alpinisti KAO. Udeležbe niso odklanjali niti članom drugih PD. Menili so, da so dolžni vključevati in pritegniti k sodelovanju vsakogar, ki je voljan poglobiti se v načela in delo alpinizma. Alpinisti KAO so sodelovali kot instruktorji pri PSI na Velem polju in na tečaju PZS v Vratih. Član odseka Dodi pa se je udeležil alpinjade v Bolgariji in splezal prvenstveno smer (v pogorju Rile). Predtem so člani in pripravniki opravili prek 300 vzponov. Naštel bom samo nekaj težjih:

Herletova in Ogrinova v Ojstrici, direktna v Štajerski Rinki ter Skalaška smer — Čopov steber v Triglavu.

Leto 1964

Že sta potekli dve leti, odkar so se združili alpinisti Mežice, Črne in Raven, da bi s skupnimi močmi poživili alpinistično dejavnost. Želeli so tudi priključiti AO Prevalje, da bi tako enotno razvijali alpinizem na Koroškem. Pokrovitelj odseka so bila matična društva Mežica, Črna in Ravne. V tem letu je odsek izvedel I. koroški planinski veleslalom na Raduhi, ki je bil posvečen ponesrečenim alpinistom v steni Raduhe. Oživil naj bi tudi visokogorsko smučanje na Koroškem. Veleslalom naj bi bil tradicionalen.

Alpinisti so opravili 280 letnih in 10 zimskih vzponov (od I—VI):

- v Raduhi: Stanetovo, Mihovo, Steber, Plate, Veterno, Desna od Veterne itd.
- v Ojstrici: Ogrinovo-Herletova smer
- v Planjavi: Gradišnikovo, Severno steno Kamniškega sedla
- Mala Rinka: Igličeva — Vzhodna
- Turška gora: Salaj — Grimova, Režek — Modec
- Skuta: Južni Raz
- Brana: Zgornji Greben — Šija
- Triglav: Slovenska — Skalaška — Čopov Steber
- Štajerska Rinka: direktna.

Odsek je oskrboval zavetišče na Grohatu, katero je matično društvo PD Mežica izročilo KAO v oskrbo. Alpinisti so imeli urejeno dežurno službo.

Leto 1965

Veliko je meril, s katerimi bi lahko vrednotili delo odseka. Npr.: število in težavnost vzponov, tečaji, šole, število in kvaliteta sestankov ter predavanj, administrativno poslovanje, gospodarsko poslovanje, odnos in pogled posameznikov do odseka in PD. Najpomembnejše pri tem je

vsekakor dejstvo, da so bili uspehi doslej doseženi z idejno pravilnim pojmovanjem alpinizma, ki mora biti lastno in globoko vtisnjeno slednjemu gorniku.

V tem letu je bil odsek s plezalno opremo dobro založen in temu primerno so se pokazali tudi uspehi: 170 letnih in 30 zimskih vzponov.

Prvenstveni vzponi:

- Burjakova,
- levo od Plat,
- desno od Burjakove,
- Mala Tičarica — levo od Čopove,
- Velika Tičarica — desno od Roga.

Od izredno uspešnih vzponov naj omenim zimski prvenstveni vzpon preko Plat v Mali Raduhi, ki ga je opravil Mauko Marjan skupaj z dvema alpinistoma AO TAM.

Prvič je KAO priredil na Raduhi planinski tabor ali shod koroških in štajerskih alpinistov s skupnim plezanjem. Ta shod je bil manifestativen in je še bolj utrdil medsebojne stike alpinistov. Udeležencev je bilo okoli 100. Tako množičnega obiska naša Raduha do takrat še ni doživela. Člani odseka so se udeležili tečaja GRS (6) na Peci. V odseku je vladala zdrava in neprestana dejavnost. Dobri odnosi s PD so

prav tako kazali, da se je uveljavil pravi pomen alpinizma kot nekaj koristnega in potrebnega.

Leto 1966

Odkritje spominske plošče alpinistoma, ki sta tragično preminila v steni Raduhe.

Dva člana KAO sta opravila dosti vzponov v Dolomitih, pet pa jih je plezalo v Grossglocknerju. Na predlog zveze je šel tov. Zagorec Drago v Kavkaz, kjer je med drugim splezal prvenstveno »Slovenski steber« v ULLU — aur. Dva člana sta se udeležila zimskega tečaja v Krnici, eden pa na Korošici. Vzponov je bilo 149 letnih in 47 zimskih.

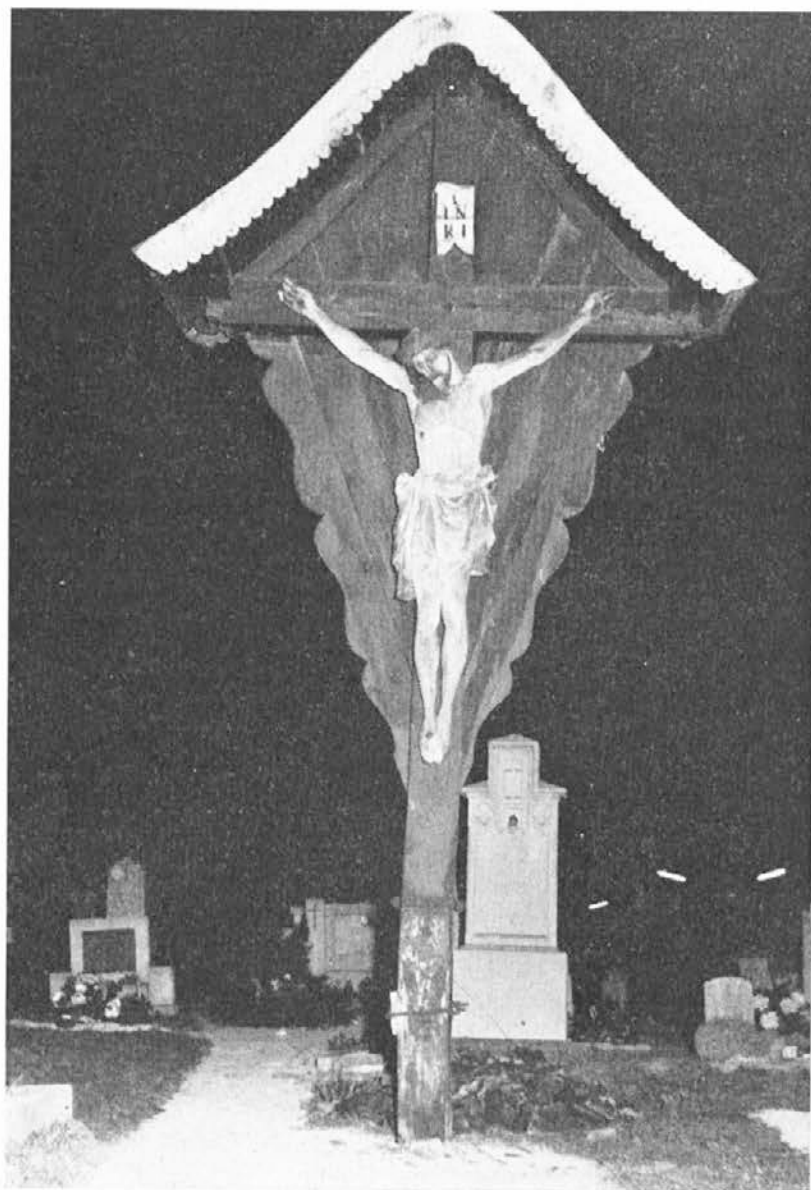
Prvenstveni:

- Glava Turška gora,
- desno od Plat,
- v Kavkazu »Slovenski steber«.

V tujem gorstvu je bilo opravljenih 14 vzponov (od III—V). Od tega ena smer prvenstvena.

Leta 1967 do 1970

Naj omenim, da je vsako leto od ustanovitve Koroški alpinistični odsek organiziral plezalne tečaje na Raduhi (zimske in letne), prav tako alpinistične šole za začetnike. Tečaje in šole so vodili najaktivnejši alpinisti odseka (Zagorec, Dodi, Ficko in drugi). V tem času je postal veleslalom alpinistov — planincev na Raduhi zares tradicionalen, saj so ga organizirali vsako leto na pomlad. Člani so se tudi udeležili

Nočni memento

vali smučarskega tekmovanja za Štuparjev memorial na Kamniškem sedlu.

V letu 1967 je odšla 4-članska odprava v Centralne Alpe. Opravili so pristop na Mont Blanc in Monte Roso. Kot prvi Jugoslovani so prečili celotni greben Monte Rosa.

V tem času so naši člani in pripravniki preplezali zelo težke smeri:

- Centralno smer v Križevniku — Dodi
- DD, Kovačeva
- Kašna Dedca (VI +)
- Zmaj (prvenstvena, VI)
- Glava Turška gora (prvenstvena) —

Dodi

- Herletova (zimsko prvenstvena)
- Direktna v Štajerski Rinki
- Grebenko prečenje Kukove Špice —

Dolkova Špica

- Čopov Steber s Peternelovo v Julijcih

Dodi

- Paklenica — Velebitaška (VI), zelo težka v Jugoslaviji.

Da je bilo delo KAO dobro zasnovano, nam dokazujejo uspehi, kajti veliko naših sten in tudi tujih gora je imelo v gosteh že našega člana ali pripravnika.

V letu 1970 je odšlo na pot v Turčijo 7 alpinistov KAO. Vsi so pristopili na Ararat z južne strani. Dva člana sta se tega leta udeležila Kukovčeve odprave na Norveško, v gore Troltinga.

Pa sta tu leti 1971 in 1972

Število članov in pripravnikov se neprestano giblje od 25 do 55, eno leto več, spet drugo leto manj. Zdaj je 20 aktivnih članov in 16 aktivnih pripravnikov. Za aktivne se štejejo tisti, ki imajo na leto opravljenih najmanj 5 plezalnih vzponov. Vsi ostali pa so člani KAO, ki delujejo na drugačen način. Eni prevzemajo organizacijo, drugi spet vodijo izlete MO PD, pa predavanja o planinah itd.

V letu 1971 je odsek registriral prek 200 vzponov, predvsem v Uršlji gori, Peci, Raduhi in Kamniških planinah.

Na alpinistični tabor v Visoke Ture je odšla 4-članska odprava. Med drugimi so uspeli po Palavicinijevem žlebu priplezati na vrh Grossglocknerja. Dva člana pa sta se udeležila odprave na Mont Blanc, ki jo je organiziralo Planinsko društvo Ravne.

Tudi leto 1972 je bilo razgibano. Evidentiranih je 160 vzponov, tudi nekaj kvalitetnih v Julijcih, ki jih je opravil v vojaški suknji tov. Lačen Marjan:

- Skalaška (IV in V +)
- Čopov steber
- Smer JLA v emiru (prvenstvena)
- Zimsko prvenstveno v Severni steni Viševnika

- Zimsko: Raz Viševnika.

Kot vsako leto, tako je tudi letos KAO organiziral alpinistično šolo za začetnike. Tudi z GRS Prevalje naši člani tesno sodelujejo. In še odprave v tuja gorstva:

— na Matterhorn in Breithorn so se povzpeli trije alpinisti kljub slabemu vremenu,

— eden je šel v Pireneje in obiskal tri vrhove nad 3000 m.

Prav tako je KAO organiziral tabor v črnogorskih Prokletijah, kjer je bil uspeh z novo slovensko smerjo v Volušnici (700 m, ocena V, — 9 ur).

Med tem časom se je odsek teritorialno povečal. V letu 1970 so se priključili alpi-

nisti s Prevalj, leto prej alpinisti iz PD Dravograda, letos pa še PD Radlje ob Dravi. Tako smo uresničili davno željo izpred 10 let, da združimo alpiniste celotne Koroške v enoten in močan odsek.

KOROŠKI ALPINISTIČNI ODSEK

NOVINAR IZ PARIZA V MEŽICI

»Anžijevo« nad Mežico je bilo neke nedelje v mesecu januarju 1962 prizorišče velike smučarske prireditve v alpskih disciplinah. Zbrana je bila tu ne samo vsa koroška elita, ampak tudi smučarji iz Maribora in od drugod. To tekmo je priredil TVD Partizan Mežica pod vodstvom tedanjega predsednika Mirka Lasnika. Lepo vreme, ugodne snežne razmere, pravi januarski mraz, mnogoštevilni tekmovalci pa tudi gledalci, godba, ozvočenje, vse to je pripomoglo, da je bilo pravo tekmovalno vzdušje na višku. Med funkcionarji in gledalci pa so krožile polne steklenice »kačje sline«. Vse to pa je še olepšal čisti potoček Šumc, ki je glasno žuboreč tekkel proti dolini.

Ni čuda, da smo tedaj ta kraj preimenovali po znanem francoskem smučarskem kraju »Chamonix«.

Predsednik Lasnik se je kar smehljaj, ko je oborožen s steklenico žganja hodil med funkcionarji in gledalci ter gledal, kako gladko ter za domačine ugodno poteka tekmovalje. In glej, na tej prireditvi se je zgodilo nekaj nevsakdanjega. Obiskal jo je celo »novinar Le Monda in Paris Soir«.

Bil sem tedaj napovedovalec pri ozvočenju, ko sem zagledal tega »novinarja«. Imel je dolge, navzdol zasukane brke, v ustih pipo, na glavi baretko. Skoraj je bil podoben kakšnemu Francozu. Zaprošil sem ga, naj pride k ozvočenju, tam pa sva se domenila, da bova naredila majhno šalo. Po zvočniku sem poklical Mirka Lasnika, naj se hitro javi pri mizi za ozvočenje, ker bi rad z njim govoril novinar iz Pariza.

Ko sem to sporočil, je ves zapihan ta tudi pritekkel, ni pa pozabil prinesiti steklenice s seboj. Ko sta se mrmraje predstavljala, so se že začele težave. Vprašam ga, ali kaj zna francosko. Pravi, da se je nekaj že učil v šoli, pa je že skoraj vse pozabil. Novinar je govoril francosko, midva ga pa nisva razumela. Lasnik si je nekaj pomagal z rokami, dogovoriti pa se le nismo mogli. Nato sem vprašal Mirka, če zna kaj nemško. »Nekaj že,« je dejal, »pa ne dosti.« Potem sem vprašal še novinarja če on kaj zna. Ta je s francoskim naglasom začel govoriti nemško. Ko sva ugotovila, da se ne bomo mogli kaj prida zneniti, pa sem predlagal Mirku: »Vprašajva ga še, če morda slovensko zna.« Na veliko začudenje Mirka pa sliši iz ust »novinarja«:

»A veda, saj sem s Šentaneva doma, saj sem Šipekov Mitja.«

Lasniku so se odprla usta, razširile oči, glasu pa ni več spravil iz sebe. Ko smo se na ta račun že dosti nasmejali, je tudi Mirko prišel k sebi in rekel: »Viš, da ga poznam, samo spomniti se ga nisem mogel, ko je pa tak napravljen!«

Ervin Wlodyga

Pozna jih

Neki francoski parlamentarec, zagovornik pomirjevalne politike, je vprašal Georgesa Clemenceauja, ali je njegovo sovražno stališče do Nemcev posledica tega, ker jih dobro pozna.

»Ali ste sploh bili kdaj v Nemčiji?« je pozvedoval.

»Ne, gospod,« je odgovoril Clemenceau. »Sam nisem bil v Nemčiji, pač pa so bili, kar jaz živim, Nemci že dvakrat pri nas!«

Izdajata upravni odbor Zelezarne Ravne in skupščina občine Ravne na Koroškem. Ureja uredniški odbor: Jože Delalut, Franc Fale, Marjan Kolar, Frančiška Korošec, Janez Mrdavšič, Jože Rudi, Jože Sater, Drago Vončina, Milan Zafošnik. Odgovorni urednik: Marjan Kolar. Telefon: 86-030, interni 304. Tisk: CP Mariborski tisk, Maribor.

»Anžijevo«

Foto: R. Vončina

ZAPOREDNO
KAZALO
LETNIKOV XXII IN XXIII

LETNIK XXII. 1972

Št. 1

Usoda uporniške skupine Zagernika in Šterna	2
Urbanistični načrt za Mežico in Črno	3
Klub koroških študentov v Ljubljani, Koroški študentje slovenski javnosti	5
Marjan Kolar, Ob dnevu prosvetnih delavcev	6
Milan Dobovišek, Razvoj metalurške tehnologije taljenja jekla v ravenski jeklarni	6
Iz Železarskega zbornika	11
Luka Kramolc, Koroški bukovniki in vižarji	12
Andrej Ujčič, Ravenska slikarska kolonija	14
Tone Ivartnik, Delo OZKPO Ravne na Koroškem v letu 1971	15
Novosti naše študijske knjižnice	16
Janko Kotnik, Iz »srbske« v rusko vojsko	21
Zorko Kotnik, Meškova zadnja leta	23
Erwin Wlodyga, Delovanje ravenske godbe na pihala od 1902 do 1941	24
Jožko Herman, Od godbe na pihala do pihalnega orkestra	25
J. K., Moški pevski zbor VRES Prevalje	26
Jože Šater, 50 let telesne kulture in športa v Mežici	27
Erwin Wlodyga, Bil sem češki vojak	29
Karlo Krevh, Ravenski taborniki danes in jutri	34
Vinko Ošlak, O knjigah	35
Jaroslav Hašek, Dober nasvet	36

Št. 2

Miha Potočnik, Samoupravno urejanje odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela	2
Alenka Gorjanc, Kotlje naj bi zrasle	6
Iz Železarskega zbornika	8
Gregor Kocjan, Vloga delovne organizacije v kulturnem življenju delavcev	9
Franjo Srebotnik, Dveletni obračun dela ZB v Kotljah	12
Franjo Srebotnik, Za boljšo obrambno sposobnost	13
Vinko Ošlak, Poskus proletarske poezije	13
Še o 50-letnici telesne kulture in športa v Mežici	13
Popravek	13

Erwin Wlodyga, Ravenska godba od 1945—1971	14
Milan Vogel, Smrtne šege v Mežiški dolini	18
Ajnžik, Pevski zbor na ta tretko	23
Mitja Šipek, Fabriške storije	27
Luka Kramolc, Koroški bukovniki, vižarji in pesniki	30
Andrej Ujčič, Razstava Bojana Golije	33
Alenka Horjak, Vse in nič (S poti po ZDA in Kanadi)	34
Franc Dobrovoljc, Literatura o Prežihovem Vorancu od 1965 do 1971 z dodatki iz prejšnjih let	38
Ivan Travnekar, Štorklje in vrane, nevihte in povodnji v Mežici	43
M. A., Jamarji so zborovali	45
Rok Gorenšek, »Gvavnica«	46
Jože Vačun, Olcarji, oglarji in cigani v Brusniji	47
K., 70 let godbe ravenskih železarjev	47
M. K., Prevaljska tiskarna	48
Andrej Stiplošek, Eksplozije pri delu	48

Št. 3

Gregor Klančnik, Iz prvega v drugo polletje	2
Borci — železarji so zborovali	4
Miha Potočnik, Samoupravljanje v Združenem podjetju slovenske železarne	6
Marjan Kolar, Libeliče — 50 let v Jugoslaviji	11
Jože Rudl, Delo in problematika krajevnih skupnosti v občini Ravne	12
Franc Čegovnik, Delovne nezgode v železarni Ravne v prvem polletju 1972	15
B. Koroušič, Razvoj in perspektive postopka za elektropretaljevanje pod žlindro	18
Iz Železarskega zbornika	19
Zorko Kotnik, Spomini na pomlad leta 1941	20
Naša gimnazija daje poročilo za šolsko leto 1971-72	23
Vojko Stopar, Tebi za 80 let (Titu za 80-letnico)	27
Gostenčnik Nada, Josip Broz-Tito	28
Informator Kluba koroških študentov	28
Izobraževalni center rudnikov svinca in topilnica Mežica daje poročilo za šolsko leto 1971-72	29
Vili Strel, Eden drugmu ogenj dajmo	31
Jernej Krof, Moje življenje in delovna doba	33
Popravek	33
R. J., Zaključili smo prvo koncertno sezono	34

J. K., Združen koncert zboru Fužinar in okteta TRO na Prevaljah	34
E. W., Društvo rokodelskih pomočnikov v Guštanju	34
E. W., Najstarejši letalec na Ravnah	35
Koroški alpinistični odsek na Grönland	35
Jože Šater, Ali se telesni kulturi res obetajo boljši časi	36
M. M., Gimnazijski športniki — najboljši v Sloveniji	38
Sestra Pavla, Anton Špegel	39
Jože Srebot, Meddruštveno tekmovanje gasilcev ravenske občine	39

Št. 4

Marjan Kolar, Vpraševanja o naši prihodnosti	2
Slovenske železarne v letu kakovosti	4
Iz Železarskega zbornika	7
Rado Jelerčič — Jože Horjak, Požari v metalurških obratih in preprečevanje sevanja z vodno prho	10
Šolski center daje poročilo za šolsko leto 1971-72	12
Alenka Glazer, Franc Berneker o sebi	17
Beseda o življenju ljudske pesmi v Mežiški dolini	24
Rok Gorenšek, Hotuljski obrazi	30
D. E., Koska	31
K. J., VRES je zapel v Pliberku	31
Marjan Kolar, Ob razstavi slikarske kolonije Ravne 72	32
Marjan Kolar, Prežih tretjič na filmskem platnu	34
Erwin Wlodyga, 45 let reševalne službe na Ravnah	36
Urška Müller, Od Kalifornije do New Yorka	38
Jože Šater, Pod najdražjo streho sveta (o olimpiadi)	43
k. c., Jubilej neke žene	47
E. W., Nespretni vasovalci	47
K., Koroški šport	48

LETNIK XXIII. 1973

Št. 1

Marjan Kolar, Vpraševanja o naši prihodnosti	2
M. K., Skrb za človeka v naši družbi	4
Ivan Hercog, Naše krajevne skupnosti	5
Jernej Krof, Za novo leto 1973	5
Vladimir Macur, Obločna peč z najvišjo zmogljivostjo	6
Zavestna in množična telesnokulturna dejavnost (pogovor z Jožetom Šaterjem)	7
Leopold Suhodolčan, Kulturna skupnost naše občine v letu 1972 in 1973	9
Alojz Pikalo, Ob sklenitvi mednarodnega leta knjige	11
Novosti naše študijske knjižnice	12
Marjan Kolar, Strojna	20
Viktor Levovnik, Bolest	21
Andrej Ujčič, Franjo Golob	22
Jakob Soklič, Moji spomini na Franja Goloba	23
France Forstnerič, Noro življenje (ocena)	23
Noro življenje (mnenje bralca)	24
Leopold Suhodolčan, Noro življenje (odlomek iz romana)	24
n. r., Zaščita kulturnih spomenikov	25
Glina, kamen, les (Andrej Grošel o sebi)	26
Erwin Wlodyga, Josip Dolinšek	27
Franci Pečnik, Mož na planini drevo	28
Erwin Wlodyga, Kako so v Guštanju ven — klicali	30
Gregor Klančnik, Aleksander Gracijansky	31
Rok Gorenšek, Grosova Katra	31
Jože Havle, Po Franciji in Pirinejih	32
10 let organiziranega alpinizma	35
Erwin Wlodyga, Novinar iz Pariza v Mežici	36

Št. 2

Marjan Kolar, Zmeren razvoj gospodarstva — podlaga za optimizem	2
---	---

Cvetka Golob, Za kraj in krajane	2
F. K., Kam gre denar	3
L. Suhodolčan, Koliko zelenih površin in čistega zraka otrokom	4
Franc Leskošek, Najmlajša humana organizacija na Koroškem	5
Iz Železarskega zbornika	6
Rado Jelerčič, Staro železo nekdanj in danes	7
Ivan Kokal, Prežihov Voranc, moj učitelj, prijatelj in sobojevnik	8
Marjan Kolar, Ob ljubezni na odoru	12
Ajnžik, Odprto pismo Vorancu (ob filmu Ljubezen na odoru)	12
Avgust Broman, Za slovo od furmanov	13
Mira Doberšek, Koroški učitelj in njegovi med obema vojnama	14
Joško Herman, Nevšečnosti pri delu s pihalnim orkestrom	18
Erwin Wlodyga, Potujoči kino RK Guštanj	21
Ajnžik, Težka pot	22
Luka Kramolc, Koroški bukovniki, vižarji in pesniki	26
A. R., Batič na Ravnah	29
Pesniški list Vinka Ošlaka	29
Tomaž Kolar, Rudarski pozdrav	29
Erwin Wlodyga, Tečaji RK med obema vojnama	30
Jože Šater, Za množičnost v telesni kulturi	31
Justina Petrač, Korošica v Parizu	33
Rok Gorenšek, »Lipše«	36
Ajnžik, Pavel Hovnik — Knips	36
Rok Gorenšek, Pratinekarjevi sinovi	37
Maks Merkač — Hudopisk, O našem čebelarstvu	37
Franci Pečnik, Pesmi	38
-ate-, Ob zaključku akcije TRIM 72	38
-ot, Zdravko Jamer — 50-letnik	38
-te, Gasilsko društvo Črna na Koroškem	39
Jože Vačun, Ko kruh še ni ležal po tleh	39
Jurij Krof, Pesem o Mežičanih in Črnjanih	39
E. W., Cesta Guštanj—Kotlje	40
Fr. Telcer, Le komu sem bilo v napotje	40

Št. 3

Marjan Kolar, Ob 80-letnici Prežihovega Voranca	2
Marjan Kolar, Profesor Golčer — Žagarjev nagradjenec	2
Gregor Klančnik, Slovenske železarne v prvem polletju	3
Prešern Vasilij, Šegel Jože, Možnosti uvajanja procesnih računalnikov na elektro obločne peči	4
Marjan Senica, Karakteristike in uporaba stiskalnic	7
Karlo Krevh, Zakaj nezaupanje v mlade Hotuljce	9
Franjo Srebotnik, Vso skrb strokovni vzgoji	9
Janez Gorjanc, Srečanje pod Golico	10
Tone Sušnik, Po Prežihovih Kotljah	11
D. Žunko, Za pravice invalidov	14
Anton Skobir — Drago, Obisk partizanskih grobišč na Koroškem	14
Mira Doberšek, Koroški učitelj in njegovi med obema vojnama	15
Luka Kramolc, Koroški bukovniki, vižarji in pesniki	17
Marjan Kolar, Novinar v tovarni in kraju	20
Naša gimnazija daje poročilo za šolsko leto 1972-73	21
Izobraževalni center rudnikov svinca in topilnica Mežica daje poročilo za šolsko leto 1972-73	27
Franci Pečnik, V škarjah	28
Dr. Fr. S., Joško Herman	30
Dr. F. S., Rok Gorenšek, 50-letnik	30
Rok Gorenšek, Dr. Tone Skobir, 50-letnik	31
Anica Obretan, Tri pesmi	31
Franci Pečnik, Noč na travniku (pesmi)	31
Aleš Mrdavšič, Rok Slivnik	32
Erwin Wlodyga, Iz arhiva RK Guštanj	32
-to, VRES v drugem letu	33
Peter Jamer, Kulturno-prosvetna dejavnost v Kotljah	34
Ajnžik, Težka pot	35
Vinko Ošlak, »Avtobusna postaja« Francija Pečnika	37
Jože Šater, V naši občini že imamo temeljno telesno-kulturno skupnost	38
-ate-, TRIM steze v naši dolini	41
Karlo Krevh, Nov razcvet taborništva	42
k. c., Kraj in ljudje v njem	42
Franc Telcer, Rešena iz stene	43
-ot, Letna konferenca gasilcev občine Ravne	44

Št. 4

Marjan Kolar, Osebno doživetje države	2	Stane Kumar, Franjo Golob — slikar in grafik	22
Ida Pungartnik, Mladi po poteh delegatov AVNOJ	2	Stane Kumar, Slikar Ljubo Ravnikar	24
Matevž Hace, Srečanja s Prežihom	3	n. r., »Naše ljudstvo trpi mirno . . .« (Iz arhiva občine Prevalje)	25
Jaro Dolar, Zakaj bero Prežihovega Voranca	4	Jaroš Kotnik, Ludvik Viternik	26
Taras Kermauner, Odnos med literarnimi ideologijami in literarnim jezikom v dveh Prežihovih povestih	5	Jože Zorman, Na mnoga leta, Luka Juh	27
Jelen Filip, Uspešno o novih ustavah	8	n. r., Knjižica za Prežihov spomin	27
n. r., ZK na čelu dogajanj v občini	3	F. K., Kraj in ljudje v njem	27
Peter Souvent, Delo metalurških in predelovalnih obratov Rudnika in topilnice Mežica	9	Rok Gorenšek, Prisluhnil sem	27
k. m., Kmetijska obzorja	10	Ajnžik, Težka pot	28
M. K., TOZD Konfekcija Prevalje	12	Franci Pečnik, Zatočišče	30
M. K., Jože Jurač »Majhne razsežnosti«	12	Justina Petrač, Sledovi korenin	34
Šolski center daje poročilo za šolsko leto 1972-73	13	Rok Gorenšek, Okrogovnica	36
Koroški bukvniki, vižarji in pesniki	18	Rok Gorenšek, Mežnarjeva Justa, 70-letnica	36
Marjan Kolar, Likovni salon — pridobitev občinske kulture	21	Jože Šater, Šport za vse — šport tudi zate	37
		Jože Havle, Koroški alpinisti v Prokletijah	40
		Rok Gorenšek, Znanost olajšuje življenje, umetnost ga olajšuje	43

